

Bestuursrapportage 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Inleiding.....	5
Samenvatting.....	6
Programma 1: Bestuur.....	10
Beleidsveld 1.1. Provinciale Staten en Statengriffie	11
Beleidsveld 1.2. Gedeputeerde Staten	15
Beleidsveld 1.3. Commissaris van de Koning als rijksorgaan.....	17
Beleidsveld 1.4. Kwaliteit bestuur.....	19
Beleidsveld 1.5. Bestuurlijke samenwerking	24
Programma 2: Infrastructuur	28
Beleidsveld 2.1. Algemeen beleid & verkeersveiligheid	29
Beleidsveld 2.2. Verbetering infrastructuur	32
Beleidsveld 2.3. Instandhouding provinciale infrastructuur.....	35
Beleidsveld 2.4. Openbaar vervoer	38
Programma 3: Natuur en Landbouw.....	41
Beleidsveld 3.1. Natuur	42
Beleidsveld 3.2. Landbouw.....	48
Programma 4: Ruimte en Klimaat	55
Beleidsveld 4.1. Ruimtelijke ordening en wonen	56
Beleidsveld 4.2. Water en Bodem	59
Beleidsveld 4.3. Milieu.....	62
Beleidsveld 4.4. Energietransitie	65
Programma 5: Economie en Mienskip	68
Beleidsveld 5.1. Economie	69
Beleidsveld 5.2. Gastvrijheid	72
Beleidsveld 5.3. Taal, cultuur, erfgoed en sport	75
Beleidsveld 5.4. Leefbaarheid	81
Programma 6: Bedrijfsvoering.....	85
Beleidsveld 6.1. Mensen.....	86
Beleidsveld 6.2. Middelen en digitalisering.....	88
Programma 7: Provinciefinanciën	91
Paragraafs.....	93
Paragraaf 1. Grondbeleid.....	94
Paragraaf 2. Bedrijfsvoering	97
Paragraaf 3. Grote projecten	105
1. Spoorprojecten	106
2. Vismigratierivier	109
3. Bruggen/Sluis Kornwerderzand	111
4. Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave	113
5. Programma Natuur	119

6. Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG).....	121
7. Veenweide.....	123
Finansjele begutting.....	133
Voorstel begrotingswijzigingen PS.....	134
Rapportage wijzigingen onder mandaat GS.....	135
Ontwikkeling financieel kader	143
Treasury: financiering en beleggingen	146
Taheakken	148
Bijlage 1. Begrotingswijzigingen PS.....	149
Bijlage 2. Aansluiting tussen de jaarstukken 2024 en de bestuursrapportage 2025.....	151
Bijlage 3. Aanvullingen op de subsidiestaat 2025	158
Bijlage 4. Overzicht investeringen	174
Bijlage 5. Moties en toezeggingen.....	184
Bijlage 6. Afgehandelde aanbevelingen	186

Inleiding

Inleiding

In deze bestuursrapportage (berap) van 2025 leggen wij verantwoording af door het schetsen van de ontwikkelingen en het geven van inzicht in de voortgang van het beleid na vaststelling van de begroting 2025.

We leveren veel inspanningen om de gewenste resultaten, zoals opgenomen in de begroting 2025, te realiseren. We liggen voor het merendeel op koers.

Het verbeteren van het voorspellend vermogen van de provincie heeft nadrukkelijk de aandacht van de directie. Het is onderwerp van gesprek bij de maandrapportages en de berap/autorisatiemoment december. Hierbij is niet alleen van belang dat de budgetten in het juiste bestedingsritme in de begroting komen te staan, maar nog meer dat duidelijk wordt wat we dit jaar daadwerkelijk kunnen realiseren qua uitvoering van de begroting. Dit doen we door de werkwijze van resultaatgericht werken. Dit anders aankijken tegen de problematiek van het voorspellend vermogen vergt een cultuuromslag bij zowel de organisatie als het bestuur.

Het verschuiven van budgetten over de jaren heen is iets wat al jaren gedaan wordt en dat is nu dan ook niet binnen een jaar opgelost. Voor wat betreft de investeringen is vorig jaar extra aandacht gevraagd voor het bestedingsritme waarbij bedragen met name naar 2025 zijn doorgeschoven. Dit leidt ertoe dat ook bij deze berap aanzienlijke bedragen doorgeschoven worden waarbij deze nu wel zoveel mogelijk in het juiste bestedingsritme over de jaren zijn verspreid. Wel zien we dat er binnen de organisatie steeds meer bewustzijn ontstaat voor de nut en noodzaak van het in het juiste bestedingsritme zetten van de budgetten (exploitatie en investeringen).

Het doorschuiven van de budgetten heeft tot gevolg dat sommige resultaten later in de tijd worden gerealiseerd en dit is terug te zien in oranje scores op de indicator 'Tijd'.

Er worden in deze berap een aantal voorstellen/begrotingswijzigingen ingediend die ten gunste (+) dan wel ten laste (-/-) van het begrotingssaldo komen. Het betreft hier ook aanpassingen van bestedingsritme van budgetten waarbij dit via het begrotingssaldo verloopt. Over de jaren heen verlopen deze wijzigingen budgettair neutraal. Voor de jaren 2025 t/m 2029 worden per saldo de volgende bedragen aan het begrotingssaldo toegevoegd c.q. onttrokken (x € 1 miljoen).

2025	2026	2027	2028	2029
-9,7	4,9	6,5	1,8	0,9

Bovenstaande toevoegingen en onttrekkingen aan het begrotingssaldo betreffen zowel de begrotingswijzigingen PS als begrotingswijzigingen onder mandaat GS.

Voor een nadere toelichting op de PS-begrotingswijzigingen wordt verwezen naar bijlage I "Begrotingswijzigingen PS", zoals opgenomen in deze bestuursrapportage. Naast de begrotingswijzigingen die van invloed zijn op het begrotingssaldo, zijn in deze bijlage ook de overige begrotingswijzigingen opgenomen, zoals bijvoorbeeld voorstellen tot aanpassing van het bestedingsritme tijdelijke budgetten en reserves.

Naast de begrotingswijzigingen PS zijn ook een aantal wijzigingen onder het mandaat van GS verwerkt. De wijzigingen onder mandaat GS worden nader toegelicht in de financiële begroting 'Rapportage wijzigingen onder mandaat GS'.

Samenvatting

Samenvatting financieel

Per beleidsprogramma wordt in deze bestuursrapportage een toelichting gegeven op zowel de verwachte beleidsmatige als de verwachte financiële afwijkingen aan het eind van 2025 ten opzichte van de begroting 2025. Onderstaande tabel toont per beleidsprogramma de totale begroting, de voorgestelde begrotingswijzigingen, de totale bestedingen tot 1 juni en de vastgelegde verplichtingen die in 2025 tot betaling leiden.

Het getoonde saldo kan voor het merendeel worden verklaard doordat:

- periodieke verplichtingen ná de maand mei zijn niet als verplichting meegenomen. Denk hierbij bijv. ook aan de verplichtingen voor de salarissen voor het ambtelijk personeel, boekjaarsubsidies, OV concessies e.d.
- uitstaande subsidieplafonds zijn niet meegenomen als verplichting. Pas wanneer er een beschikking is afgegeven wordt deze administratief als verplichting opgenomen.
- er is een aantal administratieve boekingen nog niet meegenomen als verplichting, zoals de afschrijvingen en de vorming en/of beschikking van reserves. Deze worden conform de bestaande werkwijze administratief aan het einde van het boekjaar verwerkt.
- aan de batenkant zijn de inkomsten ná mei niet als nog te verwachten inkomsten meegenomen. Het gaat dan onder andere om de inkomsten uit het provinciefonds en de motorrijtuigenbelasting.

Ergo: de verwachting c.q. prognose op basis van de huidige inzichten is dat zowel lasten als baten conform de bijgestelde begroting worden gerealiseerd. De praktijk leert echter dat door gewijzigde omstandigheden, onvoorziene zaken en voortschrijdend inzicht de verwachtingen bijgesteld moeten worden. Het autorisatiemoment in december kan nog worden gebruikt voor het indienen van begrotingswijzigingen om de begrotingsrechtmatigheid te borgen. De bedoeling is om hier terughoudend mee om te gaan; de begroting en de bestuursrapportage zijn de documenten waarbij de budgetten zoveel als mogelijk in het goede bestedingsritme moeten worden gezet.

<i>Exploitatie- Bedragen x € 1.000</i>	Begroting 2025 incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen 2025 per 1-6	Saldo
Lasten					
Programma 1 - Bestuur	25.140	-632	9.046	5.282	10.180
Programma 2 - Infrastructuur	166.885	-28.183	45.714	27.658	65.330
Programma 3 - Natuur en Landbouw	143.164	5.877	40.405	50.010	58.625
Programma 4 - Ruimte en Klimaat	58.252	-9.883	8.844	18.530	20.995
Programma 5 - Economie en Mienskip	114.198	4.270	37.884	15.388	65.196
Programma 6 - Bedrijfsvoering	97.433	3.021	44.255	12.892	43.307
Programma 7 - Provinciefinanciën	15.521	-2.054	-1.488	6.569	8.386
Totaal Lasten	620.592	-27.582	184.660	136.330	272.020
Baten					
Programma 1 - Bestuur	1.813	0	415	0	1.398
Programma 2 - Infrastructuur	17.324	352	1.281	0	16.395
Programma 3 - Natuur en Landbouw	58.454	-6.200	802	0	51.452
Programma 4 - Ruimte en Klimaat	18.458	-829	2.580	0	15.049
Programma 5 - Economie en Mienskip	16.632	-60	2.107	0	14.464
Programma 6 - Bedrijfsvoering	1.798	0	2.146	0	-348
Programma 7 - Provinciefinanciën	379.212	166	163.946	0	215.432
Totaal Baten	493.690	-6.571	173.277	0	313.842
Baten-Lasten	-126.902	21.011	-11.383	-136.330	41.822
Vorming van reserves (lasten)	30.521	18.033			
Beschikking over reserves (baten)	163.805	-12.860			
Begrotingssaldo	6.383	-9.881			

Voorspellend vermogen

Onderdeel van deze bestuursrapportage is het bijstellen van de bestedingsritmes van de diverse budgetten zodat daarmee een realistische begroting 2025 en verder ontstaat. Hieronder is een overzicht opgenomen van het doorschuiven van de diverse budgetten zowel bij de lasten als baten. De reden van doorschuiven is opgenomen bij de begrotingswijzigingen die bij deze berap worden voorgelegd. Daarnaast heeft u een aanvullende brief ontvangen met een nadere toelichting hierop.

uitgaven x € 1 mln.					
Onderdeel	2025	2026	2027	2028	2029
PS mandaat:					
Reserves	-15,1	30,3	14,6	3,9	3,0
Structurele budgetten	4,5	-1,9	-2,2	-0,2	-0,1
Tijdelijke budgetten	-16,8	11,2	-3,4	6,5	2,5
GS mandaat:					
Overlopende passiva (spuk's)	-48,3	64,1	51,1	147,5	1,5
Reserves	-2,7	0,0	2,7	0,0	0,0
Lastneming subsidies	-7,1	-0,4	0,9	2,9	4,9
Tijdelijke budgetten	-0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
<i>Subtotaal beleidsprogramma's</i>	<i>-86,3</i>	<i>104,1</i>	<i>63,6</i>	<i>160,5</i>	<i>11,8</i>
Investerings	-69,9	33,3	20,7	1,2	19,5
Totaal bestedingsritme	-156,3	137,3	84,3	161,7	31,3

inkomsten x € 1 mln.					
Onderdeel	2025	2026	2027	2028	2029
PS mandaat:					
Reserves	-7,2	8,7	0,0	0,0	0,0
Structurele budgetten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tijdelijke budgetten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
GS mandaat:					
Overlopende passiva (spuk's)	-48,3	64,1	51,1	147,5	1,5
Reserves	-2,7	0,0	2,7	0,0	0,0
Lastneming subsidies	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tijdelijke budgetten	-0,9	0,9	0,0	0,0	0,0
<i>Subtotaal beleidsprogramma's</i>	<i>-59,1</i>	<i>73,7</i>	<i>53,8</i>	<i>147,5</i>	<i>1,5</i>
Investerings	-47,7	44,7	3,3	0,8	0,0
Totaal bestedingsritme	-106,8	118,3	57,1	148,3	1,5

Ontwikkeling begrotingssaldo

De berap heeft als peildatum 1 juni 2025. Op dat moment was er nog geen besluitvorming over de Jaarstukken 2024 en de Kadernota 2026. Daarnaast was de meicirculaire 2025 provinciefonds nog niet geanalyseerd en verwerkt. Op 18 juni 2025 bent u via een brief geïnformeerd over de gevolgen van de meicirculaire voor onze begroting en daarbij is ook een actueel begrotingssaldo gepresenteerd waarbij ook de besluitvorming van eind juni in Provinciale Staten is meegenomen. Onderstaand overzicht is het vervolg hierop.

Een nadere toelichting op de ontwikkeling van het begrotingssaldo is opgenomen bij het onderdeel ontwikkeling financieel kader.

Ontwikkeling begrotingssaldo	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1 mln.					
Begrotingssaldo bij begroting 2025	4,9	8,8	9,3	10,0	8,4
GS septembercirculaire 2024 provinciefonds	-0,5	3,4	3,5	4,2	3,4
GS dividenduitkering FHW BV	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 23-10-2024 ontwerp programma erfgoed 2025-2028	-0,8	0,3	0,3	0,3	0,0
GS mandaat autorisatiemoment december 2024	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
PS 18-12-2024 Autorisatiemoment december 2024	1,1	0,9	0,6	-0,2	-0,2
Begrotingssaldo bij autorisatiemoment december 2024	6,7	14,1	14,5	15,1	12,4
GS decembercirculaire 2024 provinciefonds	-0,5	0,7	0,9	1,1	1,6
Begrotingssaldo bij jaarrekening 2024	6,1	14,8	15,4	16,2	14,0
PS 25-06-2025 Kadernota 2026 actualisatie financieel kader	16,3	11,5	11,0	9,8	10,1
Begrotingssaldo bij kadernota 2026 voor kadernotavoorstellen	22,5	26,3	26,4	26,0	24,1
PS 25-06-2025 Jaarstukken 2024 resultaatbestemming	-7,9	-0,4	0,0	0,0	0,0
PS 25-06-2025 Kadernota 2026 voorstellen	0,1	-9,2	-6,1	-0,3	-0,1
GS wijziging meicirculaire provinciefonds 2025	17,2	2,9	1,3	2,8	0,7
Begrotingssaldo actueel na meicirculaire 2025	31,8	19,7	21,6	28,5	24,7
GS mandaat berap 2025	0,2	1,0	0,9	1,0	0,9
PS 24-09-2025 berap 2025	-9,9	3,9	5,6	0,8	-0,0
Begrotingssaldo bij berap 2025	22,2	24,6	28,0	30,3	25,6

Inzicht in vrijval en voorstellen ten laste van begrotingssaldo

Hieronder wordt inzicht gegeven in enerzijds de vrijval en anderzijds de voorstellen ten laste van het begrotingssaldo. Hierin is niet meegenomen de begrotingswijzigingen van aanpassing bestedingsritme via het begrotingssaldo aangezien deze budgettair neutraal verlopen over de jaren heen.

(bedragen x € 1 mln.)	2025	2026	2027	2028	2029
Vrijval	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Voorstellen tlv begrotingssaldo	-0,6	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1

Totaaloverzicht begrotingswijzigingen

Het totaaloverzicht van de begrotingswijzigingen is opgenomen bij het onderdeel financiën, “voorstel begrotingswijzigingen PS”. De wijzigingen zelf, inclusief een nadere toelichting op de nummering van de begrotingswijzigingen, is opgenomen in bijlage I “begrotingswijzigingen PS”.

Bij de begrotingswijzigingen die onder het mandaat van Gedeputeerde Staten vallen kan ook sprake zijn van vrijval of kunnen kosten ten laste van het begrotingssaldo worden gebracht.

Bij het onderdeel financiën “rapportage wijzigingen onder mandaat GS” zijn deze begrotingswijzigingen, inclusief toelichting, opgenomen.

Programma 1: Bestuur

Portefeuillehouders

Commissaris van de Koning Arno Brok en gedeputeerden Eke Folkerts, Matthijs de Vries en Friso Douwstra.

Inzet beschikbare middelen programma 1 Bestuur

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	25.140	-632	9.046	5.282	10.180
Totaal baten	1.813	0	415	0	1.398
Saldo van lasten en baten	23.327	-632	8.631	5.282	8.782

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
1.1 Provinciale Staten en Statengriffie	5.203	10	2.673	0	2.540
1.2 Gedeputeerde Staten	2.089	0	667	27	1.395
1.3 Commissaris van de Koning	826	-310	131	0	384
1.4 Kwaliteit bestuur	738	-351	65	87	235
1.5 Bestuurlijke samenwerking	16.284	19	5.509	5.168	5.626
Totaal lasten	25.140	-632	9.046	5.282	10.180
Baten					
1.1 Provinciale Staten en Statengriffie	85	0	13	0	72
1.2 Gedeputeerde Staten	5	0	2	0	3
1.3 Commissaris van de Koning	0	0	0	0	0
1.4 Kwaliteit bestuur	0	0	0	0	0
1.5 Bestuurlijke samenwerking	1.723	0	399	0	1.324
Totaal baten	1.813	0	415	0	1.398
Saldo van lasten en baten	23.327	-632	8.631	5.282	8.782

Voorstel begrotingswijzigingen

- I 1 Regionale samenwerking
- I 2 Instellen budget Steatekomitee Frysk
- VC 1 Verlenging tijdelijk budget Spreidingswet
- VC 2 Verlenging tijdelijk budget Bestuurlijke vernieuwing
- VC 3 Verlenging tijdelijk budget Weerbaar bestuur

Beleidsveld 1.1. Provinciale Staten en Statengriffie

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.1.

1. Provinciale Staten en de Statenleden zijn in staat om hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol zo goed mogelijk uit te voeren. De Statengriffie ondersteunt, adviseert en informeert Provinciale Staten hierbij.
2. De drempel tussen Provinciale Staten en de inwoners van Fryslân wordt lager en het werk van Provinciale Staten krijgt meer bekendheid in Fryslân.
3. Er is een evenwichtig samenspel tussen PS en GS, waarbij de griffie en de ambtelijke organisatie (met respect voor elkaars rollen) Provinciale Staten optimaal bedienen. Hierbij is in de cultuur van werken manifest is dat de politiek het primaat heeft.

Voor deze doelen zijn geen doelindicatoren beschikbaar.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We versterken het kwaliteitskader voor Statenstukken verder (zie ook evenwichtig samenspel tussen PS en GS).

Beleid

Tijd

Geld

We maken gebundelde kennis toegankelijk door het verkennen van mogelijkheden voor een kennisbank (zie ook evenwichtig samenspel tussen PS en GS).

Beleid

Tijd

Geld

We maken alle relevante Stateninformatie digitaal toegankelijk en verbeteren continu de digitale dienstverlening.

Beleid

Tijd

Geld

We verbeteren de introductie voor tussentijdse instromers van de Staten.

Beleid

Tijd

Geld

We brengen provinciale politiek onder de aandacht en laten inwoners en met name jongeren kennismaken met de politiek.

Beleid

Tijd

Geld

We laten inwoners kennis maken met de politiek, door diverse activiteiten te organiseren zoals het statenspel, het Fries jeugdparlement en de Gast van de Staten.

Beleid

Tijd

Geld

We betrekken jongeren actief bij de politiek vanuit een integraal plan rondom jongerenparticipatie.

Beleid

Tijd

Geld

Wanneer dit passend is bij het hoofdonderwerp op de agenda vergaderen de Staten ook buiten het provinciehuis.

Beleid

Tijd

Geld

Wij streven in samenspraak met de dienst naar het steeds beter voorzien in de vraag naar relevante informatie van de Staten, bijvoorbeeld door het blijven doorontwikkelen van het format voor de Statenstukken.

Beleid

Tijd

Geld

Wij bevorderen een cultuur van werken waarin het samenspel tussen PS en GS helder is en waarbij het manifest is dat Provinciale Staten het primaat hebben.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
Uitvoeren kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van PS	Bij besprekstukken van PS is een dossier digitaal beschikbaar met de relevante (achterliggende) stukken	50%	
Drempel verlagen tussen PS en inwoners Fryslân	Aantal jongeren activiteiten op het provinciehuis	10	
Evenwichtig samenspel tussen PS en GS	Evenwichtige lange termijn agenda PS, bandbreedte 3 tot 6 besprekpunten per Statenvergadering	90%	

Beleidsveld 1.2. Gedeputeerde Staten

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.2.

1. Gedeputeerde Staten functioneren doelmatig.
2. Gedeputeerde Staten hebben goede contacten met de mienskip en mede overheden.
3. Gedeputeerde Staten stellen Provinciale Staten in staat hun rol goed te vervullen.

Voor deze doelen zijn geen doelindicatoren beschikbaar.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

In 2025 wordt de Tussenbalans gemaakt van het Bestuursakkoord 2023- 2027 Oparbeidzje foar Fryslân.

Beleid

Tijd

Geld

GS vergadert op externe locaties, gekoppeld aan werkbezoek of bestuurlijk overleg.

Beleid

Tijd

Geld

PS-voorstellen worden zes weken voor de PS-vergadering toegezonden.

Beleid

Tijd

Geld

Schriftelijke vragen van PS worden binnen 30 dagen beantwoord.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1.. Doelmatig functioneren	Opstellen tussenbalans bestuursakkoord	100%	
2. Contacten met de mienskip en mede overheden	GS vergadert op externe locaties	8	
3. PS in staat stellen hun rol goed te vervullen	PS voorstellen zes weken voor de PS vergadering toezenden	90%	
	Schriftelijke vragen PS binnen 30 dagen beantwoorden	85%	

Beleidsveld 1.3. Commissaris van de Koning als rijksorgaan

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.3.

1. We willen bereiken dat de CvdK zijn taken als rijksorgaan goed kan uitvoeren.
2. De CvdK zet zich in voor het versterken van de weerbaarheid van het decentraal bestuur, het bevorderen van de integrale preventieve aanpak van ondermijning en het beperken van integriteitsrisico's.
3. De CvdK zet zich in voor het bevorderen van interbestuurlijke samenwerking, waarbij 'horizontaal besturen' en het benadrukken van de kracht van Fryslân als regioprovincie centraal staan.

Omdat de CvdK over de uitvoering van zijn rijkstaken enkel verantwoording aflegt aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, volgen hieronder geen specifieke doel- en resultaatindicatoren.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

De CvdK bevordert, met als uitgangspunt de in 2022 ondertekende Intentieverklaring Friese Norm, de samenwerking met gemeenten en ketenpartners in de aanpak van ondermijning. Zie voor de verdere invulling van de aanpak ondermijning paragraaf 1.4

Tijd

Geld

De CvdK stimuleert de Friese samenwerking middels de bestuurlijke overleggen tussen provincie, Wetterskip Fryslân, Vereniging van Friese Gemeenten (VFG) en gemeente Leeuwarden.

Beleid

Tijd

Geld

De CvdK stimuleert de samenwerking buiten Fryslân o.a. middels het bestuurlijk arrangement met de provincie Zeeland en het ministerie van BZK.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Omdat de CvdK over de uitvoering van zijn rijkstaken enkel verantwoording aflegt aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, volgen hieronder geen specifieke resultaatindicatoren.

Beleidsveld 1.4. Kwaliteit bestuur

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.4.

1. Een toekomstbestendige overheidsorganisatie zijn die weerbaar, vernieuwend en toegankelijk is.
2. Onze Friese medeoverheden zijn toekomstbestendig, financieel gezond en weerbaar.
3. Publiek vertrouwen in de overheid vergroten door maatschappelijke betrokkenheid, participatie en gezagwaardig handelen te versterken.

Veel van de doelstellingen rond Bestuur zijn niet in cijfers (en dus doelwaarde) uit te drukken. Een aantal overigens wel en waar dat kan is dit zo opgenomen in de resultaatomschrijvingen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We richten ons op verdere bewustwording van de medewerkers en het versterken van processen, o.a. op het gebied van het verstrekken van vergunningen en subsidies, vastgoed- en grondtransacties en aanbestedingen.

Beleid

Tijd

Geld

We zetten ons in voor het mede vormgeven van een vernieuwde 'Intentieovereenkomst De Friese Norm' voor de gezamenlijke aanpak van georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit en blijven werken aan het realiseren van de geformuleerde ambities.

Beleid

Er komt geen vernieuwde intentieovereenkomst. De huidige intentieovereenkomst blijft de basis met aanvullend twee nieuwe onderwerpen, zie toelichting bij de resultaatindicatoren. Het na te streven doel blijft hiermee onveranderd, maar het middel en de werkwijze zijn gewijzigd.

Tijd

Geld

We werken aan het intensiveren van de inzet van het bestuursrechtelijk instrument Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur).

Beleid

Tijd

Geld

We verminderen het risico op het onbewust faciliteren van ondermijnende activiteiten door de informatiepositie te versterken. Dit doen we middels het werken met een provinciaal informatie overleg en een intern meldpunt.

Beleid

Tijd

Geld

Middels het toezicht op de gemeenten en Wetterskip Fryslân zijn we in 2025 nauw aangesloten op de financiële gezondheid van gemeenten en zorgen wij dat gemeenten en Wetterskip Fryslân goed op de hoogte zijn van de financiële wetgeving.

Beleid

Tijd

Geld

We voeren toezichtgesprekken met gemeenten en Wetterskip om risico's te identificeren bij de uitvoering van medebewindstaken. Hierdoor kunnen zij hun taken goed blijven uitvoeren en kan de mienskip erop vertrouwen dat dit beschermd en geborgd is.

Beleid

Tijd

Geld

Provincie, Friese medeoverheden en VFG stemmen gezamenlijke inzet op de interbestuurlijke opgaven optimaal op elkaar af.

Beleid

Tijd

Geld

We hebben een nieuw beleid Kwaliteit van het Openbaar Bestuur in Fryslân en hebben dit ontwikkeld met onze mede overheden

Beleid

Tijd

Geld

Minimaal twee pilots/experimenten realiseren op het terrein van (digitale) participatie, gericht op het vergroten van maatschappelijke betrokkenheid, invloed en eigenaarschap van inwoners.

Beleid

Tijd

Geld

We bouwen en onderhouden een gezamenlijk kennisnetwerk democratie & participatie in Fryslân, aansluiten bij bestaande netwerken. We organiseren een serie dialoogsessies voor medeoverheden en andere partners.

Beleid

Tijd

Geld

Meer jongeren zijn in 2025 betrokken bij de provinciale politiek.

Beleid

Tijd

Geld

We hebben een geactualiseerd provinciaal participatiebeleid

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Toekomstbestendige overheidsorganisatie	De vernieuwde intentieovereenkomst 'De Friese Norm', voor de gezamenlijke aanpak van georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit wordt ondertekend door de provincie en mede-overheden.	100%	
	Inzet van het instrument Wet Bibob.	125% ten opzichte van 2024	
2. Toekomstbestendige Friese medeoverheden	Toezichtgesprekken met mede-overheden vanuit het Interbestuurlijk Toezicht	19	
	Nieuwe beleidsnota Kwaliteit Openbaar Bestuur wordt vastgesteld in PS	100%	

3. Publiek vertrouwen in de overheid	Pilots op het terrein van digitale participatie	> 2	
	Geactualiseerd provinciaal participatiebeleid wordt vastgesteld in PS	100%	

Toelichting

Samenwerking Friese Norm. De Friese overheden hebben in 2022 een intentieverklaring getekend, de zogenaamde Friese Norm. In deze Friese norm zijn ambities beschreven om te komen tot een eenduidige en effectieve aanpak van ondermijning in Fryslân. Veel deze ambities zijn behaald. Per 1 januari 2025 is een nieuwe structuur ingericht waarbij de projectgroep de taken van de externe projectleider overneemt en daarnaast fungeren twee gemeentesecretarissen als portefeuillehouders voor de Friese secretarissen. Burgemeester Van de Nadort is één van de twee bestuurlijk portefeuillehouders; door het vertrek van burgemeester Waanders is de tweede positie momenteel nog vacant. Voor de inhoud van de regionale aanpak blijft de intentieverklaring 'De Friese Norm' een basis. De daarin beschreven ambities zijn nog niet (volledig) behaald. De portefeuillehouders en de projectgroep zullen daarom deze ambities nog steeds aanjagen en gaan op zoek naar mogelijkheden om de samenwerking op deze onderwerpen te verstevigen. De bestuurlijk portefeuillehouders hebben besloten dat er om die reden geen vernieuwde intentieovereenkomst komt. Daarbovenop worden de thema's vastgoedfraude en zorgfraude als nieuwe onderwerpen opgepakt.

Beleidsveld 1.5. Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 1.5.

1. We streven naar een duurzame bescherming en ontwikkeling van het Waddengebied. We stimuleren daartoe de bestuurlijke samenwerking en spelen hierin een proactieve, verbindende rol.
2. We brengen samen met gemeenten, waterschap, regio's, in landsdelig en interprovinciaal verband en met het Rijk beleidsdoelen tot uitvoering.
3. We versterken de ambtelijke en bestuurlijke contacten tussen Fryslân, Noord-Nederland, de provincies, het Rijk en Europa. Dit doen we om de Friese belangen te behartigen en Fryslân te profileren.
4. Wij streven naar een veilig en doelmatig gebruik van de diepe ondergrond, met de inzet om gezamenlijk met de lokale bestuurders, de gaswinning te voorkomen in Fryslân vanuit de kleine velden.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Het interprovinciaal Meerjarenprogramma Investeringskader Waddengebied 2024-2026 is in uitvoering. Het heeft geleid tot Waddenfonds-aanvragen voor de financiering van majeure projecten en programma's gericht op duurzame ontw. van het Waddengebied.

Tijd

Geld

Het BO Waddengebied heeft (tussen)besluiten genomen over complexe opgaven in het Waddengebied. Ook is er een vervolgbesluit genomen over de bekostiging van de opgaven in het Waddengebied op lange termijn.

Beleid

Tijd

Geld

We werken vanuit bestuurlijke samenwerking aan uitvoering van de Samenwerkingsagenda Leeuwarden, de Regio Deals voor de regio's ZO, NO, NW en Wadden en de gebiedsagenda/aanvraag Regio Deal voor de regio ZW.

Beleid

Tijd

Geld

We ontwikkelen een strategische public affairs agenda voor onze belangenbehartiging in Den Haag en Brussel.
Beleid

Het vormen van een Public Affairs strategie voor Den Haag is vergevorderd, maar (nog) niet gekoppeld aan Europese doelstellingen.

Tijd

Geld

We nemen deel aan de European Week of Regions and Cities (EWRC) in Brussel. Dit doen we om beter zichtbaar te maken met welke sterke punten we Europa iets te bieden hebben en om onze Europese contacten te onderhouden en uit te breiden.
Beleid

Tijd

Geld

We nemen deel aan de Grensoverschrijdende Samenwerking Niedersachsen-Nederland. Fryslân richt zich daarbij op betere afstemming en samenwerking rond de grens op het terrein van Circulaire Economie. Het biedt een basis voor onze Duitsland agenda
Beleid

Tijd

Geld

We organiseren jaarlijks de Fryske borrel, een netwerkbijeenkomst voor Friese ambtenaren en bestuurders in Den Haag. We organiseren jaarlijks de Fryslân-dei in Brussel.

Beleid

Tijd

Geld

We optimaliseren de coördinatie en de uitvoering van de (interne) IPO-advisering, om de verwezenlijking van onze provinciale doelen en belangen te waarborgen.

Beleid

Tijd

Geld

We nemen deel aan de bestuurlijke mijnbouwtafel van Friese overheden en het ministerie van EZK, met als doel om de winning uit de kleine gasvelden in de ondergrond van Fryslân een halt toe te roepen.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
-----------	-----------	--------------------	------------------

1. Samenwerking in het Waddengebied	Vervolgbesluit van Rijk en regio over bekostiging opgaven Waddengebied periode 2027-2050	1	
2. Regionale samenwerking			
3. Belangenbehartiging	Organiseren Fryske borrel	1	
	Organiseren Fryslân-dei in Brussel	1	
4. Veilig en doelmatig gebruik diepe ondergrond	Organiseren van de Friese Mijnbouwtafel	4	

Programma 2: Infrastructuur

Portefeuillehouder

Gedeputeerde Matthijs de Vries

Inzet beschikbare middelen programma 2 infrastructuur

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	166.885	-28.183	45.714	27.658	65.330
Totaal baten	17.324	352	1.281	0	16.395
Saldo van lasten en baten	149.561	-28.535	44.433	27.658	48.935

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
2.1 Algemeen beleid en verkeersveiligheid	8.276	0	1.740	730	5.807
2.2 Verbetering infrastructuur	28.367	-18.519	3.861	6.405	-418
2.3 Instandhouding provinciale infrastructuur	41.953	-2.107	9.550	16.396	13.900
2.4 Openbaar vervoer	88.289	-7.557	30.563	4.128	46.042
Totaal lasten	166.885	-28.183	45.714	27.658	65.330
Baten					
2.1 Algemeen beleid en verkeersveiligheid	5.485	0	0	0	5.485
2.2 Verbetering infrastructuur	2.622	0	0	0	2.622
2.3 Instandhouding provinciale infrastructuur	1.436	352	1.275	0	513
2.4 Openbaar vervoer	7.782	0	6	0	7.777
Totaal baten	17.324	352	1.281	0	16.395
Saldo van lasten en baten	149.561	-28.535	44.433	27.658	48.935

Voorstel begrotingswijzigingen

II 1 Verkoop woning, toevoeging aan begrotingssaldo

VC 4 Verlenging tijdelijk budget verbeteren toegankelijkheid OV

Beleidsveld 2.1. Algemeen beleid & verkeersveiligheid

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 2.1.

Vanuit de landelijke doelstellingen, die weer vertaald zijn in het RMP, streven we vanuit **verkeersveiligheid** naar nul verkeersdoden in 2040. Voor het jaar 2025 is deze doelstelling te concretiseren op grond van de (nu nog vigerende) Friese Strategie Verkeersveiligheid 2010-2025.

Verder zetten we in op een passende mobiliteit voor **iedereen**. Mobiliteit moet voor een ieder fysiek en digitaal toegankelijk en betaalbaar zijn. Bij toegankelijke mobiliteit streven we naar een mobiliteitssysteem waarin iedereen zich welkom en comfortabel voelt en doelgericht op pad kan gaan. Een systeem waarin de (financiële en fysieke) afstand tussen landelijk gebied/dorpen en centrumgebieden kleiner wordt. Hier zijn geen concrete doelstellingen voor 2025, wel vraagt dit het plegen van inzet.

Om te komen tot een duurzaam (**fossielvrij**) mobiliteitssysteem, is de doelstelling voor 2030 is om te komen tot een reductie van 49% tov 2020 (oftewel een reductie naar 0,72 miljoen ton). Hoewel voor 2025 geen concrete tussendoelstelling gesteld is, dienen we hier in 2025 wel inzet voor te plegen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We stellen een eerste meerjarenprogramma Verkeersveiligheid op voor de periode 2026 - 2030, inclusief een ROF werkplan 2026.

Beleid

Tijd

Geld

We geven uitvoering aan het Werkplan 2025 van het Regionaal Orgaan verkeersveiligheid Fryslân (ROF). Denk hierbij aan praktische verkeerslessen in het onderwijs, gedragscampagnes op risicogedragingen en langlopende doelgroepgerichte aanpakken.

Beleid

Tijd

Er dienen prioriteiten gesteld te worden binnen de activiteiten (zoals zijn opgenomen zijn in het Werkplan 2025), die we vanuit de provincie uit kunnen voeren. Dit betreffen hoofdzakelijk campagnes.

Geld

We voeren een integrale netwerkanalyse uit, inclusief het opstellen van een hub-strategie om deelmobiliteit te bevorderen

Beleid

Tijd

Geld

We stimuleren de grotere bedrijven (meer dan 50 werknemers) om te werken aan een duurzamer vervoersbeleid voor hun organisatie (werkgeversaanpak) en we benaderen onderwijsorganisaties om hun vervoersbehoefte positief te beïnvloeden (onderwijsaanpak).

Beleid

Tijd

Geld

We breiden het netwerk aan openbare laadpalen verder uit

Beleid

Tijd

De verwachting is dat we dit jaar niet alle laadpalen kunnen plaatsen (zie resultaatindicator 3 voor een uitgebreide toelichting). Een deel zal begin volgend jaar geplaatst worden.

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Verkeersveiligheid	Meerjarenprogramma Verkeersveiligheid 2026 - 2030 is vastgesteld	100%	
	ROF Werkplan 2025 is uitgevoerd	100%	

2. Mobiliteit voor iedereen	Hub-strategie is vastgesteld	100%	
3. Duurzame mobiliteit	Aantal geplaatste laadpalen	Toename van 300 laadpalen t.o.v. 2024.	

Toelichting

ROF Werkplan 2025 is uitgevoerd

Doordat er prioriteiten gesteld dienen te worden in de provinciale werkzaamheden op het vlak van verkeersveiligheid, is het onwaarschijnlijk dat alle activiteiten conform het ROF Werkplan in 2025 uitgevoerd kunnen worden (denk met name aan campagnes).

Aantal geplaatste laadpalen

De verwachting is dat we dit jaar niet alle 300 laadpalen kunnen plaatsen. Dat komt onder andere omdat er problemen zijn met het verkrijgen van aansluitingen op het elektriciteitsnet en een tekort aan personeel (bij aannemers/installateurs) om deze laadpalen te plaatsen.

Beleidsveld 2.2. Verbetering infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 2.2.

1. Onze eigen infrastructuur is veilig voor verkeersdeelnemers
2. Vlotte doorstroming op Friese wegen, vaarwegen en het spoor

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We realiseren de infrastructurele projecten zoals die volgens het Uitvoeringsprogramma RMP geprogrammeerd staan voor het jaar 2025

Beleid

Tijd

Geld

Samen met de gemeenten werken we verder aan het netwerk aan doorfietsroutes.

Beleid

Tijd

Een aantal gemeenten loopt tegen vertraging op bij het realiseren van trochfytsrûtes. Oorzaak van deze vertraging is onder meer de grondverwerving die benodigd is.

Geld

We overleggen met het Rijk en andere overheden over het (goed) functioneren van het gehele infrastructurele netwerk in onze provincie. Indien nodig maken we hier afspraken over in het Bestuurlijk Overleg MIRT.

Beleid

Tijd

Geld

De eerder met het Rijk gemaakte afspraken rondom de Lelylijn zijn nav de Voorjaarsnota in een ander daglicht komen te staan. Ook op andere dossiers (o.a. spooraquaduct HRMK) merken we dat de zoektocht naar financiële middelen vanuit het Rijk niet eenvoudig is.

We geven in 2025 uitvoering aan het Actieplan Geluid t.b.v. geluidsanering gebouwen langs provinciale wegen
Beleid

Tijd

Geld

We doen een aantal onderzoeken ten bate van de verbetering van de spoorinfrastructuur in Fryslân
Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Verkeersveiligheid	Realisatie van de programmering 'reguliere wegenprojecten' conform uitvoeringsprogramma RMP 2025	100%	
2. Vlotte doorstroming	Op het Van Harinxmakanaal zijn de wachtplaatsen gerealiseerd, is gestart met de uitvoering van de bochtverruiming Langdeel en Froskepolle en de planologische procedure voor de bochtverruiming Franeker	100%	
	Uitvoering van acties uit het Actieplan Geluid voor het jaar 2025	100%	
	We realiseren (delen van) hoofdfietsroutes	1	

	We hebben met het Rijk afspraken gemaakt over de oplossingsrichtingen voor een aantal bruggen in het Prinses Margriet Kanaal	5	
	We doen onderzoek naar verbetering van het bestaande spoornet in Noord-Nederland	100%	
	We laten door ProRail het spooreplacement van Leeuwarden ombouwen voor de capaciteitsuitbreiding van 4 treinen op het traject Leeuwarden - Sneek	100%	
	We voeren onderzoek uit om de HRMK-spoorbrug in Leeuwarden te vervangen door een spooraquaduct	100%	
	We laten een verkenningsstudie uitvoeren voor de realisatie van het nieuwe station Leeuwarden Werpsterhoeke	90%	

Toelichting

Van Harinxmakanaal

De realisatie van de bochtverruiming start later dan verwacht. Het ontwerpproces vraagt meer tijd. Dat komt o.a. door kostenstijgingen, verkrijgen van de benodigde vergunningen, onderhandelingen over grondverwerving en afhankelijkheden van nutsbedrijven (kabels en leidingen).

Bruggen Prinses Margriet Kanaal

Op 4 maart j.l. hebben wij u geïnformeerd over het gezamenlijke besluit van de provincie en het Rijk om de onderhandelingen inzake de vervanging van de bruggen door aquaducten te beëindigen. Het Rijk zal zorgdragen voor de vervanging van de bruggen door nieuwe, volwaardige bruggen. We blijven daar bij betrokken.

HRMK-spoorbrug

In het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT) van november 2024 hebben Rijk en regio afgesproken om gezamenlijk op zoek te gaan naar aanvullende financiering voor het spooraquaduct, voordat vervolgonderzoek (een MIRT-verkenning) gestart kan worden. Tot op heden is er nog geen zicht op aanvullende financiering. Rijk en regio zijn hierover met elkaar in gesprek.

Beleidsveld 2.3. Instandhouding provinciale infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 2.3.

1. De instandhouding van onze provinciale infrastructuur is op orde
2. Onze wegen en vaarwegen zijn optimaal beschikbaar en veilig, ook onder winterse omstandigheden

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We beheren, programmeren en onderhouden de provinciale infrastructuur (wegen en vaarwegen en kunstwerken) conform het door PS vastgestelde onderhoudsniveau (6)

Beleid

Tijd

Geld

Voor vaarwegen geldt dat vanwege externe omstandigheden, zoals grondaankoopprocedures, het verleggen van kabels en leidingen, het niet mogelijk is om alle geprogrammeerde onderhoudsprojecten dit jaar tot uitvoering te brengen. Met name de trajecten rondom grondaankoop vergen in sommige gevallen meer tijd dan vooraf voorzien. Daarom wordt voorgesteld de programmering aan te passen.

Onze steunpuntenstructuur is geoptimaliseerd en wordt energieneutraal

Beleid

Tijd

Over de realisatie van een nieuw steunpunt in Bolsward zijn we nog in gesprek met de gemeente. Ook speelt nog dat we onze route voor gladheidbestrijding willen optimaliseren. Daarom stellen we een aantal energiemaatregelen bij Bolsward en Wolvega uit om eventuele desinvesteringen te voorkomen. Twee andere locaties, bij Uitwellingerga en Donkerbroek, zijn dit jaar wel gereed. De overige drie locaties zijn eerder al opgeleverd.

Geld

Er is een afspraak gemaakt met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat over de vervanging van de Tsjerk-Hiddessluizen

Beleid

Tijd

Geld

We bestrijden gladheid op onze wegen
Beleid

Tijd

Geld

Het budget voor gladheidbestrijding is volledig besteed. De eerste maanden van dit jaar is er relatief veel zout gestrooid. De kans is reëel dat er dit jaar nog meer gestrooid moet worden, wat een overschrijding op deze post zal veroorzaken.

Het aantal bruggen dat wordt aangesloten op de al in bedrijf genomen bedienentrale is uitgebreid
Beleid

Tijd

Geld

We zorgen voor nautisch toezicht op onze vaarwegen en professionaliseren de integrale samenwerking met politie en andere handhavende diensten.
Beleid

Tijd

Geld

We zorgen voor een veilige en vlotte doorvaart door middel van het op professionele wijze bedienen van provinciale bruggen en sluizen gelegen over de vaarwegen in Fryslân
Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Instandhouding provinciale infrastructuur	Uitvoering (groot) onderhoud conform uitvoeringsprogramma 2025	100%	
	Verzorgings- en technische score dagelijks onderhoud wegen dat voldoet aan niveau 6	97%	
2. Beschikbaarheid en veiligheid	Aantal bruggen wat aangesloten wordt op de bediencentrale	2	
	Preventieve gladheidsbestrijding op onze wegen	100%	

Toelichting

Instandhouding provinciale infrastructuur

Voor vaarwegen geldt dat vanwege externe omstandigheden, zoals grondaankoopprocedures, het verleggen van kabels en leidingen, het niet mogelijk is om alle geprogrammeerde onderhoudsprojecten dit jaar tot uitvoering te brengen. Met name de trajecten rondom grondaankoop vergen in sommige gevallen meer tijd dan vooraf voorzien.

Beleidsveld 2.4. Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 2.4.

1. Het OV in Fryslân is voor iedereen toegankelijk
2. Het OV is volledig duurzaam
3. Het OV is betrouwbaar

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We beheren de regionale OV-concessie voor trein en bus.

Beleid

Tijd

Geld

We voeren het vastgestelde Uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid Openbaar Vervoer 2024-2028 uit.

Beleid

Tijd

De inzet van beschikbare Rijksmiddelen vergt het aanpassen van de bestaande subsidieregeling. Dit duurt langer dan verwacht. Realisatie vindt plaats in de periode 2026-2027.

Geld

Wij werken aan de realisatie om alle busstallingen in Fryslân vanuit strategisch oogpunt in eigendom te nemen, zodat er bij aanbestedingen een gelijk speelveld is voor marktpartijen om in te schrijven en om desinvesteringen te voorkomen.

Beleid

Tijd

Geld

In het beschikbare budget voor de realisatie van de busremises is rekening gehouden met compensatie van de kosten voor BTW. Deze BTW compensatie blijkt echter niet mogelijk. Daarnaast zijn de kosten voor het realiseren van aansluitingen op de remises voor het laden van bussen fors duurder geworden. Het is daardoor onzeker of de extra kosten kunnen worden opgevangen binnen het beschikbare budget.

Wij starten in 2025 met een verkenningsstudie batterijtreinen voor de trajecten Leeuwarden - Harlingen Haven en Leeuwarden - Stavoren.

Beleid

Tijd

Geld

Het uitvoeren van een verkenningsstudie door ProRail kost circa 2,2 miljoen euro. Het Rijk en de provincie zijn met elkaar in gesprek over de financiering van deze studie.

We plaatsen Dynamisch Reizigers Informatie Systeem (DRIS)-panelen op belangrijke bushaltes om reizigers van actuele vertrektijden en informatie te voorzien.

Beleid

Tijd

De aanbesteding voor het plaatsen van 25 nieuwe DRIS-panelen in 2025 start later dan beoogd. Daarom zal een deel van de DRIS panelen ook in 2026 gerealiseerd worden.

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Toegankelijk OV	Toename aandeel toegankelijke bushaltes	40	
2. Duurzaam	Overname en realisatie bus stallingen in Fryslân	5	

OV	Uitvoeren verkenningstudie batterijtreinen voor de trajecten Leeuwarden - Harlingen Haven en Leeuwarden - Stavoren	25%	
3. Betrouwbaar OV	Realisatie DRIS-panelen op strategisch locaties	25	

Toelichting

Toegankelijkheid OV

De inzet van beschikbare Rijksmiddelen vergt het aanpassen van de bestaande subsidieregeling. Dit duurt langer dan verwacht. Realisatie vindt plaats in de periode 2026-2027.

Verkenningstudie batterijtreinen

Het uitvoeren van een verkenningstudie door ProRail kost circa € 2,2 miljoen. Het Rijk en de provincie zijn met elkaar in gesprek over de financiering van deze studie.

Realisatie DRIS-panelen

De afgelopen jaren zijn 37 DRIS-panelen geplaatst, o.a. in Leeuwarden, Drachten en Joure. De aanbesteding voor het plaatsen van 25 nieuwe DRIS-panelen in 2025 start later dan beoogd. Daarom zal een deel van de DRIS panelen ook in 2026 gerealiseerd worden.

Programma 3: Natuur en Landbouw

Portefeuillehouders

Gedeputeerden Matthijs de Vries en Abel Kooistra

Inzet beschikbare middelen programma 3 Natuur en Landbouw

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	143.164	5.877	40.405	50.010	58.625
Totaal baten	58.454	-6.200	802	0	51.452
Saldo van lasten en baten	84.709	12.077	39.603	50.010	7.173

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
3.1 Natuur	132.532	5.935	37.796	49.572	51.099
3.2 Landbouw	10.632	-58	2.609	438	7.526
Totaal lasten	143.164	5.877	40.405	50.010	58.625
Baten					
3.1 Natuur	58.343	-6.200	798	0	51.345
3.2 Landbouw	111	0	4	0	108
Totaal baten	58.454	-6.200	802	0	51.452
Saldo van lasten en baten	84.709	12.077	39.603	50.010	7.173

Voorstel begrotingswijzigingen

-

Beleidsveld 3.1. Natuur

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 3.1.

1. We willen natuur en biodiversiteit herstellen en bevorderen, d.m.v.:
 1. Het realiseren van een robuust en kwalitatief hoogwaardig Natuurnetwerk (NNN), incl. 20 Natura 2000-gebieden en 4 Nationale Parken.
 2. Het realiseren van een goede basiskwaliteit Natuur, ook in het landelijke gebied en binnen de bebouwde kom.
 3. Het beschermen van kwetsbare, bedreigde en beschermde soorten en stoppen van de achteruitgang van de biodiversiteit en het realiseren van een opgaande trend voor soorten (bijvoorbeeld weidevogels).
 4. Het beperken van schade en overlast (zoals vraatschade door ganzen) d.m.v. faunabeheer en de aanpak van invasieve exoten.
 5. Stikstofvergunningen verlenen die er voor zorgen dat er uitvoering gegeven kan worden aan het FPLG en het uitvoeringsprogramma stikstof.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Nationale parken: Het nieuwe – landelijke – beleidsprogramma voor de Nationale Parken uitwerken voor de Nationale Parken Alde Feanen, Schiermonnikoog, Lauwersmeer (samen met de provincie Groningen) en Drents-Friese Wold (samen met de prov. Drenthe).

Beleid

Tijd

Geld

Natura 2000: Er zijn drie evaluaties ten behoeve van nieuwe beheerplannen (Alde Feanen, Deelen, Rottige Meenthe) opgesteld.

Beleid

Tijd

Geld

Natura 2000: Er is een begin gemaakt met het actualiseren van vier beheerplannen (Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog).

Beleid

Tijd

Geld

Natura 2000: Er worden onderzoeken uitgevoerd en gegevens verzameld waarmee kennisleemtes uit de natuurdoelanalyses worden opgelost.

Beleid

Tijd

Geld

Natura 2000: Er zijn herstelmaatregelen uitgevoerd in de Natura 2000 gebieden (opgenomen in de beheerplannen).

Beleid

Tijd

Geld

Realisatie NNN door minimaal 100 ha verwerving/functiewijziging en minimaal 200 ha inrichting.

Beleid

Tijd

De inzet is om dit jaar 100 ha functiewijziging en 200 ha inrichting NNN te realiseren. We lopen momenteel iets achter in de realisatie en we zijn afhankelijk van derden of we deze resultaten gaan halen. Een nadere toelichting wordt gegeven in de paragraaf grote projecten onderdeel Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave.

Geld

Uitvoeren Friese bomen- en bossenstrategie door minimaal 30 ha bosuitbreiding, 150 ha bosrevitalisatie, 10 ha uitbreiding landschapselementen en 40 ha revitalisering landschapselementen.

Beleid

Tijd

Het budget t.b.v. de maatregelpakketten is in het najaar 2024 ontvangen. De organisatie is inmiddels ingericht en het accent ligt nu op uitvoering. De doelwaarden zijn in 2025 in voorbereiding en uitvoering waarbij deze doelwaarden in voorjaar 2026 worden gerealiseerd.

Geld

Uitvoering Programma Natuur: Er zijn maatregelen in de SPUK Programma Natuur uitgevoerd.

Beleid

Tijd

Geld

Uitvoeren strategie Grip op kwaliteit; actualisatie begrenzing en verbeteren kwaliteit.

Beleid

Tijd

Geld

Uitvoering herstelprogramma biodiversiteit.

Beleid

Tijd

Geld

Uitvoeren Nota Faunabeleid Fryslân, uitvoeren Beleidsnota Invasieve Exoten Fryslân, actualisatie en uitvoeren Interprovinciaal Wolvenplan, opstellen en uitvoeren Friese Beverbeleidsregels en actualiseren en uitv. beleid hoefdieren (damhert en ree).

Beleid

Tijd

Geld

Uitvoeren Nota Weidevogels 2021-2030, inclusief de LIFE IP GrassBirdHabitats, maatregelpakket weidevogels en het Aanvalsplan Grutto.

Beleid

Tijd

Geld

Ontwikkelen actief soortenbeschermingsbeleid/ gemeenten adviseren en faciliteren bij het opstellen van soortenmanagementplannen (SMP's).

Beleid

Tijd

Geld

De PAS-melders dossiers zullen in meerdere jaren worden afgerond.

Beleid

Er is afgesproken dat voor 1 juli 2025 alle PAS-meldingen zijn geverifieerd en dat de PAS-melders hierover bericht hebben ontvangen. We liggen op koers. De laatste meldingen worden in juni 2025 afgehandeld. De stappen daarna zijn onzeker door de gerechtelijke uitspraken en het nog niet hebben van een geborgd maatregelenpakket om de staat van de natuur te verbeteren.

Tijd

De verificatie loopt op koers. Door gerechtelijke uitspraken en het nog niet hebben van een geborgd maatregelenpakket om de staat van de natuur te verbeteren kunnen er geen vergunningen op PAS-melders afgegeven worden.

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Herstel en bevorderen biodiversiteit.	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer: Beheerde ha via de Subsiestelsel Natuur en Landschap – onderdeel agrarisch natuurbeheer.	25.395 ha totaal in 2025	
	Natuurbeheer: beheerde ha via het Subsiestelsel Natuur en Landschap – onderdeel natuurbeheer.	67.430 ha totaal in 2025	
	Natura 2000: Evaluaties ten behoeve van nieuwe beheerplannen.	3	
	Natura 2000: Start actualisatie beheerplannen voor de eilanden (met een gebiedsproces), definitieve vaststelling uiterlijk 2028.	4	
	Realisatie NNN: aantal ha. verwerving/functiewijziging. aantal ha. inrichting.	100 ha. 200 ha.	
	Natuurkwaliteit: Uitvoering Grip op Kwaliteit door beheerevaluaties van gebieden samen met beheerders.	6	
	Uitvoeren bossenstrategie.	30 ha bosuitbreiding 150 ha bosrevitalisering 10 ha uitbreiding landschapselementen	

		40 ha revitalisering landschapselementen	
3. Soorten.	Toename van het aantal broedparen grutto.	doel (2030): 10.000 broedparen grutto- huidig (2024) circa 8.350 broedparen grutto	
5. Stikstof vergunningen.	Aantal afgeronde PAS-melders dossiers.	220	
	Percentage tijdig verleende vergunningen en onthefingen in het kader van de natuurtaken in de omgevingswet.	95%	

Toelichting

De inzet is om dit jaar 100 ha functiewijziging en 200 ha inrichting NNN te realiseren. We lopen momenteel iets achter in de realisatie en we zijn afhankelijk van derden of we deze resultaten gaan halen. Een nadere toelichting wordt gegeven in de paragraaf grote projecten onderdeel Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave.

Het budget t.b.v. de maatregelpakketten is in het najaar 2024 ontvangen. De organisatie is inmiddels ingericht en het accent ligt nu op uitvoering. De doelwaarden zijn in 2025 in voorbereiding en uitvoering waarbij deze doelwaarden in voorjaar 2026 worden gerealiseerd

Aantal afgeronde Pas melders: Voor het legaliseren van PAS melders zijn de stappen onzeker door de gerechtelijke uitspraken en het nog niet hebben van een geborgd maatregelenpakket om de staat van de natuur te verbeteren.

Percentage tijdige verleende vergunningen en ontheffingen: In verband met complexiteit van de aanvragen, is niet op alles tijdig beslist. Tevens kan er door gerechtelijke uitspraken niet tijdig beslist worden op stikstof aanvragen. Tenslotte is met de invoering van de Omgevingswet nog niet mogelijk om alle aanvragen goed weer te geven met betrekking tot tijdigheid. Aanvragen die via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zijn binnengekomen vanaf 1 januari 2024 zijn niet verwerkt in deze gegevens.

Beleidsveld 3.2. Landbouw

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 3.2.

We streven naar een toekomstbestendige landbouw in Fryslân.

1. Fryslân blijft de landbouwprovincie van Nederland.
2. Wij zorgen voor een goede balans tussen landbouw en natuur. Landbouw en natuur kunnen en moeten elkaar versterken in een toekomstbestendige landbouw.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Wij ondersteunen ondernemers die zoeken naar nieuwe verdienmogelijkheden en zetten ons, ook in Den Haag en Brussel, in voor een goed verdienmodel voor de boeren.

Beleid

Tijd

Geld

In hoe wij met de landbouwsector omgaan, staat het ondernemerschap en vakmanschap van de landbouwsector centraal

Beleid

Tijd

Geld

Landbouwgrond blijft zoveel mogelijk behouden voor de sector.

Beleid

Tijd

Geld

Wij bevorderen lokale voedselproductie en -ketens.

Beleid

Tijd

Geld

Meewerken aan één economische agenda voor Fryslân voor wat betreft de agrofoodsector.

Beleid

Tijd

Geld

Het creëren van en zoeken naar vergunningsruimte, in het bijzonder voor de PAS-melders.

Beleid

In eerste instantie zou de ministeriële commissie ME&N eind maart begin april met een pakket aan maatregelen komen. Dit komt nu pas op zijn vroegst in augustus. Daarna kan de provincie beoordelen of er nog aan aanvullende maatregelen nodig zijn om vergunningverlening weer mogelijk te maken. Dit is spoor 2 vanuit de ministeriële commissie. Vanuit de provincie zijn we aan het inventariseren welke acties de provincie voor dit aanvullend spoor kunnen doen.

Vanuit spoor 1 wordt gekeken naar maatregelen vanuit wettelijke kaders. Hiervan is de rekenkundige ondergrens een voorbeeld. In mei 2025 heeft de Raad van State hierover advies uitgebracht. De minister gaat nu kijken hoe de rekenkundige ondergrens op een verantwoorde wijze kan worden ingevoerd. Mocht dit gebeuren dan kunnen daarmee naar verwachting circa 40% van de PAS-melders worden gelegaliseerd.

Gezien de grotere kans om een handhavingsverzoek is er geen bedrijf dat op dit moment het risico wil nemen voor de aanvraag om een vergunning. Via diverse overlegstructuren is ambtelijk naar het ministerie van LVVN inzet gepleegd over mogelijkheden om vergunningverlening weer op gang te krijgen. Dit blijven we doen.

Tijd

De datum waarop PAS melders gelegaliseerd hadden moeten zijn is inmiddels verstreken.

Geld

Als er een plan is hoe de PAS melders gelegaliseerd kunnen worden, zijn hier nog geen uitvoeringsmiddelen voor beschikbaar.

Het integreren van bovenstaande punten in een beleidsnotitie en bijbehorende, realistische uitvoeringsagenda (Landbouwagenda).

Beleid

Tijd

Geld

Optimale inzet van de niet-grondgebonden instrumenten van het GLB via de regeling Europese landbouwsubsidies provincie Fryslân 2023-2027.

Beleid

Tijd

Geld

Aantrekkelijke vergoedingen voor natuurbeheer en natuurdoelen (zoals ANLb, weidevogels) motiveren boeren om deel te nemen.

Beleid

Tijd

Geld

De nieuwe POVI bevat een visie op de ruimtelijke aansluiting van verschillende typen landbouw en natuur bij de water-, bodem- en ecosystemen van Fryslân. Daaraan wordt beleid gekoppeld.

Beleid

POVI is nog in ontwikkeling

Tijd

POVI is nog in ontwikkeling

Geld

POVI is nog in ontwikkeling

Landbouwbodems worden duurzaam beheerd.**Beleid**

De context hiervan zal nader worden verkend in de uitvoeringsagenda Landbouw, e.e.a in relatie met de maatregelpakketten/ANLb.

Tijd

De context hiervan zal nader worden verkend in de uitvoeringsagenda Landbouw, e.e.a in relatie met de maatregelpakketten/ANLb.

Geld**Kringlopen van mest, mineralen en grondstoffen worden mogelijk gesloten, inclusief die uit menselijke plas en poep.****Beleid****Tijd****Geld****T.a.v. de wettelijke doelen voor klimaat, natuur en water van het FPLG: inhoudelijk meedenken en -werken aan de uitvoering van de relevante maatregelpakketten, zodat een goede afstemming met het landbouwbeleid gewaarborgd blijft.****Beleid****Tijd**

Geld

**Uitvoering geven aan de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw
Beleid**

Tijd

Geld

**Het integreren van bovenstaande punten in een beleidsnotitie en bijbehorende, realistische
uitvoeringsagenda (Landbouwagenda).
Beleid**

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Fryslân blijft de landbouwprovincie van Nederland	Het aantal ondernemers en veelbelovende nieuwe verdienmogelijkheden dat ondersteund wordt en het aantal lobbyacties richting Den Haag en Brussel.	De mate van ondersteuning van initiatieven in de praktijk is afhankelijk van nog te herijken landbouwbeleid en Landbouwagenda en daarmee het beschikbare budget voor dit thema (2025). In 2025 minimaal één concrete lobbyactie richting	

		Den Haag en één richting Brussel.	
	Aantal pilots op het gebied van doelsturing (in plaats van sturen met maatregelen) en belonen van goede scores van boerenbedrijven op basis van KPI's.	Binnen de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw worden twee pilots met doelsturing uitgevoerd. Vanuit SPUK-gelden van LVVN wordt verder gewerkt aan het ontwikkelen van instrumentarium.	
	Bij iedere functieverandering van landbouwgrond wordt afgewogen of de nieuwe bestemming daadwerkelijk prioriteit verdient.	Een afwegingskader geformuleerd beleid t.a.v. geldige redenen voor functieverandering van landbouwgrond en een visie daarop en op het principe "Water en Bodem Sturend" in Fryslân in het nieuwe landbouwbeleid.	
	Het aantal nieuwe lokale voedselketens en ondernemers dat ondersteund wordt.	Afhankelijk van Landbouwagonderwerpen en daarmee het beschikbare budget voor dit thema (2025).	
	Aantal initiatieven dat ontplooid is om legalisatie van PAS-melders dichterbij te brengen, hoewel dit de verantwoordelijkheid van het Rijk is.	Minimaal één lopende pilot voor legalisatie en een effectieve lobbyactie richting Den Haag.	
2. Landbouw en natuur versterken elkaar	Het aantal openstellingen in het kader van het niet-grondgebonden deel van het GLB en de mate waarin deze openstellingen ondersteunend zijn naan het landbouwbeleid van provincie Fryslân.	In 2024 vier openstellingen in het kader van het niet-grondgebonden deel van het GLB; t/m 2027 in totaal zeven. Deze	

		zijn zoveel mogelijk ook ondersteunend aan het landbouwbeleid van provincie Fryslân.	
	Deelname aan ANLb en/of de daarvoor verstrekte som aan subsidies.	Deelname aan ANLb en/of de daarvoor verstrekte subsidies stijgen minimaal mee naar rato van de extra beschikbaar komende gelden.	
	Het aantal initiatieven en/of deelnemende boeren dat bijdraagt aan een betere benutting van dierlijke mest en het beter sluiten van kringlopen.	Minimaal twee	

Toelichting

Bij iedere functieverandering van landbouwgrond wordt afgewogen of de nieuwe bestemming daadwerkelijk prioriteit verdient: De verdere uitwerking hiervan vindt plaats tijdens het lopende proces van de POVI. Concreet zullen daarbij de mogelijkheden van het vormen van Landbouw Hoofdstructuur worden onderzocht.

Programma 4: Ruimte en Klimaat

Portefeuillehouders

Gedeputeerden Friso Douwstra, Sijbe Knol en Matthijs de Vries

Inzet beschikbare middelen programma 4 Ruimte en Klimaat

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	58.252	-9.883	8.844	18.530	20.995
Totaal baten	18.458	-829	2.580	0	15.049
Saldo van lasten en baten	39.794	-9.054	6.264	18.530	5.946

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
4.1 Ruimtelijke ordening en wonen	4.868	-742	530	646	2.950
4.2 Water en Bodem	32.188	-8.760	2.806	6.687	13.935
4.3 Milieu	8.796	0	3.628	4.098	1.070
4.4 Energietransitie	12.399	-381	1.881	7.097	3.040
Totaal lasten	58.252	-9.883	8.844	18.530	20.995
Baten					
4.1 Ruimtelijke ordening en wonen	1.446	0	0	0	1445700
4.2 Water en Bodem	12.054	0	1.797	0	10.257
4.3 Milieu	589	0	38	0	551
4.4 Energietransitie	4.369	-829	745	0	2.795
Totaal baten	18.458	-829	2.580	0	15.049
Saldo van lasten en baten	39.794	-9.054	6.264	18.530	5.946

Voorstel begrotingswijzigingen

- IV 1 Programma Wetterwaarmte 2025
- IV 2 Kosten externe advisering Windpark Fryslân
- IV 3 Financiering project PROSIT (Tidalkite)

Beleidsveld 4.1. Ruimtelijke ordening en wonen

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 4.1

1. Via voorkantsamenwerking met onze partners, borgen wij de uitvoering van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Wij zetten indien nodig of wenselijk ons wettelijk ruimtelijk instrumentarium in. Daarnaast werken wij samen met gemeenten en Wetterskip en maatschappelijke partners aan de omslag als gevolg van de Omgevingswet.
2. Wij houden het omgevingsbeleid actueel. We doen dit door de vernieuwing van de POVI met de bijbehorende keuzes voor de ruimtelijke inpassing van diverse urgente opgaven (zoals klimaatadaptatie, energietransitie, landbouwtransitie, herstel biodiversiteit, woningbouw en circulaire bedrijven). De POVI wordt uitgewerkt in programma's. Daarnaast actualiseren we de Omgevingsverordening jaarlijks.
3. Wij werken aan een toekomstbestendige woningvoorraad met voldoende betaalbare woningen, aansluitend op de (toekomstige) (zorg)vraag van inwoners en van mensen die zich in Fryslân willen vestigen, waarbij de doorstroom wordt bevorderd en de beschikbare ruimte optimaal en zorgvuldig wordt benut.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We werken via voorkantsamenwerking samen met partners en zetten waar nodig wettelijke instrumenten in zoals advies en instemming, zienswijzen of een reactieve interventie.

Beleid

Tijd

Geld

T.b.v. de actualisatie van de POVI wordt een contourenschets aan PS voorgelegd.

Beleid

Tijd

Geld

De jaarlijkse actualisatie van de Omgevingsverordening wordt ter vaststelling aan PS voorgelegd.

Beleid

Tijd

Geld

**Ter voorbereiding op het programma landschap wordt Grutsk op 'e Romte geactualiseerd
Beleid**

Tijd

Geld

**Samen met de Friese gemeenten en andere belanghebbenden maken we een Fries
Volkshuisvestingsprogramma waarbij we aansluiten op het proces van de Provinciale
Omgevingsvisie.
Beleid**

Tijd

Geld

**In samenwerking met de gemeenten zorgen voor een pool van experts, Frysk Faasje team, die
gemeenten helpen om realisatie van plannen te versnellen.
Beleid**

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
-----------	-----------	--------------------	------------------

1. Voorkantsamenwerking	Samenwerking en betrokkenheid bij strategische complexe projecten	100%	
2. Actueel Omgevingsbeleid	Contourenschets voorgelegd aan PS	100%	
	geactualiseerde Omgevingsverordening	100%	
	geactualiseerd Grutsk op 'e Romte	100%	
3. Toekomstbestendige woningvoorraad	De afgesproken nieuwbouwopgave voor 2025 is gerealiseerd	2.780 nieuwe woningen	
	Afspraken met het Rijk over een Herstructureringsfonds	1	
	Aantal actuele regionale woondeals	6	
	De contouren van het Frysk Wenplan zijn met PS besproken	100%	

Toelichting

De verwachting is dat er dit jaar geen afspraken met het rijk gemaakt kunnen worden over een herstructureringsfonds.

Beleidsveld 4.2. Water en Bodem

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 4.2

1. Waterveiligheid en klimaatadaptatie: De inwoners van Fryslân en de Friese economie zijn goed beschermd tegen overstromingen en wateroverlast.
2. Voldoende water: Het watersysteem is in balans waarbij droogte en verzilting zoveel mogelijk beperkt zijn en de voeten droog blijven.
3. Schoon water: Het bewaken en herstellen van kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater, zoals verwoord in het Regionaal Waterprogramma en de KRW-nota.
4. Bodem: Een duurzaam en efficiënt bodembeheer gericht op gezonde en veilige leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Met Wetterskip Fryslân vertalen we de resultaten van de veiligheidstoetsing in afspraken over duurzaam beheer en onderhoud van regionale keringen.

Beleid

Tijd

Geld

We informeren PS over de voortgang van het boezemplan dat Wetterskip Fryslân opstelt.

Beleid

Tijd

Geld

Met andere partijen voeren we een project (FRESHEM) uit dat meer inzicht geeft in de risico's van verzilting in grondwaterlagen voor de landbouw, natuur en drinkwatervoorziening.

Beleid

Tijd

Geld

We borgen de aanvullende strategische grondwatervoorraden in de Omgevingsverordening (MER-procedure in 2025, uiteindelijke vaststelling in 2026)

Beleid

Tijd

Geld

We stellen een midterm review op van de KRW nota Fryslân en actualiseren de nota op basis hiervan.

Beleid

Tijd

Geld

We stimuleren en faciliteren de uitvoering van het prioritair maatregelenpakket KRW.

Beleid

Tijd

Geld

We voeren onze wettelijke taken voor zwemwaterlocaties uit.

Beleid

Tijd

Geld

We stellen een Bodemagenda op die nadere invulling geeft aan de startnotitie bodembeleid (PS 2022).

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
Waterveiligheid en klimaatadaptatie	De acties ten aanzien van meerlaagsveiligheid (preventie van overstromingen en wateroverlast, ruimtelijke inrichting en locatiekeuze en calamiteitenbeheersing) zijn uitgevoerd.	100%	
Voldoende water	Aanvullende strategische grondwatervoorraden geborgd in Omgevingsverordening.	MER uitgevoerd	
Schoon water	Geactualiseerde KRW nota Fryslân vastgesteld.	100%	
	Aantal zwemwaterlocaties dat in de klasse uitstekend of goed valt.	100%	
Bodem	Bodemagenda vastgesteld	100%	

Toelichting

Van de 55 zwemlocaties scoren per startdatum zwemseizoen (1 mei) 45 goed of uitstekend, 6 aanvaardbaar en 4 slecht.

Beleidsveld 4.3. Milieu

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 4.3

Goede uitvoering van de wettelijke taken vergunningverlening, toezicht en handhaving en bijdragen aan een schone, gezonde en veilige leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We voeren onze wettelijke taken uit op grond van o.a. de Omgevingswet en Algemene wet bestuursrecht.

Beleid

Tijd

Geld

Voor de uitvoering van de VTH-taken wordt een VTH-jaarprogramma en een VTH-jaarverslag opgesteld.

Beleid

Tijd

Geld

We geven uitvoering aan het opdrachtgeverschap voor de VTH-taken die bij de FUMO en de ODG zijn neergelegd.

Beleid

Tijd

Geld

In het tertaalbericht van de FUMO over de periode januari-april 2025 is aangegeven dat de FUMO een tekort van ca. € 1,3 miljoen (ten nadele van alle deelnemers) verwacht over 2025. Belangrijke oorzaak is het niet behalen van de productiviteitsnorm voor medewerkers in het primaire proces. Dit komt vooral doordat extra scholingsuren nodig zijn voor nieuw aangetrokken, vooral jonge, medewerkers van

de FUMO onder meer om voldoen aan de kwaliteitscriteria. Ook worden kosten voor bedrijfsvoering overschreden (personele en materiele kosten voor inhuur en ICT-kosten). Wat exact de financiële gevolgen voor de provincie zijn is op dit moment nog niet bekend. In 2022 is de huidige sturing- en financieringssysteem van de FUMO ingegaan, een belangrijk element daarvan is dat afrekening plaats vindt op basis van nacalculatie.

De aanbevelingen uit het onderzoek van de Noordelijke rekenkamer naar de effectiviteit van toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en CO2reductie worden opgevolgd.
Beleid

Het rapport van de Noordelijke Rekenkamer is later verschenen dan verwacht waardoor de uitvoering van de aanbevelingen pas in het VTH-uitvoeringsprogramma 2026 kan worden vertaald en in samenwerking met gemeenten wordt opgepakt.

Tijd

Zie toelichting bij beleid.

Geld

De vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken voldoen aan de gestelde generieke kwaliteitseisen.
Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Kwaliteit uitvoering VTH-taken	Percentage opgevolgde aanbevelingen uit onderzoek Noordelijke Rekenkamer naar effectiviteit TH op de energiebesparingsplicht en CO2 reductie	100%	
	Beschikkingen zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld	90%	

	Handhavingsbeschikkingen blijven in stand na gerechtelijke toetsing	90%	
2. Inzet VTH instrumenten om beleidsdoel te bereiken			

Toelichting

Het rapport van de Noordelijke Rekenkamer Toezicht op energiebesparingsplicht is later verschenen dan verwacht (eind 2024) waardoor de uitvoering van de aanbevelingen pas in het VTH-uitvoeringsprogramma 2026 kan worden vertaald.

Beleidsveld 4.4. Energietransitie

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 4.4.

Binnen het programma Energie werkt de Provincie Fryslân aan drie doelen:

1. in 2030 wekken we 33% van de energie die we gebruiken zelf op
2. in 2030 besparen we 25% energie t.o.v. 2010
3. in 2050 zijn we onafhankelijk van fossiele brandstoffen

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Samen met de gemeenten zoeken we naar geschikte pilots voor energiehubs

Beleid

Tijd

Geld

Samen met gemeenten stellen we beleid voor batterijopslag op

Beleid

in plaats van beleid is een richtlijn opgesteld.

Tijd

Geld

We stimuleren de productie van groen gas

Beleid

Tijd

Vergunningverlening blijft achter omdat er geen natuurvergunningen kunnen worden verleend ivm stikstofproblematiek.

Geld

We voeren de Missy Wetterwaarmte uit en ondersteunen projecten
Beleid

Tijd

Geld

We voeren de Friese plus op de isolatieregeling uit met extra gelden uit Windpark Fryslân (WPF)
Beleid

Tijd

Geld

We voeren de landelijke SPUK regeling verduurzaming bedrijfsmatig vastgoed uit. We zetten een ondersteuningsstructuur voor het MKB op o.a. via het bedrijvenloket Ynbusiness.
Beleid

Tijd

Geld

We ondersteunen lokaal eigendom bij energie-initiatieven
Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Energie opwekking	Aantal pilots Energiehubs	2	
	Opgesteld batterijbeleid	1	
	Aantal gerealiseerde monomestvergisters	25	
	Aantal pilots biogas/groengas productie met monitoring reductie emissies	3	
	Aantal warmte-initiatieven (warmtenetten in ontwikkeling)	20	
2. Energiebesparing	Aantal woningen dat m.b.v. WPF gelden is geïsoleerd	1.000	
	Aantal bedrijven dat advies van energiecoach heeft gekregen	50	
3. Onafhankelijk van fossiele brandstoffen	Aantal aanvragen via het Friese Energiehuis voor lokale energie initiatieven	25	

Toelichting

Monomestvergisters en pilots biogas/groengas

Vergunningverlening mestvergisters ligt stil omdat er geen natuurvergunningen kunnen worden verleend ivm stikstofproblematiek. In afwachting daarvan kunnen voor ruimtelijke initiatieven wel alvast de benodigde planologische procedures worden doorlopen. Hiermee faciliteren we gemeenten maximaal. Dit geldt ook voor de voorgenomen pilots biogas/groengas.

Programma 5: Economie en Mienskip

Portefeuillehouders

Gedeputeerden Friso Douwstra, Eke Folkerts, Sijbe Knol, Matthijs de Vries en Abel Kooistra

Inzet beschikbare middelen programma 5 Economie en Mienskip

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	114.198	4.270	37.884	15.388	65.196
Totaal baten	16.632	-60	2.107	0	14.464
Saldo van lasten en baten	97.566	4.330	35.777	15.388	50.732

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
5.1 Economie	18.638	1.417	4.784	4.951	10.319
5.2 Gastvrijheid	7.716	65	2.897	2.344	2.539
5.3 Taal, cultuur, erfgoed en sport	46.505	3.822	26.645	924	22.759
5.4 Leefbaarheid	41.339	-1.033	3.557	7.169	29.579
Totaal lasten	114.198	4.270	37.884	15.388	65.196
Baten					
5.1 Economie	6.866	-60	1.224	0	5.581
5.2 Gastvrijheid	540	0	236	0	305
5.3 Taal, cultuur, erfgoed en sport	17	0	25	0	-9
5.4 Leefbaarheid	9.209	0	622	0	8.587
Totaal baten	16.632	-60	2.107	0	14.464
Saldo van lasten en baten	97.566	4.330	35.777	15.388	50.732

Voorstel begrotingswijzigingen

- I 3 Bestedingsritme subsidies MIT regeling
- I 4 Bestedingsritme Ryk BFTK Taal literatuer/poadiumkeunsten
- I 5 Bestedingsritme Interreg projecten Nessie en Plastix
- I 6 Bestedingsritme Ryk BFTK Meartaligenskoordinator gemeenten
- I 7 Bestedingsritme Cofinanciering Regio Deals
- I 8 Verlenging en lastneming subsidie tijdelijk budget 2026 Netwerk mienshipsinitiatieven
- IV 4 Correctie bijdrage cofinanciering Regiodeal Wadden
- IV 5 Ophoging budget Realisatie Meer van Oudega (onderdeel van RSP investeringsagenda Drachten – Heerenveen)
- IV 6 Cofinanciering IKW-programma Wad gaat Om
- VC 5 Verlenging tijdelijke budgetten Leefbaarheid

Beleidsveld 5.1. Economie

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 5.1.

We hebben de volgende ambities c.q. doelstellingen:

1. Fryslân is en blijft de 'rijkste' brede welvaartsregio van Nederland.
2. Fryslân behoort in 2030 tot de top 3 van Europese regio's in de transitie naar circulaire economie
3. Fryslân verandert van krimp- naar kansregio
4. De wendbaarheid en weerbaarheid van de Friese ondernemers vergroten.

Op basis van deze ambities en de hierboven beschreven ontwikkelingen zijn onderstaande doelindicatoren geformuleerd. Het beleid is gericht op het bevorderen van samenwerking in het ecosysteem. We blijven daarbij onze partners InnovatiePact Fryslân, Innovatie Cluster Drachten, Ynbusiness, Vereniging Circulair Fryslân, de NOM en Wetsus/Watercampus ondersteunen. Brede welvaart en de transitie naar een circulaire economie zijn daarbij de uitgangspunten. Fryslân wil de rijkste brede welvaartsregio van Nederland zijn en blijven en daarnaast in de top 3 van Europese regio's staan in de transitie naar een circulaire economie.

Wij werken aan één economische agenda voor Fryslân. Aan een schoon, gelukkig en gezond Fryslân. Door op de koers die met bedrijven, onderwijs en gemeenten is ingezet. Net als met het onderwijsakkoord. Wij zetten verder in op vijf sectoren met de bijbehorende campussen: agrarische producten, watertechnologie, herbruikbare materialen, hoogwaardige systemen en materialen en maritieme technologie. Daarin ondersteunen wij vernieuwingen en het aantrekken van bedrijven.

Voor de speerpunten worden investeringsagenda's uitgevoerd om de duurzame economie aan te jagen. Door samenwerking in de Friese mienskip te bevorderen wordt het ecosysteem sterker en onderling beter verbonden, om zo Europese middelen naar Fryslân te halen ter versterking van de Friese economie. Aansluitend op ons beleid voor het Rijk en Europa maken wij een agenda voor economische samenwerking met Duitsland

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

In 2025 willen we in de Top 3 van de provincies blijven staan (is nu o.b.v. 20 van de 45 indicatoren).

Beleid

Tijd

Geld

In 2025 organiseren we het jaar van de Circulaire economie en halen we 25 Europese regio's naar Fryslân om kennis te delen over circulair ondernemen.

Beleid

Tijd

Geld

In 2025 stellen we onze bijdrage vast aan de zes te ontwikkelen investeringsagenda's van de speerpunten die bijdragen aan het verdienvermogen van Fryslân.

Beleid

De investeringsagenda's zijn allemaal nog niet even ver ontwikkeld.

Tijd

Geld

We starten in 2025 het startup programma Founded in the north op.

Beleid

Tijd

Geld

De bijdrage van de provincie Groningen is nog niet geborgd

We stellen calls binnen EFRO open die aansluiten bij de vraag van het bedrijfsleven.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
-----------	-----------	--------------------	------------------

1. Fryslân is en blijft de 'rijkste' brede welvaartsregio	Lijst provincies brede welvaartsregio	Top 3 van provincies	
2. Fryslân behoort in 2030 tot de top 3 van Europese regio's in de transitie naar circulaire economie	Aantal bedrijven dat potentieel bijdraagt aan circulaire economie.	Stijging van 5% t.o.v. 2022.	
3. Van krimp- naar kansregio.	Toegevoegde waarde per fte	Stijging van 5% t.o.v. 2022	
4. Wendbaarheid en weerbaarheid van de ondernemers	Openstelling calls binnen EFRO die aansluiten bij de vraag van het bedrijfsleven	2	
	Vergroten van de wendbaarheid en weerbaarheid van de ondernemers in Fryslân via Regionale Innovatie Index (RII).	Boven Europees gemiddelde blijven.	

Beleidsveld 5.2. Gastvrijheid

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 5.2.

Met als missie *"In 2028 hebben Friese inwoners profijt van een slimme groei van het toerisme in onze provincie"* werken we aan een **slimme groei van toerisme** door samen met de partners in ons ecosysteem in te zetten op bestemmingsmanagement.

Onder bestemmingsmanagement verstaan we alle maatregelen en instrumenten die bijdragen aan een ontwikkeling van de sector die de balans tussen bezoekers, bedrijven en bewoners in stand houdt. Hierbij is het belangrijk om te (blijven) laten zien dat de sector er voor elke inkomensgroep is. Door in te zetten op slimme groei en een goede balans dragen we bij aan een gezond, schoon en gelukkig Fryslân.

Twee onderwerpen vragen daarbij specifiek aandacht:

- Een **prettige & gezonde woon- en leefomgeving voor iedereen**, doordat de recreatieve belangen & kansen meegewogen worden in de ruimtelijke transitie
- Een **vitale & duurzame sector**, die zorgt voor toekomstbestendige banen

Op basis van deze ambities en de hierboven beschreven ontwikkelingen zijn onderstaande doelindicatoren geformuleerd. Het beleid is gericht op het faciliteren en uitvoering geven aan deze ambities via samenwerking in het ecosysteem.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

We verlenen subsidie aan Merk Fryslân voor het verzorgen van (marketing) activiteiten binnen bestemmingsmanagement die bijdragen aan slimme groei
Beleid

Tijd

Geld

We dragen (financieel) bij aan het beheer en onderhoud van de wandel- en fietsinfrastructuur (incl. routes) in Fryslân door deel te nemen aan samenwerkingsverbanden zoals Wandelnet en stichting Landelijk Fietsplatform.

Beleid

Tijd

Geld

We ontwikkelen een ruimtelijke bouwsteen voor recreatie en toerisme in Fryslân als input voor de Prov. Omgevingsvisie en als instrument voor (provinciale en lokale) overheden om de recreatieve belangen mee te wegen in ruimtelijke ontwikkelingen.

Beleid

Tijd

Geld

We dragen bij aan een digitale infrastructuur voor toeristische informatie over het (dagrecreatieve) aanbod in Fryslân, als basisvoorziening voor ondernemers om hun gasten te kunnen informeren.

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Slimme groei van Toerisme	Aantal activiteiten/projecten binnen bestemmingsmanagement die bijdragen aan slimme groei	3	
2. Prettige & gezonde woon- en leefomgeving voor iedereen	Aantal samenwerkingsverbanden waarin we (financieel) deelnemen, zoals wandelnet en fietsplatform tbv wandel- en fietsinfrastructuur in Fryslân	2	
	Aantal gemeenten dat kennis heeft van en is aangehaakt op de ruimtelijke bouwsteen Recreatie & Toerisme	18	
3. Vitale & duurzame sector met	Aantal actieve gebruikers, dat gebruik maakt van het platform voor toeristische informatie (ODP)	3.300	

toekomstbestendige banen			
-----------------------------	--	--	--

Beleidsveld 5.3. Taal, cultuur, erfgoed en sport

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 5.3.

De ambities en doelstellingen voor 2025 zijn vastgelegd in verschillende beleidsnota's. Voor de langere termijn beoogt het beleid het volgende:

Taal

De provincie wil de vitaliteit van het Fries versterken. Door de afspraken en ambities uit de BFTK 2024-2028, de Taalnota Fansels Frysk en Taalplan Frysk 2030 na te komen gaat dat lukken. Het gebruik van het Fries neemt toe en in 2030 bieden alle scholen in het Friese taalgebied de kerndoelen verstaan, spreken, lezen en schrijven op voldoende niveau aan. De doorgaande leerlijn Frysk *fan pjut oant promovendus* is gecreëerd. Fryslân heeft een bloeiend meertalig literair klimaat en is internationaal een inspirerend voorbeeld voor andere meertalige regio's. Door een aantrekkelijk literair aanbod voor jong tot oud in traditionele en nieuwe vormen te stimuleren willen we laaggeletterdheid en ontleding tegengaan.

Cultuur

De provinciale cultuurnota *Tosken yn in nije tiid* heeft als overkoepelend uitgangspunt dat het beleven en maken van kunst en cultuur voor iedereen in Fryslân toegankelijk moet zijn en dat ons cultuuraanbod aantrekkelijk moet zijn voor inwoners en bezoekers. Alleen dan kan de toegevoegde waarde van cultuur voor individuen en voor de *mienskip* tot zijn recht komen. We zetten daarom in op toegankelijkheid, een kwalitatief hoogwaardig aanbod, talentontwikkeling, en op musea die het verhaal van Fryslân aansprekend en actueel vertellen.

In 2023 is een nulmeting opgeleverd voor een Fryske Kultuermonitor. Een vervolg wordt in 2025 gepubliceerd, in samenwerking met Planbureau Fryslân. Met dit meetinstrument willen we belangrijke trends in het Friese cultuurveld inzichtelijk maken. Dat moet het ook makkelijker maken om gevolgen van gevoerd beleid te meten.

Erfgoed

Wij zorgen voor het beheer en behoud en doorontwikkeling van ons erfgoed (archeologie, monumenten en cultuurhistorische landschappen). We doen dat via de verankering van erfgoed in de omgevingsverordening en -visie, via onze afspraken met instellingen en netwerken op het gebied van erfgoed en via diverse regelingen.

Sport

We willen dat iedereen die dat wil de mogelijkheid heeft om te bewegen en sporten. Het gaat erom dat een ieder met plezier mee kan doen, zich welkom voelt, zich geaccepteerd voelt en eigen sportkeuzes kan maken.

We willen de toekomstbestendigheid van de Fryske sporten een impuls geven. We richten ons op de verdere ontwikkeling en beoefenen van talentontwikkeling en topsport.

We werken verder aan het behoud van Thialf als (top)sportaccommodatie voor het schaatsen en andere ijsporten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Met het Rijk en gemeenten maken we afspraken om meertaligheidscöördinatoren aan te stellen en in te zetten om het decentraal taalbeleid te versterken.

Beleid

Tijd

Geld

We voeren structureel overleg met de betrokken organisaties rondom Taalplan Frysk 2030 om het aanbod Frysk in het onderwijs te verbeteren. M.b.v. skoalstipers ondersteunen we scholen om een goed aanbod voor de Fryske taal en cultuur lessen te bieden.

Beleid

Tijd

Geld

Actie 1: We ondersteunen instellingen en initiatieven met structurele en incidentele subsidies op het gebied van Fryske literatuur die gericht zijn op innovaties en samenwerking met podiumkunsten, performance en andere creatieve uitingen.

Beleid

Tijd

Geld

Actie 2: We stellen regelingen open om het schrijven, uitgeven, vertalen, promoten en herdrukken van Fryske literatuur te stimuleren en mogelijk te maken.

Beleid

Tijd

Geld

Als provincie nemen wij het initiatief om het gebruik van het Fries in de openbare ruimte te vergroten. Naast onze eigen verantwoordelijkheid stellen wij ook budget beschikbaar om gemeenten en initiatieven van derden te ondersteunen.

Beleid

Tijd

Geld

Via subsidies ondersteunen we organisaties die cultuurparticipatie bevorderen. Daarbij horen bijv. Keunstwurk als steuninstelling voor de amateurkunsten, iepenloftspullen, en andere culturele instellingen waar deelnemers actief kunnen participeren.

Beleid

Tijd

Geld

We voeren de regelingen Musea 2026-2028 en Kunstinstituten 2026-2028 uit. Daarnaast stellen we voor afzonderlijke projecten een nieuwe subsidieregeling Culturele Producties open.

Beleid

Tijd

Geld

Stimuleren van de basisinfrastructuur erfgoed en het opzetten van diverse subsidieregelingen en projecten.

Beleid

Tijd

Geld

Wij stimuleren het project “Fryske Sport yn dyn Klasse”.

Beleid

Tijd

Geld

Wij hebben een breed Sportfonds in het leven geroepen.
Beleid

Tijd

Geld

Wij subsidiëren het project "Schoolschaatsen".
Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Beschermen en bevorderen Friese taal	In 2025 werken we aan Fryslân als taalproduksjehûs met een aantal ondersteunde instellingen en initiatieven.	Minstens 5 verschillende instellingen en initiatieven	
2. Taalplan Frysk 2030	Aantal bezoeken van <i>skoalstippers</i> om scholen te ondersteunen hun aanbod voor de lessen Friese taal en cultuur te verbeteren en vergroten.	Gemiddeld 2 schoolbezoeken per jaar en verdere professionalisering inzet logboek	
3. Friese literatuur	In 2025 stimuleren we de Friese literatuur door het openstellen van de	Toekennen van 75 aanvragen	

	regelingen en honorering van aanvragen voor 'uitgeven, schrijven, promotie en vertalen van Friese literatuur, boeken en producties'.		
4. Sichtberens fan it Frysk	Het Fries is meer zichtbaar in de openbare ruimte.	Minstens 10 extra organisaties gebruiken het Fries in hun uitingen. Er ligt een plan van aanpak wat er nodig is om verkeersborden in Fryslân meertalig te maken waar meertaligheidspakketten voor gemeenten onderdeel van uitmaken.	
5. Actieve cultuurbeoefening	Door de provincie ondersteunde organisaties die bijdragen aan de toegankelijkheid van actieve cultuurparticipatie.	Minstens 10 organisaties	
6. Een toegankelijke cultuursector met kwalitatief hoogwaardig aanbod.	Aantal subsidies verleend binnen de regelingen Musea 2026-2028 en Kunstinstellingen 2026-2028	Minsten 25 verleende subsidies	
	Aantal subsidies verleend aan culturele initiatieven binnen de subsidieregeling Culturele Producties	Minstens 10 verleende subsidies	
7. Beheer en behoud en doorontwikkeling van ons erfgoed	Culturele waarden worden beschermd en afgewogen in ruimtelijke plannen en controle hierop via het IBT, per jaar 4 gemeenten	4	
	Aantal basisinstellingen erfgoed	6	
	Aantal gerestaureerde en herbestemde monumenten (subsidieregeling)	30	
	Aantal bij te houden waardenkaarten archeologisch erfgoed	3	
	Aantal archeologische steunpunten	11	
8. Fryske Sporten	Aantal scholen dat gebruik maakt van het aanbod van "Fryske sport yn dyn Klasse".	100	

9. Breedtesport	Aantal projecten via Sport Fryslân bij sportverenigingen gericht nieuwe activiteiten waarbij iedereen mee kan doen.	50	
	Aantal basisscholen dat gebruik maakt van de mogelijkheid schoolschaatsen.	180	

Beleidsveld 5.4. Leefbaarheid

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 5.4.

1. Slim inspelen op demografische ontwikkelingen in Fryslân .
2. Spreidingsniveau (basis)voorzieningen hoog houden.
3. Elke Fries heeft toegang tot betaalbare en bereikbare zorg.
4. De leefbaarheid bevorderen/vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Prognoses over bevolkingsontwikkeling, huishoudenssamenstelling en migratie uit laten voeren, als input voor beleid en het delen van kennis in de inspiratiesessies.

Beleid

Tijd

Geld

Het organiseren van een aantal inspiratiesessies, met als doel om gezamenlijk een stip op de horizon te zetten om Fryslân als kansrijke regio te ontwikkelen.

Beleid

Tijd

Geld

Op basis van de demografische gegevens van het CBS en Planbureau Fryslân brengen we in kaart wat de huidige situatie is en waar die kan worden verbeterd. Vervolgens verwerken we dit in nieuw te ontwikkelen beleid (en instrumenten).

Beleid

Tijd

Geld

Om onze wettelijke taak uit te voeren op het gebied van volksgezondheid organiseren we zogenaamde bestuurstafels Seker en Sûn waarin we het gesprek over toegankelijke en betaalbare zorg faciliteren.

Beleid

Tijd

Geld

Per regio ontwikkelen we een netwerk voor ondersteuning van initiatieven. We ontwikkelen het netwerk in de 2 pilot regio's verder door en breiden het netwerk uit met tenminste 2 nieuwe regio's.

Beleid

Tijd

Geld

Uitvoeren LEADER-programma en ondersteunen van LEADER-waardige projecten in de gebieden Noordwest, Zuidoost en Zuidwest.

Beleid

Tijd

Geld

Uitvoeren van de subsidieregeling Iepen Mienskipsfûns (IMF).

Beleid

Tijd

Geld

Uitvoeren van de subsidieregeling DOM.

Beleid

Er is nog geen regeling voor de Dorpsontwikkelmaatschappijen (DOM's) vastgesteld. Op dit moment wordt de beleidsbrief Leefberens opgesteld, waar de DOM's in meegenomen worden. Een definitief besluit over de DOM's wordt daarmee genomen bij de vaststelling van deze beleidsbrief, voorzien in het laatste kwartaal van 2025.

Tijd

Er is nog geen regeling voor de Dorpsontwikkelmaatschappijen (DOM's) vastgesteld. Op dit moment wordt de beleidsbrief Leefberens opgesteld, waar de DOM's in meegenomen worden. Een definitief besluit over de DOM's wordt daarmee genomen bij de vaststelling van deze beleidsbrief, voorzien in het laatste kwartaal van 2025.

Geld

Resultaatindicatoren

Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Slim inspelen op demografische ontwikkelingen in Fryslân	Prognoses uitvoeren over bevolking, huishoudens en migratie	3	
	Organiseren inspiratiesessie en masterclasses	3	
2. Spreidingsniveau (basis)voorzieningen hoog houden	Prognose uit laten voeren over spreidingsniveau	1	
3. Betaalbare en bereikbare zorg	Aantal bestuurstafels Seker en Sûn	5	
4. De leefbaarheid bevorderen/vergroten	Per regio een netwerk voor ondersteuning voor initiatieven (door)ontwikkelen	4	
	Grote Maatschappelijke Initiatieven op basis van maatwerk ondersteunen	2	
	Aantal gehonoreerde LEADER-aanvragen	18	

	Aantal uitgewerkte DOM-plannen	16	
	Aantal mienshipsgebouwen die met IMF-subsidie worden geholpen bij het verduurzamen	28	
	Aantal initiatieven dat IMF-subsidie heeft gekregen	100	
	Aantal initiatieven Fryslân Ferbynt dat IMF-subsidie heeft gekregen	500	

Toelichting

Er is nog geen regeling voor de Dorpsontwikkelmaatschappijen (DOM's) vastgesteld. Op dit moment wordt de beleidsbrief Leefberens opgesteld, waar de DOM's in meegenomen worden. Een definitief besluit over de DOM's wordt daarmee genomen bij de vaststelling van deze beleidsbrief, voorzien in het laatste kwartaal van 2025.

Aantal initiatieven Fryslân Ferbynt dat IMF-subsidie heeft gekregen.
Het college heeft u met een brief geïnformeerd over Fryslan Ferbynt.

Programma 6: Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder

Gedeputeerde Eke Folkerts

Inzet beschikbare middelen programma 6 bedrijfsvoering

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	97.433	3.021	44.255	12.892	43.307
Totaal baten	1.798	0	2.146	0	-348
Saldo van lasten en baten	95.635	3.021	42.109	12.892	43.655

Uitgebreide financiële tabel

<i>Beleidsveld - bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
6.1 Mensen	73.031	3.670	35.168	7.261	34.272
6.2 Middelen	24.402	-649	9.088	5.631	9.035
Totaal lasten	97.433	3.021	44.255	12.892	43.307
Baten					
6.1 Mensen	1.233	0	2.018	0	-786
6.2 Middelen	566	0	128	0	437
Totaal baten	1.798	0	2.146	0	-348
Saldo van lasten en baten	95.635	3.021	42.109	12.892	43.655

Voorstel begrotingswijzigingen

I 9 Bestedingsritme formatiebudget bestuursakkoord

Beleidsveld 6.1. Mensen

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 6.1.

1. Er is voldoende en goed personeel voor het realiseren van de ambities en doelen van het provinciaal bestuur en de uitvoering van de wettelijke taken.
2. De provincie is een goed werkgever, met aandacht voor zaken als leiderschap, diversiteit, leren & ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

De inzet van personeel (vast, tijdelijk en inhuur) gebeurt binnen het beschikbare capaciteitsbudget.

Beleid

Tijd

Geld

We nemen mensen in dienst met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Beleid

Tijd

In de begroting 2025 gaan we uit van de doelstelling om 30 fta (1 fta is 25.5 uur /p/week), te realiseren. Deze doelstelling is gebaseerd op de Banenafpraak.

Op dit moment hebben wij ten opzichte van de jaarstukken een lichte stijging gerealiseerd naar 27.82 fta (jaarstukken 2024: 26.6 fta). De inzet is om, door vervanging van medewerkers die uitgestroomd zijn en nieuwe plaatsingen, in 2025 de doelstelling te realiseren.

Naast de plaatsingen conform de Banenafpraak, werkt een aantal medewerkers (2.9 fta) via dienstverleningscontracten voor de provincie.

Geld

We voeren een medewerkersonderzoek uit

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Ambitie	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Voldoende en goed personeel	We lichten dit toe in de paragraaf bedrijfsvoering		
2. Goed werkgever	Aantal wettelijk verplichte participatiebanen (in fta)	30	
	Bevlogenheid en betrokkenheid medewerkers	Score minimaal een 7	
	Ziekteverzuim	Maximaal 4,5%	

Toelichting

Onze wens is dat iedere medewerker binnen de provinciale organisatie zich fit en gezond voelt en met plezier de werkzaamheden verricht. Desondanks zal er helaas altijd sprake zijn van ziekteverzuim. Wij richten ons, met inzet van het goede gesprek, op het voorkomen en minimaliseren van verzuim. Ons streefpercentage voor ziekteverzuim hebben we vastgesteld op maximaal 4,5%.

Binnen de organisatie wordt per kwartaal een verzuimanalyse gemaakt. Tussen januari 2025 en april 2025 zien we een stijging van 5,3% naar 5,7%. De oorzaak van deze stijging is niet direct te herleiden tot bepaalde oorzaken. Het thema (ziekte)verzuim zal in de tweede helft van 2025 worden geagendeerd in alle Management Team overleggen, met als doel om te bepalen wat er mogelijk en nodig is om het streefpercentage te bereiken en vast te houden.

Beleidsveld 6.2. Middelen en digitalisering

Wat willen we bereiken?

Doelstelling beleidsveld 6.2.

1. Medewerkers in de organisatie zijn digitaal fitter
2. De provincie voldoet aan de eisen van nieuwe Wetgeving op het gebied van digitalisering.
3. De provinciale organisatie werkt 'energie-neutraal'

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Ontwikkelen en aanbieden van programma 'bewustzijn Informatiebeveiliging en privacy' aan alle medewerkers

Beleid

Tijd

Geld

Wmebv: Uitvoering van inventarisatie van producten / diensten / berichtenverkeer; Identificeren van de betrokken teams en partijen; Opleveren van een aanwijsbesluit; Beschrijven van de zorgplicht.

Beleid

De Wmebv (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) geeft inwoners het recht om officiële berichten digitaal te versturen naar overheidsorganisaties.

De uitvoerbaarheid van de wet is complex en is daarom landelijke al meerdere keren uitgesteld; de definitieve ingangsdatum is vastgesteld op 1 januari 2026.

De complexiteit wordt veroorzaakt doordat het verschillende onderdelen van de organisatie raakt, hoge eisen stelt aan processen, samenwerking en technologie.

Tijd

Vanwege de complexiteit van de wet is gebleken dat dat slechts een beperkt aantal organisaties in staat was om vóór 1 januari 2025 volledig te voldoen aan de nieuwe eisen. Daarop is besloten de inwerkingtreding van de Wmebv uit te stellen tot 1 januari 2026.

Dit geeft ons de ruimte om de implementatie binnen onze organisatie gefaseerd en realistisch aan te pakken. In lijn met de landelijke kaders voeren we momenteel een impactanalyse uit. Die vormt de basis voor een vernieuwd en uitvoerbaar implementatieplan. Onze koers blijft daarbij ongewijzigd: we benutten de extra tijd om de voorbereidingen zorgvuldig uit te voeren, in samenhang met andere digitaliseringsinitiatieven.

Geld

Digitale Toegankelijkheid (onderdeel Wdo): Aanbieden van trainingen voor specifieke doelgroepen; Toegankelijkheidsverklaringen faciliteren en actualiseren.

Beleid

Sinds de centrale aansturing van digitale toegankelijkheid, op basis van de Wdo (wet digitale overheid), in september 2024 is een duidelijke structuur ingericht met een strategische verankering in het team Strategie IV en Innovatie en een tactisch-operationele rol bij Communicatie. Tegelijkertijd is er sprake van een ontwikkelopgave op het gebied van eigenaarschap en integrale borging binnen de organisatie. Deze wordt momenteel structureel opgepakt binnen het bredere traject rondom governance van informatiewetten, waarmee we de basis leggen voor duurzame beleidskeuzes en heldere afspraken.

Tijd

De uitvoering van digitale toegankelijkheid is in gang gezet en kent concrete stappen, zoals het aanbieden van trainingen en het faciliteren van toegankelijkheidsverklaringen. Tegelijkertijd loopt de implementatie op onderdelen vertraging op door de noodzakelijke afstemming op processen, tooling en draagvlak binnen teams. De herinrichting van verantwoordelijkheden biedt een solide basis voor versnelling, maar vraagt tijd om breed door te werken in de organisatie. In de tussentijd zetten we planmatig in op optimalisatie, met oog voor kwaliteit en realisme.

Geld

BIO: Er is invulling en opvolging gegeven aan alle acties zoals opgenomen in het informatiebeveiligingsplan 2023 – 2024.

Beleid

Tijd

Geld

De (eerder in gang gezette) energiebesparende maatregelen in het provinciehuis en de steunpunten zijn afgerond en opgeleverd

Beleid

Tijd

Geld

Resultaatindicatoren

Ambitie	Indicator	Doelwaarde 2025	Prognose 2025
1. Digitaal fitte organisatie	Leer- en volgsysteem Digitale vaardigheid	plan van aanpak is gereed en in uitvoering	
	Digitale leermiddelen	Voor ten minste 2 'thema's' zijn digitale leermiddelen beschikbaar	
2. Digitale wetgeving	Wetgeving Wmebv en WDO	100% Compliant (op basis van jaarlijkse interne audit en externe nalevingscontrole)	
	Eisen voor publiek toegankelijke websites en apps	100% Compliant op publiek toegankelijke apps en websites	
3. Energieneutrale organisatie	Het Provinsjehûs en de steunpunten hebben een nieuw, zuinig energielabel.	Energielabel A	

Toelichting

Zie voor het onderwerp digitale wetgeving de toelichting bij de resultaten.

Programma 7: Provinciefinanciën

Portefeuillehouder

Gedeputeerde Eke Folkerts

Inzet beschikbare middelen programma 7 Provinciefinanciën

<i>Exploitatie- bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Totaal lasten	15.521	-2.054	-1.488	6.569	8.386
Totaal baten	379.212	166	163.946	0	215.432
Saldo van lasten en baten	-363.690	-2.220	-165.434	6.569	- 207.046

Uitgebreide financiële tabel

<i>Exploitatie- Bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
7.1 Provinciefonds	0	0	0	0	0
7.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting	0	0	0	0	0
7.3 Dividenden	80	0	79	0	1
7.4 Financieringsrente en interne financiering	810	450	0	0	1.260
7.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	12.278	-1.470	0	6.295	4.513
7.6 Werken voor derden	2.354	0	528	275	1.551
7.7 Onvoorzien	0	-1.034	-2.095	0	1.061
Totaal lasten	15.521	-2.054	-1.488	6.569	8.386
Baten					
7.1 Provinciefonds	275.922	0	116.805	0	159.116
7.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting	76.911	0	28.671	0	48.240
7.3 Dividenden	8.902	125	14.826	0	-5.798
7.4 Financieringsrente en interne financiering	12.293	0	3.306	0	8.986
7.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	2.830	0	4	0	2.827
7.6 Werken voor derden	2.354	0	293	0	2.060
7.7 Onvoorzien	0	41	41	0	0
Totaal baten	379.212	166	163.946	0	215.432
Saldo van lasten en baten	-363.690	-2.220	-165.434	6.569	- 207.046

Tabel overige algemene dekkingsmiddelen

<i>Exploitatie - Bedragen x € 1.000</i>	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijziging	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Lasten					
Bijdrage aan provincie Zeeland	500	0	0	0	500
Exploitatiebijdrage Thialf	590	0	0	0	590
Stelpost nominaal	1.222	0	0	0	1.222
Voorwaardelijk budget GS Breed cofinancieringsbudget	9.966	-1.470	0	6.295	2.201
Totaal lasten	12.278	-1.470	0	6.295	4.513
Baten					
BTW compensatiefonds	49	0	0	0	49
Rendementsderving inzet vermogen	9	0	0	0	9
Risicobuffer breedband	1.155	0	0	0	1.155
Risicobuffer revolverende middelen	1.035	0	4	0	1.032
Voorwaardelijk budget GS Breed cofinancieringsbudget	582	0	0	0	582
Totaal baten	2.830	0	4	0	2.827
Saldo van lasten en baten	9.448	-1.470	-4	6.295	1.687

Voorstel begrotingswijzigingen

- I 10 Rentevergoeding ten behoeve van RSP
- II 2 Toevoeging onvoorzien aan begrotingssaldo
- VA Bestedingsritme tijdelijke budgetten categorie A
- VB Bestedingsritme tijdelijke budgetten categorie B
- VI Bestedingsritme reserves
- VII Lastneming subsidiebeschikkingen

Paragraafs

Paragraaf 1. Grondbeleid

1.1 Samenvatting grondbezit

Grondbezit is geen provinciaal doel op zichzelf, maar onze opgaven in het landelijk gebied, vragen om ruil- en compensatiegronden. Er ligt in dat kader voor de provincie een aanzienlijke verwervingsopgave, voor deze verwervingsopgave zetten wij naast de specifiek voor gebiedsopgaves beschikbaar gestelde middelen, het Investeringskrediet Grond (IKG), investeringskrediet Strategische Grondvoorraad (SGV) en de Nationale Grondbank (NGB) in.

De Fryske Grûntafel

De Fryske Grûntafel (FGT), eerder ook wel aangehaald als Fryske Grûnbank, is een samenwerking met de deelnemers uit de Landbouw, Fries particulier grondeigendom, Natuur, Natuurbeheer en overheden. De FGT bevat geen geld- en eigen grondvoorraad, maar levert de provincie gevraagd en ongevraagd advies op inzet van beschikbare middelen. De FGT is opgericht, ter bevorderen van grondbiliteit en richt zich, na het vervallen van het FPLG met name op de ondersteuning van lopende gebiedsprocessen. De leden van de FGT zien dat concrete vragen uit gebiedsprocessen uitblijven en hebben dit aangekaart bij het college. Het college beraadt zich op het moment van schrijven van de BERAP op het functioneren en de toekomst van de FGT.

De Provinciale grondbank

In de provinciale grondbank zijn alle gronden opgenomen die bij de provincie in bezit zijn. Dit zijn gronden voor onze (vaar) wegen, gronden voor de aanleg van natuur, veenweide en infrastructuur, ruil- en restgronden. De provincie heeft ruim 15.000 ha grond, waarvan ruim 12.000 ha structureel bezit (wegen, meren, vaarwegen, etc.). De resterende gronden zijn gronden die in tijdelijk bezit zijn ten bate van de provinciale opgaven.

Naast infrastructurele werken hebben wij grote opgaven ten aanzien van de landbouw, natuur, veenweide en stikstof. Voor deze opgaves maken we gebiedsgerichte plannen die al uitgewerkt of nog in voorbereiding zijn. Bij deze vraagstukken is de inzet van grond vaak één van de bepalende factoren. Bij de vaststelling van plannen wordt daarin ook het mandaat tot aankoop van gronden voor Gedeputeerde Staten opgenomen. Indien een plan nog in voorbereiding is dan is dit mandaat er nog niet, terwijl het wel wenselijk kan zijn om een strategische aankoop te doen. Er doen zich soms kansen voor die een bijdrage kunnen leveren aan bestaande of in voorbereiding zijnde plannen.

Strategische Grondvoorraad

Provinciale Staten heeft hiervoor een investeringskrediet van € 23,5 mln. beschikbaar gesteld, De Strategische Grondvoorraad (SGV) om snel op deze kansen te kunnen inspringen. Deze kansen hebben zich sinds het beschikbaar stellen van het krediet zeker voorgedaan. Er is op dit ogenblik voor € 19,09 mln. (april 2025) strategische voorraad aangekocht. Voor lopende onderhandelingen is op dit moment € 1,9 mln. gereserveerd.

Aankopen zijn gedaan met een beheersbaar risicoprofiel omdat alleen courante gronden worden aangekocht. De risicoreserve van € 1,2 mln. is dan ook nog niet aangesproken. Daarnaast is er een aantal potentiële aankopen aangewezen waarover momenteel marktconsultatie plaatsvindt. Rijksbeleid en recente ontwikkelingen op het gebied van natuur en stikstof ontwikkeling leiden tot de groeiende omvang van provinciale opgaven. Tegelijkertijd doen zich als gevolg van ontwikkelingen op de markt met enige regelmaat kansen voor die mogelijk passend zijn bij deze opgaven waarvoor de provincie komt te staan. De kans is reëel dat hiermee het budget dat beschikbaar is voor strategische grondaankopen, op enig moment ondanks het revolverende karakter uitgeput zal raken.

Nationale Grondbank

Als alternatief voor de SGV zet het college daarom in voorkomende gevallen de Nationale Grondbank (NGB) in. Het Rijk en het ministerie van LNV hebben de NGB ingesteld als aanvulling op het provinciaal grondinstrumentarium (grondbanken, grondvoorraden, etc.). Het doel van de NGB is het faciliteren van de gebiedsprocessen in het kader van de transitie landelijk gebied (realisatie opgaven Nationaal Programma Landelijk Gebied – NPLG) en de transitie van de landbouw. De NGB kan door provincies worden ingezet voor aan- en verkoop van agrarische gronden en bedrijven. Aankopen door de NGB komen op naam en de balans van de Staat en rusten niet op de provinciale begroting. De eerste aankoop van de NGB is in het voorjaar van 2025 geëffectueerd. Het college heeft op dit moment zes actuele aankoopverzoeken bij de NGB ingediend waarvoor een aankooptraject loopt.

1.2 Grondaankopen per beleidsprogramma

Programma 2 Infrastructuur

De Haak, De Centrale As, N381, N395 3 tunnels Wommels-Bolsward zijn gerealiseerd en de auto's rijden over de weg echter nog niet alle werkzaamheden zijn afgerond. Zeker voor De Centrale As ligt er nog een behoorlijke opgave om de laatste dossiers af te ronden, dit betreft vooral verkopen, grenscorrecties of het regelen van zakelijke rechten. De Haak om Leeuwarden zal naar verwachting in 2026 worden afgerond.

De projecten N358 De Skieding en N358 Uterwei komen in de uitvoerende fase. De grondverwerving voor deze projecten is afgerond. Er loopt nog een onteigeningsprocedure.

Programma 3 – Natuur en landbouw

Natuur

Voor de natuurontwikkeling worden via diverse lopende gebiedsprocessen diverse (grond)verwervingen en bedrijfsverplaatsingen uitgevoerd. De belangrijkste opgave voor de natuur is de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN).

Door het besluit van provinciale staten op 22 november 2022 kunnen de beschikbare middelen binnen het natuурpact nu ook voor alle prioriteiten worden ingezet. Wij gaan een maximale inspanning leveren om de doelen binnen NNN tijdig te realiseren, samen met Natuer mei de Mienskip (NmdM). Voor de natuurontwikkeling werken wij via vrijwillige verwerving in de gebieden De Mieden, Beekdal-Line, Alde Feanen en Koningsdiep. Hierin wordt nauw samengewerkt met de gebiedscommissies. In de overige gebieden wordt samen met NmdM de natuurontwikkeling opgepakt. Burgumermar-De Leijen is een gebiedsplan van NmdM in voorbereiding en een voorloper voor de overige gebieden. De verkenningen in de deelgebieden zijn in 2023 en 2024 uitgevoerd en leiden tot uitvoering in 2025-2027.

De aangekochte percelen buiten het NNN, de ruilgronden, die niet voor voor uitruil met NNN gronden worden ingezet, worden verkocht of ingezet voor andere doelen. De doelstelling is om NNN gronden die zijn ingericht via een openbare procedure te verkopen aan een eindbeheerder.

Uitgaande van inzet op de verwerving/realisatie van de NNN gronden met prioriteit 1, 2, het plan "Mieden op zijn mooist" en de kansen binnen prioriteit 3 en 4 wordt de realisatie van ca. 200 hectare begroot met behulp van de subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en en Landschap, het afspreken van kwalitatieve verplichtingen en grondverwerving. De verkoop van ingerichte natuurgronden wordt begroot op ca. 100 hectare per jaar, waarvan de verkoop van ingerichte natuur binnen Oude Willem, Twijzelmieden en Hemrikkerscharren wordt voorbereid.

In voorjaar 2025 is Healweis Weromsjen NNN over de voortgang van de realisatie van het NNN voorgelegd aan Provinciale Staten.

Stikstof

Er is op dit ogenblik geen actief op- of aankoopprogramma gaande voor wat betreft stikstof. Wij overwegen een bestaande subsidieregeling van het rijk, de Maatregel Gebiedsgerichte Beëindiging, dit jaar in te zetten. Eventuele aankopen (nationale grondbank) en (vrijwillige) beëindigingsregelingen worden gedaan door het Rijk. De provincie zal hierin participeren via de gebiedsprocessen.

Programma 4 Ruimte en Klimaat: Veenweide

Binnen de aangewezen gebieden Hegewarren en Aldeboarn De Deelen vinden een diverse aankopen plaats. Tevens vinden er verkenningen plaats voor het gebied Idzegea. Wij werken binnen de kaders van het door Gedeputeerde Staten vastgestelde aankoopstrategieplan. Vooruitlopend op het gebiedsplan Aldeboarn De Deelen wordt door de ingestelde gebieds- en gronddtafel reeds aankopen gedaan ten behoeve van een grondvoorraad die later in het gebiedsproces kan worden ingezet.

Programma 5 Economie en Mienskip: Terpenproject.

Er zijn geen nieuwe aankopen gedaan. Zoals aangegeven wordt er onderzocht wat met flankerend beleid (kwalitatieve verplichting of verpachting onder beperkingen) nog aanvullend kan worden bereikt om de archeologische waarden van de terpercelen voor de toekomst beter te beschermen.

Overig vastgoedbezit

De provincie heeft ca. 12.000 ha structureel bezit, waarvan het grootste deel bestemd is voor (vaar)wegen en de Friese meren. Daarnaast hebben wij diverse eigendommen die wij zelf gebruiken of verhuren. Het gaat bijvoorbeeld om:

- Brug- en sluiswachterswoningen
- Huisvesting (steunpunten) voor weg- en waterbeheer door de hele provincie
- Verhuur van oeverstroken, ligplaatsen voor recreatie arken/boten en steigers
- Tijdelijk verworven gronden die wij verpachten
- Een toenemend aantal busstations/remises
- Het Afsluitdijk Waddencentra
- Diverse gronddepots

Daarnaast zijn wij actief met de verkoop van restpercelen die onder het overige vastgoedbezit vallen. Deze worden eerst aan andere overheden aangeboden, voordat zij in de openbare verkoop gaan.

Diverse particulieren en bedrijven gebruiken stukjes van ons water en grond zonder dat hiervoor een passende vergoeding wordt betaald. Wij benaderen deze gebruikers zodat ze deze gronden kunnen huren, kopen of ontruimen.

1.3 Risico's

De agrarische grondprijs in onze provincie stijgt nog steeds. Dit betekent dat de verwerving van benodigde gronden duurder wordt, maar dat ons huidige grondbezit over het algemeen meer waard is geworden. Wij achten de risico's op basis van deze ontwikkelingen beperkt.

Eventuele afwaarderingen voor natuur, stikstof of veenweide opgaven worden vanuit deze opgaven bekostigd. Deze afwaarderingen of het leggen van kwalitatieve verplichten zijn alleen mogelijk indien er ook daadwerkelijk budgetten voor gereserveerd zijn.

Paragraaf 2. Bedrijfsvoering

Inleiding

In het programma bedrijfsvoering staan de doelen en resultaten voor 2025. In de paragraaf bedrijfsvoering geven we een nadere toelichting op de volgende onderdelen:

- A. De inzet van personeel, de ontwikkeling van het capaciteitsbudget, inclusief bezetting (vast en tijdelijk personeel) en inhuur
- B. Het programma organisatieontwikkeling (O&O), de uitvoering van het HR-beleid (human resources) en ziekteverzuim
- C. Het programma digitaliseringstrategie
- D. De Energie-neutrale organisatie.
- E. De herinrichting van het provinciehuis en het hybride werken
- F. De rechtmatige organisatie
- G. Wetgeving
- H. Fraude en onregelmatigheden
- I. Opvolging aanbevelingen

Financiën

Het bedrijfsvoeringsbudget is opgebouwd uit personele en materiële kosten. Een deel van deze kosten wordt gedekt door bijdragen van derden en vanuit tijdschrijven op met name projecten. In de volgende paragraaf gaan we nader in op de inzet van personeel, het capaciteitsbudget. Vooraf: op begrotingsbasis wordt het capaciteitsbudget niet gesplitst in salarissen en inhuur. Het totale capaciteitsbudget is kaderstellend voor de totale besteding van zowel de salarissen (ambtelijk personeel) als de externe inhuur.

Inzet beschikbare middelen					
Exploitatie Bedragen x € 1.000	Begroting incl. vastgestelde wijzigingen	Voorstel Begrotingswijzigingen	Realisatie per 1-6	Vastgelegde verplichtingen per 1-6	Saldo
Uitgaven					
Capaciteitsbudget					
- salarissen			33.682	0	
- inhuur			4.126	6.657	
Subtotaal capaciteitsbudget	90.672	3.670	37.809	6.657	49.877
Overige personeelskosten	1.829	0	560	605	664
Kosten automatisering	7.980	0	3.831	2.674	1.474
Kosten huisvesting	7.959	0	2.493	1.643	3.823
Overig	8.143	-649	2.763	1.314	3.417
Totaal bedrijfsvoeringskosten (A)	116.584	3.021	47.457	12.892	59.256
Dekking					
Dekking capaciteit	19.150	0	4.185	0	14.965
Bijdrage van derden	1.798	0	1.163	0	635
Totaal dekking (B)	20.948	0	5.348	0	15.601
Saldo van lasten en baten (A-B)	95.635	3.021	42.109	12.892	43.655

A. De inzet van personeel

Capaciteitsbudget

Onderstaand is het verloop van het capaciteitsbudget van de jaarstukken 2024 naar nu de berap 2025 weergegeven. Dit totaal sluit aan op het subtotaal capaciteitsbudget waarbij géén rekening is gehouden met dekking vanuit tijdschrijven dan wel bijdragen van derden. In het overzicht is aangegeven of de

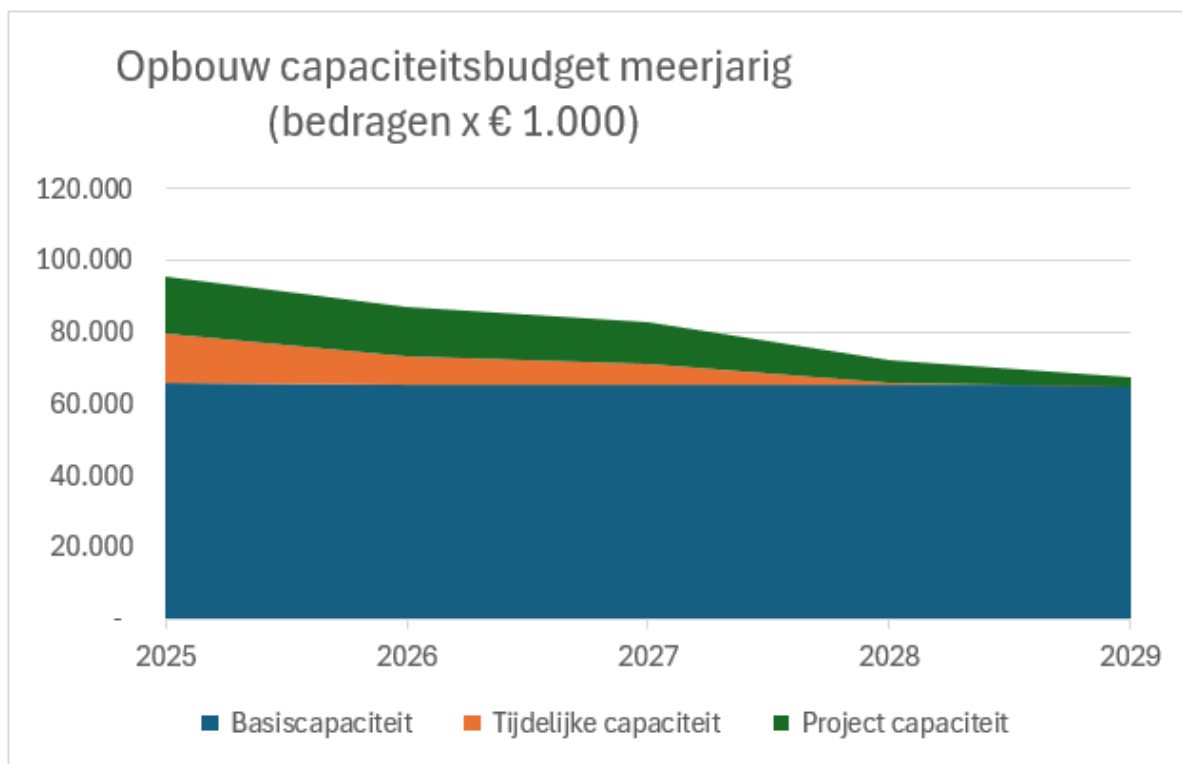
uitbreiding van capaciteit wordt gedekt uit bijdragen derden of uit middelen van de provincie zelf. Tevens is aangegeven onder welk mandaat de wijzigingen zijn doorgevoerd.

Het budget voor tijdelijke formatie uit het bestuursakkoord wordt bij deze berap naar voren gehaald om daarmee het jaar 2025 te overbruggen. Bij de kadernota 2026 die op 25 juni 2025 in PS is behandeld, is het voorstel meegenomen om extra middelen voor de jaren 2026 en 2027 beschikbaar te stellen voor de organisatie. Daarnaast is een bedrag van € 1,96 mln. uit het digitaliseringsplan omgezet naar formatie. Bij het beschikbaar stellen van deze middelen door PS is aangegeven dat de capaciteitscomponent nog niet uit het budget was gehaald, dit gebeurt op jaarbasis. Vanuit detacheringen hebben wij € 1 mln. ontvangen. In het voorjaar zijn de teamplannen 2025 vastgesteld, daarbij heeft tevens een actualisatie plaatsgevonden van de bijdragen die wij van derden ontvangen voor de inzet van personeel. Dit betreft zowel tijdelijke als project formatie. Tenslotte zijn bij de vaststelling van de jaarstukken 2024 op 25 juni 2025 het bedrag voor de indirecte uitvoeringskosten landelijk gebied weer beschikbaar gesteld door PS. Deze middelen waren eind 2024 ontvangen bij de decembercirculaire provinciefonds 2024.

Ontwikkeling capaciteitsbudget (bedragen x € 1.000)		Budget	Dekking	2025	2026	2027	2028	2029
jaarstukken 2024				87.105	81.133	77.867	70.920	69.675
Wijzigingen onder GS mandaat	af rondingsverschil	Basis		-1	-1	-1	-1	-1
PS 25-6-2025 kadernota 2026	Kadernotavorstel	Tijdelijk			2.380	3.720	200	0
PS 24-9-2025 Berap 2025	Bestedingsritme	Tijdelijk		3.670	-1.670	-2.000	0	0
Wijzigingen onder GS mandaat	Digitaliseringsplan	Tijdelijk		1.961				
Wijzigingen onder GS mandaat	Actualisatie nav teamplannen 2025	Tijdelijk	Derden	1.611	1.272	728	-307	25
Wijzigingen onder GS mandaat	Detacheringen	Tijdelijk	Derden	997				
PS 25-6-2025 Jaarstukken 2024	Indirecte uitvoeringskosten landelijk gebied	Projecten	Derden	1.216	1.460	1.381	1.381	0
Wijzigingen onder GS mandaat	Actualisatie nav teamplannen 2025	Projecten	Derden	-939	2.677	1.009	90	-2.209
Berap 2025				95.620	87.252	82.704	72.283	67.489

Ontwikkeling capaciteitsbudget meerjarig

Het capaciteitsbudget is meerjarig opgebouwd in de ruimte voor salarissen (vast en tijdelijk personeel) en inhuur. Een deel van dit budget is structureel. Het tijdelijke deel bestaat deels uit middelen die wij ontvangen van derden voor bijvoorbeeld de uitvoering van taken en projecten en deels uit middelen die Provinciale Staten beschikbaar stellen. Dit maakt dat het capaciteitsbudget flexibel is en fluctueert. Dit leidt tot het volgende overzicht van het capaciteitsbudget waarin op hoofdlijnen zichtbaar wordt hoe het capaciteitsbudget zich meerjarig ontwikkelt op begrotingsbasis. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de basis formatie (voor onze basis/structurele taken), tijdelijke formatie (budget voor extra taken met een bepaalde looptijd) en project formatie (verantwoording via tijdschrijven).

Toelichting

De afname van tijdelijke formatie (rode balk in bovenstaand overzicht) komt met name door de afloop van het aanvullende capaciteitsbudget voor uitvoering van het vigerende bestuursakkoord (tijdelijke formatie, beschikbaar gesteld door Provinciale Staten). De afname project formatie komt met name door het aflopen van SPUKs in de komende jaren. De tijdelijke en project formatie fluctueren.

Bezetting

In onderstaand overzicht staat de ontwikkeling van het aantal fte met een provinciaal dienstverband (vast en tijdelijk).

Bezetting provincie Fryslân	2025		2026	2027	2028	2029
(aantal fte, peildatum juni 2025)	Januari	Juni	Januari	Januari	Januari	Januari
Vast	714	722	715	704	685	671
Tijdelijk	92	79	45	5	2	1
Totaal	806	802	761	710	687	672

Bezettingsoverzicht met meerjarige prognose uitgaande van de arbeidsovereenkomsten, stand juni 2025, inclusief pensionering en afloop van tijdelijke contracten.

Ten opzichte van de begroting 2025 en de jaarstukken 2024, zien we geen opvallende verschillen in de bezetting.

B. Programma O&O (organisatieontwikkeling) en de uitvoering van het HR-beleid

Programma O&O

De ambitie van de organisatie is optimaal bij te dragen aan het uitvoeren van de wettelijke taken van de

provincie en de realisatie van de ambities van het provinciaal bestuur. Het organisatieplan 2023-2027 is hierin leidend voor de organisatie.

De prioriteiten voor 2025 lopen volgens planning. Het medewerkersonderzoek staat gepland voor het 3e kwartaal van 2025.

In het kader van resultaatsturing is in de kadernota 2026 het voorstel 'Rjochting en stabiliteit foar de organisaasje' opgenomen'. Met dit voorstel wordt invulling gegeven aan een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van de bestuurlijke ambities én het sturen op het financiële kader voor de organisatie. De implementatie van dit voorstel zal de komende jaren prioriteit krijgen binnen de organisatie. Over de voortgang informeren we Provinciale Staten in deze paragraaf bedrijfsvoering.

HR beleid

De organisatie werkt gestructureerd en integraal met verschillende HR instrumenten. We lichten hieronder een aantal van deze instrumenten toe.

Werving en Selectie

Van januari tot en met mei (peildatum 19 mei) zijn 80 vacatures opengesteld. Daarvan zijn 51 vacatures succesvol vervuld. Het merendeel van de overige vacatures bevindt zich in de interne of externe selectiefase. We merken dat onze inspanningen op het gebied van werving en selectie positieve resultaten laten zien. Door gerichte arbeidsmarktcommunicatie, zoals LinkedIn-campagnes, het gebruik van jobslots en onze 'Werken bij Provincie Fryslân'-pagina, vergroten we onze zichtbaarheid onder potentiële kandidaten. Ook nemen we actief deel aan banenbeurzen en proberen we steeds vaker zichtbaar te zijn op (hoge)scholen en universiteiten. De samenwerking met Friese partners, zoals gemeenten en Wetterskip Fryslân, loopt door en blijkt van waarde te zijn bij het aanpakken van gezamenlijke wervingsuitdagingen. Deze activiteiten dragen bij aan het aantrekken van jong talent en het opbouwen van een netwerk van toekomstige medewerkers.

De respons op onze uitingen is positief en draagt bij aan een stabiele instroom van gekwalificeerde medewerkers. Tegelijkertijd blijven we alert en flexibel: een aantal functies blijft moeilijk in te vullen en het vervullen van vacatures blijft maatwerk en creativiteit vragen.

Banenafpraak/participatiebanen

Op basis van de Participatiewet 2015 is afgesproken dat werkgevers die meer dan 25 fte in dienst hebben, een aantal medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst nemen (arbeidsbeperkten, geregistreerd in het doelgroepenregister). Het percentage wordt jaarlijks bepaald en dit is voor 2025 vastgesteld op 2.68%. Voor 2025 gaan we nu uit van een doelwaarde van 30,5 fta voor 2025 (1 fta is 25,5 uur per week).

Op dit moment hebben we 27.82 fta aan medewerkers geplaatst op een participatiebaan. Dat is een stijging ten opzichte van voorgaande jaren en het resultaat van een combinatie van het aanbod aan kandidaten, beschikbare plekken in de organisatie en de benodigde begeleiding. Dat is een proces dat vraagt om zorgvuldigheid om ervoor te zorgen dat plaatsingen duurzaam succesvol zijn. De inzet is om in 2025 de doelwaarde te realiseren.

Succesfactoren om de doelwaarde te halen zijn onder anderen; goede afspraken met de sociale werkvoorzieningen, gemeenten, jobcoaches en informatievoorziening naar leidinggevend en teams. Daarnaast is er goede informatie uitwisseling binnen de verschillende provincies door middel van platform overleggen en themadagen.

Leren en ontwikkelen

In 2025 wordt, op basis van het beleid Leren en Ontwikkelen, verder invulling gegeven aan de ontwikkeling van medewerkers (inclusief management) en teams.

Managers gaan actief met hun leiderschapvaardigheden aan de slag in het kader van het cultuur- en leiderschapstraject. Zij zullen deze vaardigheden inzetten in hun coachende, verbindende en inspirerende rol richting medewerkers.

Er wordt geïnvesteerd in (digitale) ondersteuning op het gebied van Leren en Ontwikkelen, zodat dit optimaal ingezet kan worden om de doelstellingen van de Provincie te realiseren. Dit door vorm te geven aan een LMS (Learning Management System).

In het cultuur- en leiderschapstraject zal er tevens focus liggen op teamontwikkeling. In samenhang met de strategische personeelsplanning (SPP) worden gewenste en noodzakelijke opleidingen en trainingen gericht ingezet.

Traineeprogramma's

Al een aantal jaren wordt succesvol een traineeprogramma uitgevoerd, waarin jaarlijks gemiddeld in totaal 10 a 15 trainees instromen. Afhankelijk van de behoefte wordt er geworven op generieke trainees

die binnen de organisatie in de diverse domeinen aan het werk gaan. Op dit moment zijn nog geen nieuwe trainees geworven. Het is de intentie dat in ieder geval vanaf 2026 weer op te starten en deze tijd vooral te benutten om te bepalen waar toekomstige trainees optimaal kunnen worden ingezet.

Nieuw is dat in 2023 is gestart met een traineeprogramma voor statushouders in een pilot fase. In 2025 nemen 6 trainees deel aan dit programma. De trainees gaan in 2025 aan de slag met hun tweede opdracht binnen een team waar de match is gevonden op het gebied van competenties, ontwikkeling en toekomstige ambities. In december 2025 eindigt het traineeship en kunnen de trainees solliciteren op interne of externe vacatures. De organisatie biedt zowel begeleiding bij de ontwikkeling als ondersteuning bij de uitstroom.

We onderzoeken in 2025 de mogelijkheden om dit traineeship voort te zetten binnen de organisatie of in samenwerking met andere bedrijven of organisaties.

CAO

In april 2025 is er een onderhandelingsresultaat voor de cao provinciale sector bereikt voor de periode 1 juli 2025 – 30 juni 2026.

Ziekteverzuim

Onze wens is dat iedere medewerker binnen de provinciale organisatie zich fit en gezond voelt en met plezier de werkzaamheden verricht. Desondanks zal er helaas altijd sprake zijn van ziekteverzuim. Wij richten ons, met inzet van het goede gesprek, op het voorkomen en minimaliseren van verzuim. Ons streefpercentage voor ziekteverzuim hebben we vastgesteld op maximaal 4,5%.

Binnen de organisatie wordt per kwartaal een verzuimanalyse gemaakt. Tussen januari 2025 en april 2025 zien we een stijging van 5,3% naar 5,7%. De oorzaak van deze stijging is niet direct te herleiden tot bepaalde oorzaken. Het thema (ziekte)verzuim zal in de tweede helft van 2025 worden geagendeerd in alle MT's, met als doel om te bepalen wat er mogelijk en nodig is om het streefpercentage te bereiken en vast te houden.

C. Het programma digitaliseringsstrategie

In 2025 zetten we de volgende stap in de digitale transformatie van onze organisatie. Waar 2023 in het teken stond van het opbouwen van structuur en governance, en 2024 van het verstevigen van fundamenteën, ligt in 2025 de focus op het realiseren van zichtbare resultaten binnen een helder afgebakende roadmap.

Het Programma Digitale Transformatie richt zich op het bouwen van een moderne, efficiënte en toekomstgerichte informatievoorziening. Digitalisering is daarbij geen doel op zich, maar een instrument om onze dienstverlening aan de mienship te verbeteren, de organisatie wendbaarder te maken en te voldoen aan wet- en regelgeving. Onze aanpak brengt technologie, processen en mensen in samenhang, met oog voor duurzame uitvoerbaarheid en continue ontwikkeling.

Samenhang en sturing

De projecten en initiatieven binnen het programma zijn geclusterd rond vijf kernthema's:

- Digitaal fundament
- Dataorganisatie
- Datagedreven werken
- Informatieveiligheid
- Digitale volwassenheid

De roadmap die hierbij richting geeft, verbindt ambities aan concrete acties. Door versterkt opdrachtgeverschap, portfoliosturing en eigenaarschap brengen we samenhang aan en sturen we op resultaat.

Strategische thema's in uitvoering

In 2025 investeren we gericht in de vernieuwing en versterking van ons digitaal fundament, zodat we beter kunnen inspelen op veranderende omstandigheden en technologische kansen. Een belangrijk speerpunt vormt de aanbesteding en realisatie van een nieuw subsidie-informatiesysteem, waarbij keten- en organisatiebrede samenwerking centraal staat.

Daarnaast brengen we het eigenaarschap en de governance rond informatiewetten op orde. Dit vormt de basis voor naleving van wetten zoals de Wmebv, Wdo en de BIO. In 2025 realiseren we onder meer

impactanalyses, aanwijsbesluiten en bewustwordingsactiviteiten om tijdige implementatie mogelijk te maken.

Organisatieontwikkeling en vaardigheden

Op basis van de Digiscan-resultaten zetten we in op de ontwikkeling van digitale vaardigheden. Via leerprogramma's en e-learnings vergroten we de digitale fitheid en informatiebewustheid van medewerkers. Ook worden trainingen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy breed uitgerold.

Verantwoord innoveren

Tot slot biedt het programma ruimte voor innovatie. Zo verkennen we de inzet van AI in ondersteunende processen, verbeteren we rapportages en dashboards, en bouwen we aan een lerende organisatie die meebeweegt met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.

Met deze aanpak blijven we koersvast bouwen aan een provincie die digitaal sterk, wendbaar en toekomstbestendig is. De balans tussen ambitie en realisme staat centraal, met zichtbare resultaten die bijdragen aan een betrouwbare en toegankelijke dienstverlening.

D. De Energie-neutrale organisatie

In 2025 worden de laatste stappen gezet om de provinciale organisatie energieneutraal te maken. Dit jaar richt zich op de afronding van de geplande energiebesparende maatregelen in provinciale gebouwen en het voorleggen van een besluit aan Provinciale Staten voor de ontwikkeling van eigen duurzame energiebronnen op provinciale gronden.

Afronding energiebesparing in provinciale gebouwen

In 2025 worden isolatiemaatregelen, energiezuinige gebouw installaties en het toepassen van energiezuinige Ledverlichting en slimme schakelingen en de elektrificatie van het provinciale wagenpark voltooid.

Opslag van duurzame energie

Eind 2025 wordt de realisatie van een energieopslagsysteem in combinatie met elektrische laadpunten voltooid bij het provinciaal vaarwegensteunpunt in Uitwellingerga.

Ontwikkeling provinciale energiebronnen

Een concreet voorstel wordt voorgelegd aan Provinciale Staten (eind 2025) voor de realisatie van een zonnepark op provinciale gronden, in samenwerking met marktpartijen en de lokale gemeenschap. Tevens ondersteunt de provincie de ontwikkeling van een bermgrasvergister door het sluiten van een leveringscontract voor provinciaal bermmaaisel aan dit duurzame initiatief. Hiermee verkrijgt de provincie het eerste recht op lokaal geproduceerd groen gas uit eigen bermgras, ter vervanging van fossiel aardgas in het monumentale deel van het Provinsjehûs.

Een ontwikkeling die niet volgens het opgesteld plan van aanpak en de verwachting is te realiseren, is de koppeling van het monumentale deel van het Provinsjehûs aan het warmtenet van Leeuwarden. Binnen het tijdsbestek van het project Energieneutrale Organisatie (2025) is dit niet meer niet haalbaar. De realisatie van de geothermiebron en de aanleg van het Leeuwarder warmtenet door externe marktpartijen hebben vertraging opgelopen, waardoor realisatie niet voor 2030 verwacht wordt. Om wel aan onze energieneutrale doelstelling te kunnen voldoen, is het noodzakelijk om als provinciale organisatie eigen duurzame warmtebronnen op provinciale gronden of gebouwen te ontwikkelen. Hiervoor is het initiatief voor de vergisting van onze eigen (bio)reststroom aan bermgras, afkomstig uit provinciale beheertaken opgezet. Dit project, uitgevoerd in samenwerking met marktpartijen op de Energiecampus Leeuwarden, zou vanaf 2026 groen gas kunnen produceren en dienen als vervanger van ons fossiele aardgasverbruik in het monumentale deel van het Provinsjehûs.

Mocht het warmtenet na 2030 alsnog gerealiseerd worden dan kan 'ons' groengas als aanvullende warmtebron voor het Leeuwarder warmtenet dienen.

Een andere ontwikkeling is dat we hebben besloten af te zien van de geplande plaatsing van een aantal zonnepanelen op het dak van het Provinsjehûs. Dit besluit is zorgvuldig afgewogen, gezien de geïnventariseerde risico's op aanzienlijke gevolgschade door bluswater bij een eventuele brand in de zonnepanelen op het dak. Als alternatief worden nu alternatieve en pragmatische energiebesparende maatregelen geïmplementeerd om de doelstelling van een energiezuinig Provinsjehûs te realiseren.

Met bovenstaande maatregelen en besluitvorming wordt de energieneutrale ambitie gerealiseerd, waardoor de provincie kan starten met de beoogde zelflevering van duurzame energie uit eigen bronnen.

Dit draagt significant bij aan het reduceren van onze CO2 uitstoot en draagt direct bij aan het versterken van onze energieonafhankelijkheid.

E. De herinrichting van het provinciehuis en het hybride werken

Op basis van het in 2024 ingevoerde organisatiemodel is voor ieder team een 'thuisbasis' gecreëerd in het provinciehuis. Hierdoor kunnen medewerkers elkaar gemakkelijk vinden en samenwerken. Naast een 'thuisbasis' is het belangrijk dat teams met elkaar samenwerken. Om dit goed te faciliteren zijn er ruimtes ingericht voor projectmatig samenwerken en om op afstand met elkaar samen te werken. Alle vergader-/overleg ruimtes zijn daarom voorzien van beeldschermen en camera's om ook op afstand elkaar goed te kunnen vinden.

F. De rechtmatige organisatie

De uitvoering van de verbijzonderde interne controles lopen volgens planning.

G. Wetgeving

In 2025 werken we planmatig verder aan de implementatie van belangrijke informatiewetgeving die bijdraagt aan een transparante, toegankelijke en digitaal vaardige provincie.

Voor de Wet open overheid (Woo) ligt de nadruk op het versterken van de organisatiecultuur richting 'open by design'. Dit doen we onder meer via het programma Schrijven voor openbaarheid en de verdere inrichting van werkprocessen voor actieve openbaarmaking van informatiecategorieën. Daarmee maken we structurele stappen richting een open en toegankelijke provincie Fryslân.

Op het gebied van digitale toegankelijkheid zetten we in 2025 in op het structureel beleggen van verantwoordelijkheden binnen de organisatie. Tegelijkertijd richten we ons op het verbeteren en actualiseren van toegankelijkheidsverklaringen, het aanbieden van gerichte trainingen en het vergroten van het bewustzijn rondom inclusieve digitale dienstverlening. Deze inspanningen dragen bij aan naleving van de wettelijke verplichtingen onder de Wet digitale overheid (Wdo) en versterken de toegankelijkheid van onze digitale kanalen voor de Mienskip.

Daarnaast werken we aan de voorbereiding en implementatie van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv), de Wet digitale overheid (Wdo) en de Single Digital Gateway (SDG). Deze wetten hebben gemeen dat ze het digitaal zakendoen met de provincie – ook in Europese context – veiliger, toegankelijker en gebruiksvriendelijker maken. In 2025 zetten we stappen op het gebied van procesinrichting, verantwoordelijkheden, tooling en bewustwording. Dit doen we in samenhang met het bredere traject waarin we het eigenaarschap en de governance rond informatiewetten versterken.

H. Fraude en onregelmatigheden

In het eerste kwartaal van 2025 hebben we een fraudeprotocol en frauderesponsplan opgesteld. In het fraudeprotocol staat hoe we fraudepreventie binnen de provincie Fryslân hebben georganiseerd. In het frauderesponsplan staat beschreven hoe te handelen bij (een vermoeden van) fraude.

Na de zomer voeren wij de jaarlijkse fraude-risicoanalyse uit op onze risicovolle processen en beoordelen we of aanvullende beheersmaatregelen wenselijk zijn.

Verder zijn we bezig met het ontwikkelen van risicomanagement, zodat risicomanagement meer en meer een sturingsinstrument wordt bij het realiseren van onze doelen.

I. Opvolging aanbevelingen

Omschrijving (toelichting)

Over de opvolging van de aanbevelingen van de noordelijke rekenkamer, de accountant en de afdeling Concerncontrol wordt bij de bestuursrapportages gerapporteerd.

In onderstaande tabel is het aantal aanbevelingen weergegeven per mei 2025. Het overzicht waar uw staten verantwoordelijk voor zijn is toegevoegd in bijlage V. Wanneer u daarmee instemt dan worden deze als daadwerkelijk afgehandeld beschouwd.

Excel-tabel

Bron		Openstaand 14/05/2024	Nieuw	Tussentijds afgehandeld door directie	Aanbevelingen Noordelijke Rekenkamer voorstel afgehandeld bij jaarstukken 2024 behandeling door PS op 25 juni 2025	Voorstel afgehandeld berap 2025	Openstaand 14/05/2025
Noordelijke Rekenkamer	PS	20	8		11		17
Accountant	PS	2				1	1
Totaal		22	8		11	1	18

Paragraaf 3. Grote projecten

1. Spoorprojecten

Wat willen we bereiken? Spoorprojecten

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Lelylijn Beleid

Tijd

Geld

In de Voorjaarsnota 2025 heeft het kabinet het budget Lelylijn voor een belangrijk deel besteed aan andere infrastructurele projecten, waarmee er nog € 900 miljoen resteert voor de Lelylijn.

ERTMS Beleid

Tijd

De implementatie van ERTMS op de noordelijke lijnen is minimaal 15 maanden vertraagd. Dit komt vanwege een door de Programmadirectie aan te leveren cruciaal onderdeel voor de ombouw van het treinmaterieel. Onduidelijk is wat de gevolgen van deze vertraging zijn. De Programmadirectie bekijkt alternatieven om de gevolgen van de vertraging te minimaliseren.

Geld

Op het moment dat de Programmadirectie een keuze gemaakt heeft voor een mogelijk alternatief werkproces om de gevolgen van de vertraging te minimaliseren, en deze keuze afwijkt van de uitgangspunten in de Bestuurlijke Overeenkomst, worden de financiële consequenties besproken tussen de provincie Groningen en Fryslân en het ministerie van I&W.

1a. Lelylijn

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

In het hoofdlijnenakkoord van PVV, VVD, NSC en BBB is de Lelylijn opnieuw opgenomen. Het kabinet had € 3,4 miljard gereserveerd voor de realisatie van de Lelylijn. In 2023-2024 is het MIRT- en NOVEX-onderzoek voor de Lelylijn uitgevoerd. Met het Rijk is afgesproken de kosten hiervan ad € 8 miljoen te verdelen in 50% voor het Rijk en 50% voor de regio. Dit is voor het MIRT- en NOVEX-onderzoek Lelylijn (€ 6 miljoen), Deltaplan (€ 1 miljoen), onderzoek Bestaand Spoor (€ 0,5 miljoen) en onderzoek Nedersaksenlijn (€ 0,5 miljoen). Voor de provincie Fryslân betekent dit een bijdrage aan de plankosten

van € 1,3 miljoen (dit bedrag zit in het budget Lelylijn, opgenomen voor de bijdrage aan de plankosten voor Lelylijn en Deltaplan). Daarnaast dragen Friese gemeenten hieraan bij.

In het Bestjoersakkoart 2023-2027, Oparbeidzje foar Fryslân is hiernaast nog € 1 miljoen gereserveerd, die zal in 2025 en 2026 worden aangesproken voor de uitvoering van de vervolgstappen op basis van de afspraken in het BO-MIRT 6 november en 20 december 2024. In november 2024 is in het BO-MIRT besloten om n.a.v. een aangenomen motie door de Tweede Kamer het MIRT-onderzoek te vervolgen met een Masterplan Lelylijn. Hiertoe worden de resterende middelen in 2025 en 2026 ingezet. In de Voorjaarsnota 2025 heeft het kabinet het budget Lelylijn voor een belangrijk deel besteed aan andere infrastructurele projecten, waarmee er nog € 900 miljoen resteert voor de Lelylijn.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

De Lelylijn is begin 2024 opgenomen in het 'extended core network' van het Trans-European Transport Network (TEN-T). Er wordt lobby gevoerd richting Europa om cofinanciering voor de aanleg van de Lelylijn te krijgen uit de budgetten achter de TEN-T verordening en andere mogelijke Europese fondsen. In november 2024 is het MIRT- en NOVEX-onderzoek voor de Lelylijn afgerond. Doel van het onderzoek was het opleveren van voldoende informatie om de Startbeslissing Verkenning Tracéwet te nemen door de minister eind 2024, als start van de formele planvoorbereiding en realisatie van de Lelylijn. Het Rijk eist dat er zicht is op 75% van de benodigde middelen, dat ontbreekt nu en daarom is de Startbeslissing tot een MIRT-verkenning door de minister niet genomen ondanks dat Rijk en Regio van mening zijn dat de resultaten van de onderzoeken wel vervolgstap rechtvaardigen. Er is in het BO-MIRT december 2024 besloten om te komen tot een Masterplan Lelylijn om te kijken hoe de lijn ingebed kan worden in de ruimtelijke structuur van Nederland. Nu de reservering voor de Lelylijn op de Rijksbegroting grotendeels is leeg gehaald is het zicht op 75% van de benodigde middelen verder weg. Over de ontstane situatie zijn Rijk en regio met elkaar in gesprek.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft het zicht op 75% van de financiering als spelregel voor het nemen van de Startbeslissing tot een MIRT-verkenning. Nu de reservering voor de Lelylijn op de Rijksbegroting grotendeels is leeg gehaald, heeft het risico zich ten aanzien van de beschikbare middelen voltrokken waarmee het zicht op 75% van de financiering en daarmee het zicht op de Startbeslissing MIRT-Verkenning verder uit beeld is.

1b. ERTMS

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen

Wat heeft het gekost?

Het totale budget voor de ombouw van de treinen bedraagt € 99,5 miljoen. Hiervoor draagt de provincie Fryslân € 10 miljoen bij en de provincie Groningen € 20 miljoen (naar rato omvang van de concessie: 1/3 Fryslân en 2/3 Groningen). De bijdrage van de provincie wordt gedekt uit de te realiseren besparing in de concessie. Via een Specifieke Uitkering (SPUK) ontvangen de provincies van het Rijk naar rato het resterende bedrag. Arriva heeft op basis van een kasstroomregeling circa € 43 miljoen ontvangen; 1/3 van Fryslân en 2/3 van Groningen. Met deze middelen wordt het contract met Stadler gefinancierd, de partij die de treinstellen gaat ombouwen voor Arriva.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

ProRail heeft een projectorganisatie in het leven geroepen om de uitrol van ERTMS in Nederland te organiseren. De werkzaamheden voor de provincie bestaan vooreerst uit het laten opstellen van ontwerpen door ingenieursdiensten voor de benodigde aanpassingen in de treinen in Fryslân en Groningen. Vanaf 2026 worden de treinstellen daadwerkelijk omgebouwd. Parallel daaraan zal ProRail de noodzakelijke aanpassingen aan de spoorinfrastructuur uitwerken. Deze zijn inmiddels aanbesteed en gegund. De regie op planning en uitvoering is belegd bij de landelijke Programmadirectie die hiervoor door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is opgericht.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

- De beide provincies zijn volledig risicodragend voor de ombouw van het treinmaterieel naar verhouding van inbreng. In het totale budget heeft Arriva circa € 9 miljoen opgenomen voor risicodekking.

- De indexering is een risico. Het Rijk indexeert hun bijdrage en deze wordt inmiddels uitbetaald. Onze eigen bijdrage wordt niet geïndexeerd.
- Omdat de noordelijke lijnen als één van de eerste worden omgebouwd naar ERTMS kunnen er onvoorziene zaken optreden. Er is op dit moment sprake van een vertraging van minimaal 15 maanden.
- Mogelijk dat door de vertraging de Programmadirectie kiest voor een andere aanpak met een aangepaste planning. Wat dit voor de provincie Fryslân en Groningen gaat betekenen is nog niet duidelijk

2. Vismigratierivier

Wat willen we bereiken?

Vismigratierivier

In 1932 is de afsluitdijk gerealiseerd. De afsluiting van de toenmalige Zuiderzee heeft ecologisch grote negatieve gevolgen gehad. Door het realiseren van de Vismigratierivier wordt de verbinding hersteld zodat trekvisseren weer kunnen migreren tussen zoet en zout.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Vismigratierivier

Beleid

Tijd

Er is vertraging als gevolg van o.a. Covid en het raakvlak met het Rijkscontract Versterking Afsluitdijk. De VMR is afhankelijk van deze planning. Oorspronkelijk zou het project in 2024 klaar zijn, dit wordt 2026. Inclusief de inregelfase (voor het verkrijgen van een optimaal functionerend ecologisch systeem) is dit 2028.

Geld

Voor de totale businesscase van de Vismigratierivier, een volledig effectieve VMR, is een budgettoevoeging van €13 miljoen nodig. Voor een toelichting verwijzen wij naar de tekst hieronder.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Project	Budget		Besteed
	Totaal budget	Aandeel provinciale bijdrage in budget	Gerealiseerd t/m mei 2025
Vismigratierivier deel 1	19.000.000	2.700.000	19.000.000
Vismigratierivier deel 2	47.900.000	5.700.000	25.700.000

Provincie Fryslân is sinds 2018 opdrachtgever namens de vijf initiatiefnemers van de VMR: de Waddenvereniging, It Fryske Gea, Sportvisserij Nederland, Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk en NetVISwerk. Het project wordt grotendeels gefinancierd door subsidies vanuit o.a. het Waddenfonds, Nationale Postcode Loterij en LIFE.

Sinds de vaststelling van het budget in 2018 zijn de omstandigheden gewijzigd door raakvlakken en afhankelijkheden met het Rijksproject Versterking Afsluitdijk, hoge prijsindexatie als gevolg van Covid-19

en de oorlog in Oekraïne, de verziltingsproblematiek in het IJsselmeer en daarmee de beschikbaarheid over zand voor de bouw van de VMR alsook complexe vergunningsprocedures.

U bent eerder geïnformeerd over de gevolgen van bovengenoemde negatieve ontwikkelingen op de totale businesscase van de VMR en een tekort van € 13 mln. Dat tekort is inmiddels opgelost. De provincie en de initiatiefnemers zijn met de financierende partijen van de Vismigratierivier in gesprek gegaan over extra budget. Het Waddenfonds, de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), en de initiatiefnemers dragen samen circa 13 miljoen euro extra bij zodat volledig functionele VMR gerealiseerd kan worden.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

In 2020 is de realisatie van de VMR gestart. Het project is volop in realisatie. De VMR wordt op basis van zes deelcontracten gerealiseerd:

Contract I = Rijkscontract – Doorlaatmiddel Afsluitdijk en inzwemopeningen (gereed)

Contract II = Estuariëne deel Waddenzeezijde (gereed)

Contract III = Estuariëne deel IJsselmeerzijde (gereed)

Contract IV = Oostelijke en Zuidelijke Dam IJsselmeerzijde (gereed 2025)

Contract V = Westflank IJsselmeerzijde (gereed)

Contract VI = Binnenzijde VMR, afsluitmiddel, inregelfase en b&o (voorbereiding)

Vier van de zes deelgebieden zijn inmiddels afgerond, van noord naar zuid zijn dit: de Waddenzeezijde met de inzwemopeningen, het Doorlaatmiddel in de Afsluitdijk, het Estuariëne deel aan IJsselmeerzijde en de westelijke dam aan IJsselmeerzijde. In 2025 wordt het één na laatste deelgebied, de zuidelijke en oostelijke dam aan IJsselmeerzijde, aangelegd. Dit is het laatste deel van de contour van de Vismigratierivier. Het laatste deelgebied (Contract VI) bevindt zich in de voorbereidende fase.

Hoe hebben de genoemde risico's zicht ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

De raakvlakken en afhankelijkheid met het rijksproject Versterking Afsluitdijk heeft geleid tot een langere doorlooptijd met financiële consequenties (o.a. indexering, personeelslasten, en hogere bouwkosten) en maakte verlenging van de natuurwetvergunning noodzakelijk.

Generiek is er in de GWW-sector sprake van (enorme) prijsstijgingen.

Recent zijn onverwacht hoge kosten opgetreden door vergunningscomplexiteit.

In verband met verziltingsproblematiek zal er van uit moeten worden gegaan dat het benodigde zand voor het laatste deelgebied (VI) geheel aangekocht moet worden, in plaats van beschikbaar komen vanuit de verdieping vaargeulen.

3. Bruggen/Sluis Kornwerderzand

Wat willen we bereiken?

Bruggen/Sluis Kornwerderzand

Het project omvat het vervangen van de bruggen in de A7, het verruimen van de grote sluis te Kornwerderzand en het verruimen van de vaargeulen in het IJsselmeer. Daarmee wordt het IJsselmeergebied toegankelijk voor grotere schepen en levert baten op voor een brede regio. In 2019 is een bestuursovereenkomst (BOK) gesloten met Rijk over de realisatie en financiering. Sindsdien zijn omstandigheden gewijzigd en hebben ontwikkelingen plaatsgevonden die hebben geleid tot een herijking van het project en vraagt nieuwe afspraken tussen de betrokken regionale bestuurlijke partijen en het Rijk. In het kader van de voorjaarsnota 2025 wordt voorgesteld voor het project een extra bijdrage van € 375 mln. beschikbaar te stellen, daarmee lijkt de dekking voor het project rond te zijn.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Bruggen/sluis Kornwerderzand

Beleid

Tijd

In de BOK zijn mijlpalen vastgelegd voor de bruggen en sluis en vervolgens herhaaldelijk bijgesteld. Vanwege diverse ontwikkelingen en herijking van het project zijn deze mijlpalen niet meer haalbaar. Nu de dekking geregeld lijkt voor de geactualiseerde raming, zullen bij nieuwe afspraken met het Rijk naast een actuele projectplanning ook nieuwe mijlpalen moeten worden bepaald.

Geld

Vanwege gewijzigde omstandigheden en diverse ontwikkelingen heeft een herijking van het project plaatsgevonden. De geactualiseerde projectscope en een actueel prijspeil hebben ruwweg tot een verdubbeling van de kosten geleid. Nu het Rijk in de voorjaarsnota € 375 mln. beschikbaar heeft gesteld, lijkt de dekking voor het project geregeld. De brede regio zal met het Rijk tot nieuwe afspraken moeten komen.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen

Wat heeft het gekost?

Budget		Besteed		Toelichting
Project	Totaalbudget	Aandeel provinciale bijdrage in budget	Gerealiseerd t/m mei 2025	
Sluis Kornwerderzand	80.000.000	16.000.000	3.000.000	besteding betreft voorbereidingskosten

Fase 1			
Bruggen Kornwerderzand	100.000.000	3.500.000	13.000.000

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

In 2019 is een bestuursovereenkomst (BOK) met het Rijk gesloten voor de realisatie van het project. Sindsdien hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan en zijn er risico's opgetreden die van invloed zijn op het gehele project. Dit vraagt een herijking van de afspraken zoals vastgelegd in de BOK.

In de afgelopen jaren is de verzilting van het IJsselmeer een probleem geworden. Een eventuele oplossing voor dit probleem is bepalend voor het al dan niet kunnen verruimen van de vaargeulen in het IJsselmeer en daarmee het behalen van de projectdoelstelling.

In 2024 heeft een herijking van het project plaatsgevonden. Daarbij is rekening gehouden met de diverse ontwikkelingen (waaronder geactualiseerde ontwerprijtlijnen, prijsstijgingen door o.a. Covid en de oorlog in Oekraïne en de verziltingsproblematiek).

Op basis van de diverse ontwikkelingen en de geactualiseerde scope is een nieuwe raming met prijspeil 2024 opgesteld. Door het Rijk is in de voorjaarsnota 2025 voorgesteld € 375 mln. extra beschikbaar te stellen voor het project. Het Rijk laat daarmee niet alleen zien dat zij nu het belang van dit project ziet, maar lijkt de dekking voor het project ook geregeld te zijn en kunnen nieuwe afspraken met het Rijk en de regiopartners worden gemaakt over het vervolg van het project. Deze afspraken zullen in een nieuwe bestuursovereenkomst moeten worden vastgelegd.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Voor het project zijn risico's benoemd m.b.t. de verruiming van de sluis, de bouw van de bruggen en het verdiepen van de vaargeulen. Naar aanleiding van de herijking van het project zijn sommige risico's komen te vervallen. De belangrijkste actuele risico's voor het project zijn hieronder opgenomen.

De bruggen in de A7 bij Kornwerderzand zijn einde levensduur. Een storingsvrije afwikkeling van het weg- en vaarwegverkeer kan niet meer worden gegarandeerd. Het Rijk wil zo spoedig als mogelijk de bruggen aanpakken. De extra middelen die bij de voorjaarsnota zijn geregeld, maken het in ieder geval mogelijk op relatief korte termijn te starten met de realisatie van de bredere bruggen.

Bij het realisatie van een brede sluis, moeten maatregelen worden getroffen om de verziltingsproblematiek aan te pakken. Onderzoek uitgevoerd door het Rijk laat zien dat het verziltingsprobleem in het IJsselmeer met een aantal effectieve maatregelen kan worden opgelost. Deze kansrijke maatregelen zijn nog niet in detail uitgewerkt en kennen nu nog diverse onzekerheden en risico's.

Bij de oorspronkelijk financiële opzet van het project was ons uitgangspunt dat er over het regionale financieringsdeel BTW gecompenseerd kan worden. Tevens was de aanname dat de marktbijdrage leidt tot het kunnen verrekenen van BTW van € 4,6 mln. Bij het maken van nieuwe afspraken met het Rijk is de BTW wel een aandachtspunt en mogelijk een kans.

De oorspronkelijke voorziene werkwijze om de vaargeulen in het IJsselmeer te verdiepen en de opgave die de provincie heeft zoals beschreven in de BOK, blijkt vanuit vergunningverlening in de praktijk slechts in zeer beperkte mate mogelijk. Nu er sprake is van een nieuwe situatie, zullen er nieuwe afspraken moeten worden gemaakt met het Rijk. Zo zal onder meer moeten worden bepaald wie trekker wordt van het project en op welke wijze risico's worden verdeeld. De verruiming van de geulen is daarbij ook onderdeel van de afspraken.

Aandachtspunt in relatie tot de sluis is de vaargeul Boontjes en de "tijdelijke" verminderde onderhoudsdiepte per 1 januari jl. In de BOK is voor de Boontjes als uitgangspunt opgenomen dat de nautische diepte onveranderd blijft (-3,80 m NAP).

4. Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave

Wat willen we bereiken?

Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave

In 2011 hebben provincies en het Rijk in het Onderhandelingsakkoord Natuur afspraken gemaakt over de decentralisatie van het natuurbeleid. Hiermee zijn wij verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van de Natuuropgave.

De decentralisatie is verder uitgewerkt in het Natuurpact. Het Natuurpact is afgesloten voor de periode 2014 – 2027. De uitvoering van het Natuurpact is in de begroting opgenomen in hoofdstuk 3.1 Natuur. Het betreft daar de planning voor het lopende begrotingsjaar op hoofdlijnen. In deze paragraaf Grote projecten wordt een toelichting gegeven op één van de onderdelen van het Natuurpact: natuurontwikkelingsopgave.

In het kader van het Natuurpact is met het Rijk afgesproken dat in 2027 het NatuurNetwerkNederland (NNN) wordt gerealiseerd. Provinciale Staten heeft november 2022 besloten dat er maximaal wordt ingezet om het NNN te realiseren. Gelet op de beschikbaarheid van geld, menskracht en beschikbaar instrumentarium is gebleken dat niet zonder meer het gehele NNN in 2027 kan worden gerealiseerd. Vooral het verkrijgen van de benodigde grond dan wel het geïnteresseerd krijgen van grondeigenaren voor natuurbeheer is een cruciale factor voor het slagen van de ambities. En natuurlijk moeten voldoende middelen voorhanden zijn. Met Provinciale Staten is afgesproken dat we uitgaan van de realisatie van 750 ha verwerven/functiewijziging en 2.000 ha inrichting NNN in 2027. In voorjaar 2025 is middels een MidtermReview (Healweis Weromsjen NNN) de voortgang van de realisatie aan Provinciale Staten voorgelegd. Hieruit blijkt dat we inschatten dat we opgave in 2027 niet gaan halen.

De realisatie van het NNN wordt in Fryslân gedaan middels vier grote gebiedsontwikkelingsprojecten (Achtkarspelen Zuid, Alde Feanen, Beekdal Linde en Koningsdiep) en Natuer mei de Mienskip.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave

Beleid

Tijd

De inzet is om dit jaar 100 ha functiewijziging en 200 ha inrichting NNN te realiseren. De inschatting is dat deze hectares dit jaar wel worden gehaald. Maar we zijn wel afhankelijk van derden vandaar dat we de kleur op oranje hebben gezet.

Geld

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

In april 2025 is de MidtermReview (Healweis Weromsjen NNN) in PS behandeld. Hieruit blijkt dat de gestelde opgave van 750 ha verwerven/functiewijziging en 2000 ha inrichting in 2027 waarschijnlijk niet wordt gehaald. Met name wat betreft de cruciale hectares (de hectares die op locatie gerealiseerd moeten worden, met name KRW en N2000) niet worden gerealiseerd. Met PS is afgesproken dat er een plan van aanpak wordt opgesteld met versnellingsmogelijkheden.

Vorige PS besluiten

Op 21 december 2011 hebben Provinciale Staten besloten het onderhandelingsakkoord Natuur (2011) niet te aanvaarden. Provinciale Staten hebben wel de bereidheid uitgesproken te zullen meewerken aan

de uitvoering van het akkoord.

Op 27 juni 2012 hebben Provinciale Staten ingestemd met de Nota 'Natuur & Lanlik Gebiet' en gekozen voor scenario 2 plus: dit scenario betreft de realisatie van de EHS-taakstelling volgens het Onderhandelingsakkoord Natuur met als plus de prioritaire Friese natuurprojecten in Achtkarspelen Zuid, Beekdal Linde en Beekdal Koningsdiep (minimaal 200 en maximaal 500 ha).

Op 22 januari 2014 zijn Provinciale Staten akkoord gegaan met het Natuurpact tussen de Provincies en het Rijk.

Op 10 maart 2015 zijn Provinciale Staten geïnformeerd over de ontwikkelingen in het financiële kader van het program Lanlik Gebiet.

Op 10 mei 2017 zijn Provinciale Staten geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek naar de geconstateerde tekorten op de Natuuropgave door BMC.

Naar aanleiding van dit onderzoek is een aantal scenario's uitgewerkt in het rapport Natuur in Fryslân - Haalbaar en Betaalbaar. Uitgangspunten van deze scenario's waren dat het tekort op de natuuropgave opgelost moest worden, én dat de oplossing gevonden moest worden in de natuurontwikkelingsopgave (1 van de onderdelen van de natuuropgave). Naast de provinciale scenario's is vanuit de mienskip ook een scenario ingebracht. Provinciale Staten hebben op 18 juli 2018 een besluit genomen over deze scenario's. Besloten is om drie scenario's verder uit te werken (waaronder het alternatieve scenario van de mienskip, dat als voorkeursscenario is aangemerkt).

Op 10 juli 2019 zijn de uitgewerkte scenario's ter besluitvorming voorgelegd aan PS. PS hebben besloten om scenario 5b, Natuur mei de Mienskip (binnen bestaand budget) verder uit te werken door het uitvoeren van 3 pilots en in 2021 een definitieve scenariokeuze te maken. Als terugvaloptie is gekozen voor scenario 3+.

Op 25 mei 2020 heeft PS het grondbeleid vastgesteld. Dit is relevant voor de grondverwerving voor natuur.

Op 1 juli 2020 heeft PS de evaluatiecriteria pilots Natuur mei de Mienskip vastgesteld.

Op 1 december 2020 is PS geïnformeerd over de financiële voortgang Natuurpact.

Op 24 november 2021 hebben Provinciale Staten de financiële voortgang natuurontwikkelingsopgave besproken. Hierin is een doorkijk gegeven welk budget beschikbaar is voor de komende jaren voor de realisatie van het NNN. In dit stuk is aan de orde geweest dat realisatie in 2027 niet lukt, vanwege onvoldoende inzet capaciteit, te weinig middelen en instrumentarium op basis van vrijwilligheid. PS heeft besloten dat er € 10 mln. in 2022 beschikbaar wordt gesteld voor realisatiekansen prioriteit 3 en 4 NNN (betreft aankopen/functiewijziging, niet voor inzet capaciteit).

Op 23 maart 2022 hebben Provinciale Staten het aanbod van Natuur mei de Mienskip besproken. NmdM heeft najaar 2021 een aanbod gedaan om 500 ha aan functiewijziging en 1000 ha aan inrichting te doen in de periode t/m 2027 in het NNN buiten de vier gebiedsontwikkelingsprojecten Alde Feanen, Achtkarspelen Zuid, Beekdal Linde en Koningsdiep. PS heeft ingestemd met optie 2, principebesluit: GS op te dragen om m.b.t. NmdM een aantal voorwaarden uit het aanbod uit te werken, zodat dit in de uitwerking van het herziene planning van het natuurpact meegenomen kan worden.

Op 20 april 2022 hebben Provinciale Staten de strategische grondnota NNN besproken. Hierin ligt een aantal opties voor over de inzet van instrumentarium om de gronden binnen het NNN te realiseren voor natuur. PS heeft ingestemd met optie 3. Dit betekent inzetten op maximale vrijwilligheid in de periode t/m 2027 en inzet op basis van volledige schadeloosstelling vanaf 2028 voor realisatie van prioriteit 1 en 2 NNN. Dit betekent dat er meer capaciteit beschikbaar gesteld moet worden om actiever met de grondaankoop aan de slag te gaan en om meer instrumentarium in te zetten.

Op 30 november 2022 hebben Provinciale Staten de herziene planning NNN besproken. PS heeft aangegeven dat de provincie haar maximaal gaat inzetten om het NNN te realiseren. En heeft hiervoor ook meer capaciteit voor beschikbaar gesteld (zowel voor de inzet van NmdM als voor de uitvoering van de strategische grondnota) en daarnaast is de aankoopstop voor het provinciale deel van het NNN (prioriteit 3 en 4 NNN) eraf gehaald zodat we weer in het gehele NNN aan de slag kunnen. Daarnaast is afgesproken dat er in 2025 een Mid Term Review is om de voortgang van de realisatie te bespreken.

Te realiseren doelen

Met de realisatie van het NNN wordt invulling gegeven aan het vergroten van de biodiversiteit. Hiermee wordt een robuust netwerk gerealiseerd. In 2027 is een robuust en samenhangend natuurnetwerk gerealiseerd: vanaf 1-1-2022 betreft dit 750 ha verwerving/functiewijziging en 2000 ha inrichting NNN t/m 2027. Hiermee is er na 2027 nog een restanttaakstelling van ca. 850 ha verwerving/functiewijziging en 1600 ha inrichting NNN voor de realisatie van het gehele NNN.

Indicator	doelwaarde 2025	doelwaarde 2025 aangepast
Gerealiseerde ha NNN Fryslân: grondverwerving / functiewijziging (cumulatief)	400	210
Gerealiseerde ha NNN Fryslân: inrichting (cumulatief)	1.045	690

NB: bij de doelwaarde 2025 werd uitgegaan vanaf 1 januari 2022 i.p.v. 1 januari 2023. Bij de jaarstukken is dit gecorrigeerd en dit is doorgevoerd in de doelwaarde 2025 aangepast. Voor grondverwerving/functiewijziging wordt uitgegaan van 100 ha realisatie in 2025 en voor inrichting van 200 ha realisatie in 2025. We gaan er nog steeds vanuit dat dit haalbaar is. Echter voor functiewijziging zijn we hierin afhankelijk van de medewerking van grondeigenaren.

Wat heeft het gekost?

Financiële stand van zaken

Onderstaand is het overzicht opgenomen van de stand van zaken van het Natuurpact. Dit is de tabel met de programmering van de totale natuuropgave in de nieuwe indeling op basis van het scenario 750 ha verwerven/functiewijziging en 2.000 ha inrichting NNN, conform het PS besluit over de herziene planning NNN (november 2022). Betreft de periode 2014-2027. In deze tabel zijn voor de realisatiecijfers de peildatum 1/1/2025 aangehouden. En is de financiële programmering aangepast naar de stand van zaken 1 juni 2025.

Natuurpact Programmering 2014 t/m 2027 op basis van herziene planning 2022

programmering 2014 t/m 2027			
INKOMSTEN x € 1.000, -	Realisatie 2014-2024	Programmering 2025-2027	Totaal
1. Rijksmiddelen	422.100	164.000	586.100
2. Provinciale middelen	123.200	40.500	163.700
3. Europese middelen	117.500	49.000	166.500
4. pMJP middelen	20.900	0	20.900
5. Overige middelen	31.100	11.300	42.500
SUBTOTAAL	714.800	264.800	979.700
UITGAVEN x € 1.000, -	Realisatie 2014-2024	Programmering 2025-2027	Totaal
1. Ontwikkelopgave	82.300	86.200	168.500
2. Natura 2000	20.800	25.800	46.600
3. Natuurbeheer	192.300	73.200	265.500
4. Agrarisch natuurbeheer	194.400	94.700	289.100
5. Wet natuurbescherming	1.000	100	1.100
6. Soortenbeleid - weidevogels	5.900	0	5.900
7. Soortenbeleid - Ganzen	136.100	55.600	191.700
8. Soortenbeleid overige soorten	2.100	1.600	3.700
9. Diversen	40.800	12.700	53.500
SUBTOTAAL	675.700	349.900	1.025.600
TOTAAL x € 1.000, -	Realisatie 2014-2024	Programmering 2025-2027	Totaal
Subtotaal inkomsten	714.800	264.800	979.700
Subtotaal uitgaven	675.700	349.900	1.025.600
TOTAAL	39.100	-85.100	-45.900

Op basis van de huidige programmering is er berekend dat er dan een tekort is van ca. € 46 mln. Hierin is bijvoorbeeld rekening gehouden met: de verhoging van de indexatie voor het Agrarische Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), de aanpassing standaardkostprijzen van Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL), de verhoogde kosten voor de ganzenschade, de benodigde inzet voor NmdM en uitvoering strategische grondnota NNN (totaal 18 FTE in de periode 2023 t/m 2027) en vanaf 2024 zijn de rente lasten voor het IKG (Investeringskader Grond) substantieel hoger dan in voorgaande jaren. Daarnaast is de besluitvorming in PS, maart 2024, over het ganzenbeleid dat zorgt voor hogere kosten in de programmering verwerkt. De verwachting is dat het Rijk de extra lasten voor het ANLb zal compenseren. Daarmee maakt het ANLb geen deel uit van het tekort binnen het Natuurpact. Er is geen sprake van een financieel risico omdat het beschikbare budget kaderstellend is en we de komende tijd op zoek gaan naar aanvullend budget. Hierbij kan gedacht worden aan financiering vanuit EU-subsidies of uit Programma Natuur.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Inhoudelijk rapporteren we hier alleen over de voortgang van de natuurontwikkelingsopgave. Voor de andere onderdelen wordt verwezen naar programma 3.1 Natuur. De natuurontwikkelingsopgave wordt uitgevoerd middels Natuur mei de Mienskip en vier gebiedsontwikkelingsprojecten: Achtkarspelen Zuid, Alde Feanen, Beekdal Linde en Koningsdiep. Algemeen geldt dat we verder gaan met de uitvoering van de

natuurontwikkelopgave conform de besluitvorming van PS. Hiervoor is een realisatiestrategie opgesteld waar uitvoering aan wordt gegeven. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan het verkopen van ingerichte provinciale grond conform het uitvoeringskader verkoop gronden NNN.

Midterm Review NNN (Healweis weromsjen NNN)

In voorjaar 2025 is Healweis Weromsjen NNN over de voortgang van de realisatie van het NNN voorgelegd aan PS. In dit rapport gaan we in op de voortgang en zijn de mogelijkheden voor realisatie van de opgave in 2027 aan u voorgelegd. Er is afgesproken dat er een vervolg wordt gegeven door een plan van aanpak m.b.t de versnellingsmogelijkheden uit te werken.

Natuer mei de Mienskip

Natuer mei de Mienskip (NmdM) is in 2018 middels een Right to Challenge (RtC) gestart omdat er op dat moment minder budget beschikbaar was voor de realisatie van het NNN waardoor er minder NNN aangelegd kon worden; NmdM kwam met een voorstel hoe het NNN grotendeels wel te kunnen realiseren. In 2019 is het een RtC in samenwerking met de provincie geworden. Middels het uitwerken van een aantal pilots heeft NmdM een aanpak/werkwijze ontwikkeld en vastgelegd in een koersdocument. PS heeft maart 2022 aangegeven verder te willen gaan met NmdM en hiervoor 13 FTE beschikbaar te stellen.

NmdM heeft een aanbod gedaan dat zij in de periode t/m 2027 500 ha functiewijziging en 1.000 ha inrichting NNN gaan realiseren. In 2023 is de organisatie vormgegeven en is gestart met verkenningen. Op basis van de verkenningen wordt meer duidelijk waar de kansen liggen en vervolgens welke werkwijze hiervoor nodig/mogelijk is. Hierbij wordt bekeken of er aangesloten kan worden bij andere projecten/gebiedsprocessen of dat dit een zelfstandig project onder NmdM wordt (zoals bijvoorbeeld Burgumermar & De Leijen). In 2024 is er verder gewerkt aan de verkenningen. In 2025 wordt gewerkt aan:

Op basis van de verkenningen wordt duidelijk in welke gebieden kansen liggen voor de realisatie. Dit wordt verder uitgewerkt in een aanpak per gebied en vervolgens wordt hier uitvoering aangegeven. In het gebiedsproject Burgumermar & De Leijen wordt gewerkt aan een inrichtingsplan voor het deelgebied 't Swartfean en een aanpak voor het gehele plangebied. Hierbij het uitzicht op de realisatie van 70 ha NNN.

Er wordt uitvoering gegeven aan Tsjoek op!. Grondeigenaren kunnen met initiatieven voor realisatie van het NNN terecht bij dit loket. Vervolgens wordt samen met de eigenaar onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor realisatie.

Ook is er inzet op fondsenwerving en het vinden van koppelkansen om extra middelen beschikbaar te maken voor het NNN.

Gebiedsontwikkelingsprojecten

In 2025 vindt in gebiedsontwikkelingsproject Beekdal Linde de uitvoering van het hermeanderingsbestek Linde plaats. Daarnaast worden module 4 (Polder Ykenverlaat en gronden Ter Schure) en module 5 (Stuttebosch) financieel afgerond. En is gestart met de voorbereiding van de uitvoering van 20 ha NNN middels module 6.

In 2025 wordt in het gebiedsontwikkelingsproject Achtkarspelen Zuid gestart met de uitvoering van de Droeghamstermieden (175 ha), gestart met de uitvoering van Reahel-East (182 ha), gestart met de uitvoering van de Surhuzumermieden (148 ha) en in z'n algemeenheid wordt verder gegaan met de uitvoering van het plan "Mieden op z'n Mooist". Er zijn diverse grondruilen waarmee er grond binnen het NNN beschikbaar komt t.b.v. de natuurontwikkeling.

In 2025 wordt in het gebiedsontwikkelingsproject Alde Feanen een vervolg gegeven aan de uitvoering van de 4e module (38 ha) en met de voorbereiding van verschillende aanvullende inrichtingswerkzaamheden. In 2025 wordt in het gebiedsontwikkelingsproject Koningsdiep op basis van de uitkomsten van de MER voor de boven- en middenloop een inrichtingsplan opgesteld (350 ha). Hiervoor wordt de 5e module opgesteld.

In 2025 wordt gewerkt aan voorbereiding van de uitvoering van het inrichtingsplan Dulf Mersken (240 ha). Hiermee wordt zowel invulling gegeven aan de Natura 2000 doelstellingen als de waterdoelen. De inzet is om in najaar 2025 gestart wordt met de uitvoering.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Algemeen:

In deze paragraaf lichten we alleen de risico's toe van de natuurontwikkelingsopgave. Over de risico's van de rest van het Natuurpact rapporteren we in hoofdstuk 3.1 Natuur van deze begroting.

Ontwikkelopgave:

Tempo grondverwerving te laag - Indien het tempo van vrijwillige grondverwerving te laag is zullen de doelen voor de ontwikkelopgave en daarmee de KaderRichtlijn Water (KRW) en Natura 2000 niet worden gehaald. In april 2022 heeft PS op basis van de strategisch grondnota NNN een besluit genomen over het in te zetten instrumentarium. Hiermee wordt ingezet op het maximaal vrijwillig realiseren van natuur. Na 2028 kan voor prioriteit 1 en 2 NNN gerealiseerd worden op basis van volledige schadeloosstelling. Het eventueel inzetten van schadeloosstelling brengt wel hogere kosten met zich mee en voor maximaal vrijwillig kunnen realiseren is meer capaciteit nodig. Dit heeft op zichzelf weer een negatief effect op het aantal ha's dat kan worden gerealiseerd met het budget. In de Midterm Review zullen we met voorstellen voor de realisatiemogelijkheden komen.

Tempo van doorlevering van ingerichte natuurgrond te laag - Als het niet lukt om door de provincie verworven en als natuur ingerichte gronden door te verkopen aan een eindbeheerder heeft dit als gevolg dat de provincie dan kosten heeft voor het beheer maar ze kan zichzelf geen beheersubsidie toekennen. Als beheersmaatregel kunnen de beheerkosten dan worden gefinancierd uit het budget voor de ontwikkelopgave.

Onvoldoende budget voor de realisatie NNN - Op dit moment is er onvoldoende budget voor de realisatie van het NNN. Daarnaast is er nog een risico dat andere onderdelen van Natuurpact meer financiering nodig hebben en dit zou ten koste kunnen gaan van de realisatie van NNN. Als beheersing wordt ingezet op het maken van een financiële risicoanalyse, zodat er tijdig en goed beeld is van de financiële voortgang van het totale Natuurpact.

Onvoldoende beschikbare capaciteit - Voor de realisatie van het NNN is meer inzet van capaciteit nodig. Op dit moment zijn er zoveel ontwikkelingen in het landelijk gebied dat het beeld is dat er onvoldoende beschikbare capaciteit is om het NNN te realiseren. Zowel qua inzet als het vinden van personeel dat voldoende kennis en ervaring heeft. Zeker gezien de grote opgaven die aan de orde zijn in het landelijk gebied.

Invloed FPLG - De inschatting is dat de besluitvorming en het vervolg rond de aanpak stikstof en het FPLG invloed gaan hebben op de realisatie van het NNN.

5. Programma Natuur

Wat willen we bereiken?

Programma Natuur

De provincies en het Rijk hebben als onderdeel van de structurele aanpak stikstof afgesproken om een gezamenlijk Programma Natuur op te stellen, aanvullend op het Natuurpact. Belangrijke hoofdlijn van Programma Natuur is om condities te realiseren voor een gunstige staat van instandhouding (SvI) van alle soorten en habitats onder de Vogel - en Habitatrichtlijn (VHR). Hiermee wordt gestreefd, in samenhang met de andere maatregelen in de structurele aanpak stikstof, om aan de eisen te voldoen die de VHR stelt. De inzet richt zich vooral op maatregelen in en rond beschermde natuurgebieden (Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland). In de 2e fase die loopt van 2025-2032 hebben de maatregelen meer betrekking op maatregelen ter voorkoming van verslechtering en maatregelen tot herstel, hiervoor is middels een SPUK een bedrag van € 88,6 mln beschikbaar.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Programma Natuur

Beleid

Tijd

Geld

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen

Wat heeft het gekost?

Programma Natuur	Toegezegde bijdrage SPUK exclusief compensabele BTW	Besteed t/m mei 2025	Looptijd
1e fase	44.810.225	27.008.744	2021-2026
2e fase	87.819.400	152.100	2024-2032

De middelen zijn door het rijk toegezegd middels een specifieke uitkering.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Van de uit te voeren maatregelen in fase 1 is er ca 50% afgerond. Eind volgend jaar wordt deze fase afgerond.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Een aantal projecten zijn niet uitgevoerd, omdat deze uiteindelijk niet gerealiseerd konden worden. Daarnaast zijn de maatregelen door de inflatie in prijs gestegen. Door een combinatie van enkele

maatregelen die niet gerealiseerd kunnen worden en hogere kosten van andere projecten wordt het programma binnen het gestelde budget afgerond.

6. Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)

Wat willen we bereiken?

Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)

Omdat het kabinet heeft besloten om niet verder te gaan met het NPLG is het programma FPLG gestopt. Het college blijft werken aan de wettelijke taken voor Natuur, Stikstof, Water en Klimaat(-mitigatie). Initiatieven van onderop worden zoveel mogelijk gestimuleerd.

Belangrijkste resultaat van het FPLG is de toekenning van € 180 miljoen uit de Regeling Provinciale Maatregelen Landelijk gebied (Rpml).

Dit onderdeel van de begroting wordt in het vervolg benoemd als Uitvoering Maatregelen Landelijk Gebied. Er zijn middelen toegekend voor maatregelen Veenweide, Natuur, Landbouw en Water.

Door het Rijk worden de eerder in 2022 toegekende middelen voor de Versnellingsagenda onder dezelfde Regeling gevoegd. De verantwoording van de uitgaven naar het Rijk worden op dezelfde manier en gelijktijdig gedaan.

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)

Beleid

Tijd

Geld

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Er zijn in 2025 geen besluiten genomen door PS.

Wat heeft het gekost?

Er is een start gemaakt met de uitvoering. Van de beschikbare middelen zijn eerste uitgaven gedaan met name voor verkennende onderzoeken en er is geld beschikbaar gesteld met een subsidieregeling voor Weidevogels.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

- Versnellingsagenda 2022 uitvoeren.
- Maatregelpakketten Landelijk gebied uitvoeren.

Er is een verlenging aangevraagd voor besteding van de middelen van de Versnellingsagenda. Deze is toegekend. Er wordt gewerkt aan verdere uitvoering van deze maatregelen.

Er is een start gemaakt met voorbereiding en verkenning van de uitvoering van de maatregelpakketten. Voor het pakket Veenweide wordt geïnventariseerd wat de mogelijkheden zijn binnen de lopende gebiedsprocessen. Er is een verkenning gedaan naar de meest kansrijke gebieden om de Bomen en Bossenstrategie uit te voeren. De eerste subsidieregeling voor het pakket Weidevogels is opengesteld. Door de juridische uitspraken loopt de uitvoering van de Landbouw maatregelen vertraging op.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Als gevolg van de initiële voorwaarden van de Regeling Provinciale Maatregelen Landelijk gebied leek het dat de middelen voor 1 januari 2027 uitgegeven moesten worden. De minister van LVVN heeft inmiddels

besloten dat deze periode verlengd wordt met twee jaar. Dat geeft provincies meer tijd om tot uitvoering te komen.

Daarnaast zijn bij de decembercirculaire 2024 met een decentralisatie-uitkering extra middelen aan provincies toegekend voor indirecte uitvoeringskosten.

De juridische uitspraken in de Greenpeace en Rendac zaken hebben directe gevolgen voor de uitvoerbaarheid van het maatregelpakket Landbouw. De eerder succesvol uitgevoerde regeling voor stikstofreductie kan voorlopig niet worden doorgezet. In samenwerking met Groningen en Drenthe wordt onderzocht op welke wijze en wanneer dit wel mogelijk is. Ook wordt in overleg met het ministerie onderzocht of er mogelijkheden zijn om de middelen voor andere doelen in te zetten.

7. Veenweide

Wat willen we bereiken?

Veenweide

Veenweide verdelen we onder in:

- 7a. Veenweideprogramma 2021-2030
- 7b. Gebiedsontwikkeling Aldeboarn - De Deelen
- 7c. Gebiedsontwikkeling Hegewarren
- 7d. Gebiedsontwikkeling Idzegea

Wat gaan we daarvoor doen in 2025?

Veenweideprogramma 2021-2030

Beleid

Tijd

Geld

Voor 2025 is voldoende dekking voor het uitvoeren van de activiteiten. Voor de komende jaren zal dit nog moeten worden uitgezocht.

Aldeboarn - De Deelen

Beleid

Voorafgaand aan de daadwerkelijke uitvoering van de concept peilscenario's dienen er nog een aantal beleidsmatige afwegingen mbt bv invulling KRW en peilbeleid worden genomen. Met name ook bij het Wetterskip. Dit kan mogelijk nog wel tot vertraging leiden

Tijd

Omdat ADD als koploper vaak tegen onverwachte problemen aanloopt duurt de ontwikkeling langer dan verwacht. Naar verwachting kan in het najaar worden besloten over een concept peilscenario voor ADD Zuid. Met een scenario voor Noord is nog niet begonnen. Met het Rijk zijn we in gesprek om de tijdsduur van de verschillende SPUK uitkeringen voor ADD te verlengen tot aan de verwachte einddatum voor het project (2029 of later)

Geld

Naar verwachting is er voldoende geld om in een ADD Zuid uitvoering te geven aan het concept peilscenario, Daar zal dan al het beschikbare geld voor moeten (kunnen) worden aangewend. Voor ADD Noord is dan nog onvoldoende zicht op financiering voor uitvoering.

Hegewarren

Beleid

Planvorming en uitgesteld naar 2026

Tijd

Geld

**Idzegea
Beleid**

Tijd

Het project heeft enige vertraging opgelopen door diverse oorzaken waaronder de beschikbaarheid van voldoende personele capaciteit. De planning is dat het project nu doorloopt tot en met het eerste kwartaal van 2026.

Geld

7a. Veenweideprogramma 2021-2031

In het Klimaatakkoord van Parijs uit 2015 hebben landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot minder dan 2 graden. Als uitvloeisel hiervan werd in Nederland op 2 juli 2019 de Klimaatwet van kracht. Het Veenweideprogramma richt zich op het realiseren van een bijdrage aan de CO₂-uitstootreductie zoals vastgelegd in de Klimaatwet. In het Nationaal Klimaatakkoord maakten overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties in 2019 afspraken over de realisatie van de doelen uit de Klimaatwet. Het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet bevestigt bestaande afspraken t.a.v. klimaat en vormt daarmee een stimulans om uitvoering te blijven geven aan het Veenweideprogramma.

Onze ambitie voor de lange termijn (2050) is een blijvend evenwicht, waarin veenafbraak, bodemdaling en CO₂-uitstoot nagenoeg zijn gestopt. De kwaliteit van landschap en natuur is verbeterd. Ook de leefbaarheid en vitaliteit staan op een hoog peil; de landbouw heeft zich aangepast aan de veranderde omstandigheden en recreatie en toerisme hebben zich verder ontwikkeld. Om tot deze ambitie te komen richten we ons voor 2030 op de volgende veenweidedoelen:

1. De negatieve effecten van bodemdaling zijn verminderd (gemiddeld 0,2 cm minder bodemdaling per jaar): Enerzijds door de absolute bodemdaling te beperken, anderzijds door de negatieve effecten te beperken, mitigeren of te compenseren. Dit moet ertoe leiden dat schade aan woningen, wegen en infrastructuur wordt beperkt, de stijging van kosten van waterbeheer in het gebied ook in de toekomst beperkt blijft, de verdroging van natuurgebieden is afgenomen, en het landschap en de cultuurhistorie van het veenweidegebied herkenbaar blijven.
2. De uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodem is in 2030 met 0,4 megaton CO₂ equivalenten per jaar afgenomen.
3. De landbouw heeft een duurzaam toekomstperspectief.
4. Het watersysteem is waterrobuust en klimaatbestendig ingericht.

De uitvoering van het Veenweideprogramma vindt plaats in de gebiedsprocessen. Deze processen lopen in drie ontwikkelgebieden, Aldeboarn-De Deelen, de Hegewarren en Idzegea, terug te vinden als apart project in deze begroting. Ook zijn er drie kansrijke gebieden, Groote Veenpolder, Leechlân Grou-Warten en Akkrumer Goedland. Ontwikkelgebieden hebben prioriteit boven kansrijke gebieden en zijn verder in de uitvoering en planvorming.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Kosten Veenweide algemeen	Begroot	Besteed t/m 21-5-2025	Saldo
Programmalijnen werkplannen	€ 36.466.692	€ 23.268.240	€ 13.198.451
Regiodeal NIL	€ 2.100.000	€ 356.462	€ 1.743.538
Funderingsaanpak	€ 14.453.550	€ 899.021	€ 13.554.529
NL2120	€ 19.446.325	€ 2.200.053	€ 17.246.272
Hoogwatercircuits (door Wetterskip Fryslân)	€ 4.500.000	€ 900.000	€ 3.600.000
Investerings door Wetterskip Fryslân	€ 7.500.000	€ 900.000	€ 6.600.000
Maatregelpakket ontwikkelgebieden	€ 45.744.000	€ 0	€ 45.744.000
Totalen	€ 130.210.567	€ 28.523.776	€ 101.686.791

Financiering Veenweide algemeen	Begroot	Ontvangen t/m 21-5-2025	Saldo
Provincie Fryslân	€ 39.370.424	€ 0	€ 39.370.424
Wetterskip Fryslân	€ 24.594.750	€ 1.922.509	€ 22.672.241
Gemeenten	€ 1.044.000	€ 324.834	€ 719.166
Rijk	€ 60.344.000	€ 996.338	€ 59.347.662
Overig	€ 4.857.393	€ 131.416	€ 4.725.977
Totalen	€ 130.210.567	€ 3.375.098	€ 126.835.469

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

In het kader van de Regeling Provinciale Maatregelen Landelijk gebied (Rpml) is in het najaar van 2024 ruim € 45 mln. door het Rijk beschikt voor uitvoering van de maatregelpakketten Klimaat/Veenweide. Ook wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheden van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (Samenwerkingsmaatregel Veenweide en de niet grondgebonden maatregelen). Beide budgetten zijn een impuls om in de gebieden een eerste stap in de uitvoering te zetten.

Naar verwachting wordt er in 2025 ingestemd door de Europese Commissie met de Compensatiesystematiek Veenweide (CSV). Dit is een belangrijk instrument om in Fryslân tot uitvoering te komen.

Op dit moment is er voldoende capaciteit. Door het vervallen van het NPLG en de financiering die daarvan in de komende jaren werd verwacht is er onvoldoende budget om de doelstellingen uit het Veenweideprogramma 2021 – 2030 te realiseren. Ook zien we dat schaarste op de arbeidsmarkt ook een steeds grotere rol gaat spelen. Bij de risico's gaan we daar verder op in.

In 2025 gaan we binnen de zeven programmalijnen de volgende werkzaamheden uitvoeren:

P1 Waterbeheer en klimaatadaptatie

Voortzetting en verdere uitrol van de pilots met flexibel peilbeheer ('Hoger Als het Kan, Lager Als het Moet') ;

Als onderdeel van de integrale aanpak de Kaderrichtlijn water-maatregelen voor waterkwaliteitsverbetering meenemen in de gebiedsgerichte aanpak.

Inzet op de problematiek rondom funderingsschade en het borgen van de effectiviteit van hoogwatercircuits

Ondersteuning van planvorming voor waterkwantiteit; zoet water toevoer en waterberging.

P2 Bodem en grondgebruik

Voortzetting proeftuin bodem; veenoxidatie afremmen door bodemmaatregelen zoals klei in veen, overlagen en profielkeren.

Voortzetting projecten integraal bodembeheer, draagkracht en gewas.

Volgen proeven bodem en bodemvruchtbaarheid.

Voortzetting praktijknetwerk duurzame maisteelt en biodiversiteit.

P3 It Nije Buorkjen

Voorlichting en advies geven over bedrijfseconomisch perspectief na peilverhoging.

Inzetten op goedkeuring EU, verbetering en uitrol Compensatie Systematiek Veenweide in de ontwikkelgebieden

Uitrollen GLB-samenwerkingsmaatregel voor peilverhoging, begeleiden nieuwe aanvragen en opstarten GLB-praktijkbedrijven.

Stimuleren van initiatieven die werken aan een passende ontwikkeling van de vegetatie onder natte condities en geschikt blijvend voor melkproductie en opstarten bevoeiingsproef Brekkenpolder

Voor het kennis en innovatieprogramma NL2021 staan de volgende acties gepland:

- Opzetten onderzoeksprogramma en inrichten innovatiebedrijven Hegewarren
- Exploitatie innovatiebedrijven borgen via subsidie aan st. VIP-Hegewarren
- Ontwikkelen landgoed en governancemodel voor Akkrumer Goedland
- Ontwikkeling en exploitatie borgen via een subsidie aan landgoedcoöperatie Akkrumer Goedland

P4 Natuur en biodiversiteit

De generieke LESA is aanbesteed en in uitvoering in samenwerking met alle veenweidepartners en experts. De andere projecten worden voorbereid en in gang gezet conform werkplan, behalve het veenmos project dat vanwege vergunningstraject naar achteren schuift, wellicht een seizoen.

P5 Integrale gebiedsaanpak

Separaat wordt nader ingegaan op de drie belangrijkste gebiedsprojecten (ontwikkelgebieden) van Veenweide, namelijk Aldeboarn de Deelen, Hegewarren en Idzegea. Daarnaast wordt vanuit Veenweide nog een aantal gebiedsprocessen actief ondersteund:

1. Groote Veenpolder: In 2025 breiden we de proeftuin Bodem uit met de pilot Klei in Veen in de praktijk. Daarnaast verkennen met het gebied (agrarische ondernemers) middels woonkamerbijeenkomsten en keukentafel gesprekken naar het draagvlak, mandaat en kijken we of en hoe er gewerkt (bottum-up) kan worden aan de gebiedsopgaven.
2. Leechlan Grou-Warten: we gaan verder met de verkennende fase in het Leechlân. Met inmiddels een groot draagvlak in het gebied beginnen we aan de projecten zoals genoemd in het startdocument dat in april '24 door het BOF is vastgesteld. De ervaringen en resultaten hiervan vormen de bouwstenen voor de verdere planuitwerking. Daarnaast wordt een nieuwe projectleider aangesteld die samen met het gebied verantwoordelijk wordt voor een nieuwe fasering.
3. Akkrumer Goedland: we geven uitvoering aan de initiatieven om te komen tot een collectief verdienmodel vanuit de doelstellingen Veenweide. Hiervoor wordt concreet invulling gegeven aan de opgave van het landelijke Groeifonds (NL2120) en samengewerkt met Innovatiepolder Hegewarren.

P6 Onderzoek en monitoring

Op het gebied van onderzoek en monitoring gaan we het volgende doen:

- Voortzetting van deelname aan nationale onderzoeksprogramma's, onder andere op het gebied van broeikasgasmetingen en monitoring van bodemdaling en daarnaast ook eigen lopende monitoring van broeikasgassen en bodemdaling;
- Voortzetting van de monitoring van grondwaterpeilen en bodemvocht bij aangepast peilbeheer (o.a. bij Boeren Meten Water);
- Voortzetting van het vervolgonderzoek naar preventie en risico's op het ontstaan of toenamen van dierziekten bij nattere omstandigheden (met name leverbot en salmonella);

- Het actueel houden van de meetpunteninventarisatie voor grond- en oppervlaktewatermeetpunten;
- Het uitvoeren van de jaarlijkse analyse van meetgegevens van grondwaterstanden en vochtgehalten.

Daarnaast blijven wij samenwerken met landelijke initiatieven, onder meer vanuit het Nationaal Onderzoekscentrum Bodemdaling Veenweide en het onderzoeksprogramma Somers.

P7 Funderingen?

Woningeigenaren weten het Funderingsloket sinds Q1 2024 inmiddels goed te vinden voor hulp (informatie, psycho-sociaal, funderingsonderzoek en -herstel). Momenteel is het loket in staat alle melders bij te staan.

De aanvragen (een tiental) voor subsidieregeling Funderingsonderzoek, open sinds Q1 2024, zullen naar verwachting toenemen nu in Q2 2025 de subsidieregeling Funderingsherstel is opengesteld.

De beschikkingen voor 12 van de 13 Code Rood gevallen zijn afgerond. Voor het maatwerk aan de laatste en zeer complexe casus is meer tijd nodig en continueren we de begeleiding.

De verkenning Datavoorziening en Innovatieprogramma met gemeenten en Elken resp. innovatiepartners is voortgezet, dusdanig dat we aan kunnen sluiten op landelijke ontwikkelingen.

De afweging eigen garantieregeling wordt zoals bekend nu niet opgepakt vanwege de verwachte openstelling van het landelijke Fonds Duurzaam Funderingsherstel (Q3 2025).

Landelijk benutten we de lobbykansen voor de financiële verbreding van de Funderingsaanpak. Als koploper landelijk gebied in Nederland zijn we dan ook bestuurlijk en ambtelijk nauw betrokken bij het ontwerp van de Nationale Aanpak Funderingsproblematiek. We zetten in op de ontwikkeling van pilots voor Fryslân in dit landelijk kader om hiermee meer kennis, ervaring en inzicht op deze relatief nieuwe problematiek op te doen en daarmee onze funderingsaanpak verder te ontwikkelen. Naar verwachting zet het Rijk de komende jaren overigens geen budget in voor uitvoering (helpen met herstel), maar richt zich m.n. op voorwaardenschepende activiteiten.

De Tussenevaluatie Funderingsaanpak is eind 2024 / begin 2025 uitgevoerd (gereed Q2 2025). Aan de hand van de conclusies en aanbevelingen willen we samen met de overheidspartners een verbetering en doorontwikkeling van de aanpak realiseren.?

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Schaarste op de arbeidsmarkt: voor onder meer de gebiedsprocessen is tijd nodig om zorgvuldig met stakeholders in het gebied te komen tot een invulling van de verschillende opgaven. Hiervoor is voldoende inzet noodzakelijk. Het vinden van personeel dat voldoende kennis en ervaring heeft om deze processen met stakeholders uit het gebied te kunnen organiseren is noodzakelijk. Met een toenemend aantal gebiedsprocessen in het veenweidegebied zien wij dit als een risico.

De eerste ervaringen met het Funderingsloket zorgen voor een capaciteitsvraagstuk. Begeleiding van woningeigenaren met dergelijke problemen is intensief, blijkt ook uit de ervaring van Groningen. Tevens is Fryslân voorloper in de Funderingsaanpak, wat pionieren en dus tijd investeren betekent. We onderzoeken de mogelijkheden met de samenwerkingspartners om binnen de toegekende middelen de inzet passend te maken.

Onvoldoende budget voor de realisatie: zoals bij het opstellen van het concept-gebiedsprogramma voor het vervallen NPLG aangegeven is zo'n € 1,4 miljard nodig om het Veenweideprogramma tot uitvoering te brengen, inclusief de aanpak funderingen. Met het wegvallen van het Transitiefonds landelijk gebied wordt voor de financiering gekeken naar overige financieringsbronnen vanuit het Rijk en Europa. Het is nog onvoldoende duidelijk welke financieringsbronnen waarvoor beschikbaar komen en in hoeverre dit ingezet kan worden voor de uitvoering van het Veenweideprogramma. Duidelijk lijkt wel dat er onvoldoende budget is om de bestuurlijke taakstelling in 2030 te realiseren. Het is op dit moment niet te zeggen of de financiële verbreding van de Funderingsaanpak haalbaar is, omdat dit afhangt van de landelijke beleidsontwikkeling.

Onvoldoende tempo in de grondverwerving: Invulling van de opgaven in de gebiedsprocessen vraagt de mogelijkheid om af te kunnen waarden en te kunnen compenseren. Grond is hierin cruciaal. Tot op heden hebben we onvoldoende grond beschikbaar in de verschillende gebieden om te kunnen afwaarderen en compenseren en kunnen wij onvoldoende snel handelen.

7b. Gebiedsontwikkeling Aldeboarn De Deelen

Aldeboarn- De Deelen is één van de ontwikkelgebieden in het Veenweideprogramma 2021-2030. Binnen deze gebieden liggen er op inhoudelijke gronden en vanuit maatschappelijke energie veel kansen, én zijn er middelen om aan de slag te gaan.

In het gebied loopt sinds 2016 een proces 'van onderop', gestart door burgers en boeren uit het gebied zelf. GS heeft in 2021 een breed samengestelde gebiedscommissie ingesteld met de opdracht om een integraal ontwerp gebiedsplan op te leveren.

Eind 2023 is, als tussenstap naar een ontwerp gebiedsprogramma, door de gebiedscommissie een lange termijnvisie (het Koersdocument) vastgesteld. Het doel daarbij is de leefbaarheid en vitaliteit van het gebied, waarbij de opgaven uit het veenweideprogramma, maar ook de ambities uit het gebied zelf integraal onderdeel zijn te bevorderen. Het Koersdocument is tevens ter kennisgeving aan de Staten toegezonden.

Op verschillende manieren wordt er gewerkt aan de toekomst van het gebied. Het meest concreet is de ontwikkeling van een peilsценario voor het gehele gebied ADD Zuid in samenwerking met Wetterskip Fryslân en de boeren uit het gebied. Koppelkansen met de veenweideopgave worden verder uitgewerkt met de beschikking van de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw, de Erfgoeddeal en een gebiedsofferte in het kader van Aanvalsplan Grutto voor ADD Noord.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Kosten Aldeboarn-De Deelen	Begroot	Besteed t/m 21-5-2025	Saldo
Gebiedsproces	€ 4.753.432	€ 2.567.950	€ 2.185.482
Vastgoed	€ 32.419.641	€ 7.357.312	€ 25.062.329
Regiodeal NIL	€ 1.392.188	€ 401.337	€ 990.851
GLB pilot (via Stichting Koningsdiep)	€ 1.816.032		€ 1.816.032
Totalen	€ 40.381.293	€ 10.326.599	€ 30.054.694

Financiering Aldeboarn-De Deelen	Begroot	Besteed t/m 21-5-2025	Saldo
Impulsgelden (SPUK)	€ 7.000.000	€ 4.602.982	€ 2.397.018
IBP-VP (SPUK)	€ 4.913.223	€ 1.769.160	€ 3.144.063
Klimaatvelop (DUK)	€ 3.150.000	€ 3.150.000	€ 0
Versnellingsagenda (SPUK)	€ 21.846.750	€ 0	€ 21.846.750
Pachtopbrengsten	€ 263.100	€ 291.954	€ -28.854
Regiodeal NIL fase 1 (SPUK)	€ 317.425	€ 240.025	€ 77.400
Regiodeal NIL fase 1 (via Stichting Koningsdiep)	€ 82.575	€ 0	€ 82.575
Regiodeal NIL fase 2 2022-2024 (SPUK)	€ 992.188	€ 103.333	€ 888.855
Beschikking RVO inzake GLB-pilot	€ 1.206.032		€ 1.206.032
Bijdrage Wetterskip aan GLB pilot	€ 182.500		€ 182.500
Bijdrage Provincie aan GLB pilot	€ 332.500		€ 332.500
Bijdrage Provincie aan verlenging GLB pilot	€ 95.000		€ 95.000
Totalen	€ 40.381.293	€ 10.157.454	€ 30.223.839

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

We willen conform de taakstelling uit het Veenweideprogramma 2021-2030 de maaivelddaling tegengaan, de CO2 uitstoot beperken, een klimaatbestendig watersysteem maken en een toekomstbestendige landbouw. Dat willen we doen door de waterpeilen te verhogen tot gemiddeld 40 cm onder maaiveld. Daarvoor willen we een integraal gebiedsplan maken waarin ook aandacht was voor andere 'rode' functies zoals natuur, wonen, recreatie en toerisme en energie.

Voor het zuidelijk gedeelte (ADD Zuid) is een concept peilscenario (met verhoogde peilen), waarin rekening wordt gehouden met zowel landbouw als natuur, bijna gereed.

Deze zal naar verwachting door de gebiedscommissie aan GS en DB worden aangeboden. Daarbij zal het het verzoek opgenomen zijn om op basis daarvan in ADD Zuid de volgende fase van het gebiedsproces op te starten. Dit betekent met behulp van de CSV een aanbod voor compensatie aan de desbetreffende grondeigenaren en – gebruikers waarbij ten behoeve van de gevraagde grondcompensatie een herverkavelingsproces opgestart zal kunnen worden. Daarmee is er nog geen sprake van een integraal gebiedsplan. Voor de ‘rode’ lijnen moet nog een ontwikkelslag gemaakt worden, samen met de gemeenten.

De Hoog-Als-het-Kan-en-Laag-Als-het-Moet (HAKLAM) pilot in ADD Noord is inmiddels afgerond. Op een deel van de HAKLAM peilvakken wordt thans, m.b.v. de subsidie vanuit het GLB project Samenwerking Veenweide, tijdelijk nog een hoog peil gevoerd. Ten behoeve van de Erfgoeddeal wordt binnenkort een subsidieregeling opengesteld. We hebben nog geen kans gezien om een verdere uitwerking van de gebiedsofferte Aanvalsplan Grutto te maken.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

De risico's die gepaard gaan met Koploperschap blijven onverkort: hoe verder we in het proces komen hoe meer vragen we tegenkomen. Zo hoort bij het eventueel ingaan van een volgende fase (toepassing CSV en herverkaveling) ook de juridische grondslagen voor zowel het peilbesluit als de herverkaveling goed geborgd te zijn. Dit is ook onder de nieuwe Omgevingswet nog redelijk onontgonnen terrein.

De financiële risico's blijven ook en worden nog pregnanter: ADD krijgt financiering vanuit 5 verschillende bronnen (SPUK's) met elk zijn eigen voorwaarden en looptijd, welke beiden niet aansluiten bij wat nodig is. De eerste SPUK's lopen eind dit jaar al af terwijl het gebiedsproces naar verwachting een looptijd heeft tot zeker 2029. In de voorwaarden van de SPUK's is ook niet voorzien dat we nog een herverkaveling met alle benodigde kosten van dien zouden moeten uitvoeren. We zijn hierover met het Rijk in gesprek. We werken onder andere nauw samen met het ministerie van LVVN aan oplossingen.

Een ander risico is het wegvallen van het draagvlak voor het project in het gebied en bij de gebiedscommissie als een aantal beleidsmatige besluiten (bv standpuntbepaling m.b.t. peilindexatie ná initiële peilverhoging en een afweging rondom KRW doeleinden) op zich laat wachten. Er wordt bij zowel de provincie als Wetterskip Fryslân aan gewerkt om de benodigde voorstellen tijdig aan de besturen voor te leggen.

7c. Gebiedsontwikkeling Hegewarren

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Kosten Hege Warren	Begroot	Besteed t/m 21-5-2025	Saldo
Vastgoed	€ 28.181.234	€ 11.866.354	€ 16.314.880
Planstudie	€ 1.965.566	€ 1.500.308	€ 465.258
Regiodeal NIL	€ 450.000	€ 325.424	€ 124.576
Overgangsbeheer	€ 1.294.400	€ 596.038	€ 698.362
Innovatiepolder	€ 821.436	€ 736.929	€ 84.507
Totalen	€ 32.712.636	€ 15.025.053	€ 17.687.583

Financiering Hege Warren	Begroot	Besteed t/m 21-5-2025	Saldo
Impulsgelden (SPUK)	€ 15.000.000	€ 10.520.253	€ 4.479.747
Verkoopopbrengsten vastgoed	€ 14.452.000	€ 0	€ 14.452.000
Bijdrage Veenweide programma	€ 1.570.000	€ 1.372.890	€ 197.110
Pachtinkomsten	€ 119.200	€ 136.831	€ -17.631
Overige inkomsten	€ 0	€ 876	€ -876
Bijdrage Gemeente Smallerland	€ 150.000	€ 150.000	€ 0
Bijdrage Wetterskip Fryslân	€ 150.000	€ 150.000	€ 0
Regiodeal NIL 2022-2024 (SPUK)	€ 150.000	€ 150.000	€ 0
Regiodeal NIL kennismiddelen (SPUK)	€ 300.000	€ 160.472	€ 139.528
NL 2120 Cofinanciering Provincie	€ 175.200	€ 175.200	€ 0
NL 2120 Subsidie	€ 646.236	€ 646.236	€ 0
Totalen	€ 32.712.636	€ 13.462.758	€ 19.249.878

Van het in november 2020 beschikbaar gestelde uitvoeringskrediet van € 30 mln. t.b.v. het aankoopproces is € 11.275.057 mln. besteed (peildatum april 2025). In september 2022 hebben de drie partijen budget (€ 150.000 per partij) en personeel beschikbaar gesteld voor het eerste deel van de planfase (tot medio 2024). Het provinciale aandeel in de tabel is inclusief de personeelscomponent.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Op dit moment is iets meer dan de helft van het gebied aangekocht. We blijven in gesprek met de overige eigenaren in het gebied over de aankoop (of verplaatsing) van hun bedrijf en gronden. Het laat zich steeds meer uittekenen dat verplaatsen lastiger wordt en het resterende eigenaren nog te vroeg is om de bedrijfsvoering te staken. We verkennen maatwerk in de vorm van uitfasen of wellicht integreren (specifieke locaties) in het plan.

Sinds 2023 zijn we gestart met het tijdelijke beheer van de gronden die we in eigendom hebben. Dit betekent dat het Veenweideprogramma voor de periode 21-30 een deel van de gronden gebruikt voor o.a. innovatieve proeven op praktijkschaal met extensieve agrarische activiteiten op nattere veengrond, zoals andere teeltgewassen. In 2025 gaat het Veenweideprogramma verder met het telen en opschalen van lisdodde als teeltgewas, een natuurinclusief veebedrijf en een veen-waterinnovatiebedrijf. Deze projecten bieden kansen om nieuwe verdienmodellen en bedrijfsconcepten te ontwikkelen en geeft inzicht in waar mogelijk aanpassingen van bestaand beleid noodzakelijk zijn om de transitie mede mogelijk te maken. Met al deze (nieuwe) inzichten kan het ontwerp van de voorkeursvariant 'Open en Natuurlijk' verder aangescherpt worden. Belangrijk aandachtspunt is onderzoek- en ontwikkelruimte voor de innovaties die er plaatsvinden.

Begin dit jaar zijn een deel van de openstaande vacatures ingevuld. Met de invullingen en verschuivingen in het team zijn de sleutelposities en het overall projectmanagement weer geborgd zodat we verder kunnen met de verdieping van de diverse bouwstenen als onder andere Sytebuorren, recreatie en civiele inrichting. De keuzes die hieruit voortvloeien vertalen wij uiteindelijk naar verschillende scenario's inclusief een financiële onderbouwing. Zoals u van ons gewend bent betrekken we de omgeving en omwonenden bij het ontwerpproces.

Na de planuitwerking leggen wij u een go/no-go besluit voor met bovengenoemde onderdelen. Wij hopen dit eind 2026 te kunnen doen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Het project heeft nog steeds een minimale personele bezetting. Dit heeft o.a. te maken met de krapte op de arbeidsmarkt. Dit kan gevolgen hebben voor het tempo van het planvormingsproces en de haalbaarheid van de beoogde mijlpaal om eind 2026 een go/no-go besluit voor te leggen.

Een ander punt van aandacht is het aankoopproces. Verplaatsen van bedrijven wordt lastiger in verband met het schaarser worden van landingslocaties met een goede vergunning (met ruimte voor de toekomst), concurrentie van agrariërs uit andere provincies (waar hectareprijzen hoger zijn) en stijgende (ver)bouwkosten. Dit gegeven vraagt mogelijk om een bijstelling van de huidige aankoopstrategieplan (ASP).

Grondverwerving, planvorming, vormgeving businesscase en tijdelijk beheer zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, als het gaat om bestaansrecht van het project. Het vrijwillige karakter in combinatie met een lange doorlooptijd zijn kader stellend dan wel een vast gegeven. De integrale en vrijwillige benadering vergen daarom steeds meer maatwerk. Bijstelling in de aanpak of benadering is juridisch kwetsbaar, nu regelgeving steeds meer conflicterend is en in het 'slot' komt. Dit kan enorm vertragend werkend of een groot afbreukrisico voor het voor bestaan betekenen.

7d. Gebiedsontwikkeling Idzegea

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2025 door Provinciale Staten?

Geen.

Wat heeft het gekost?

Kosten Gebiedsproject Idzegea	Begroot	Besteed t/m 21-5-2025	Saldo
Proceskosten	€ 1.768.996	€ 746.390	€ 1.022.606
Regiodeal	€ 292.200	€ 39.752	€ 252.448
Totalen	€ 2.061.196	€ 786.142	€ 1.275.054

Financiering Gebiedsproject Idzegea	Begroot	Besteed t/m 21-5-2025	Saldo
Bijdrage uit Veenweideprogramma	€ 1.622.500	€ 590.467	€ 1.032.033
Bijdrage Wetterskip Fryslân (in kind)	€ 73.248		€ 73.248
Bijdrage Gemeente Súdwest Fryslân (in kind)	€ 73.248		€ 73.248
Regiodeal NIL 2022-2024	€ 292.200	€ 31.702	€ 260.498
Totalen	€ 2.061.196	€ 622.169	€ 1.439.027

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

De gebiedscommissie heeft eind 2023 de opdracht gekregen om een gedragen ontwerp gebiedsplan op te stellen. Er is gewerkt aan het opstellen van een gebiedsanalyse, bestaande uit een Landschapsecologische systeemanalyse (LESA) een landschapsbiografie en een Brede welvaartsanalyse. Deze is gereed om te worden vastgesteld in de gebiedscommissie. Deze gebiedsanalyse is een stevig uitgangspunt voor het vervolg: het opstellen van een gebiedsvisie met bijbehorende ambities, die uitgewerkt worden in verschillende inrichtingsscenario's uitmondend in het uiteindelijke gebiedsplan.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Het project heeft enige vertraging opgelopen door diverse oorzaken waaronder de beschikbaarheid van voldoende personele capaciteit. De planning is dat het project nu doorloopt tot en met het eerste kwartaal van 2026. De bemensing van het projectteam is een belangrijk aandachtspunt. Er wordt alles aan gedaan om de kwantiteit en kwaliteit van het team op het benodigde niveau te brengen en te houden.

Het is nog niet gelukt om grond in of rondom het gebied Idzegea te verwerven. Voor het welslagen van het gebiedsproces is het noodzakelijk dat er grond beschikbaar is. Vanuit alle betrokkenen wordt hierom gevraagd.

De verdeling van de gelden uit het Maatregelenpakket FPLG is nog niet bekend. Voldoende middelen voor de uitvoering van het gebiedsplan blijft hoog op de agenda staan. Hiervoor zullen wij ons onder meer extra tot het Rijk wenden.

In 2025 is een belangrijke pilot over de verhoging van de waterpeilen (HAKLAM) stopgezet, wegens onvrede bij de betrokkenen over de uitvoering en schade afhandeling. Het afnemend draagvlak onder de agrariërs is een punt van zorg en heeft onze (bestuurlijke) aandacht.

In deze paragraaf staan alle grote projecten in de provincie Fryslân. Provinciale Staten hebben bepaald welke

projecten zijn opgenomen. De verantwoording gebeurt aan de hand van de volgende vragen:

- Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2025 genomen?
- Wat heeft het gekost?
- Hebben wij bereikt wat wij wilden bereiken?
- Hoe hebben de risico's zich ontwikkeld?

Overzicht projecten

Projecten

1. Spoorprojecten
 - a. Lelylijn
 - b. ERTMS
2. Vismigratierivier
3. Bruggen/Sluis Kornwerderzand

Programma's

4. Natuurpact: uitvoering natuurontwikkelingsopgave
5. Programma Natuur
6. Fries Programma Landelijk Gebied (FPLG)
7. Veenweide
 - a. Veenweideprogramma 2021-2031
 - b. Aldeboarn-De Deelen
 - c. Hegewarren
 - d. Idzegea

Finansjele begrutting

Voorstel begrotingswijzigingen PS

Beleidsprogramm a	Onderdeel	
1. Bestuur	I 1 I 2 VC 1 VC 2 VC 3	Regionale samenwerking Instellen budget Steatekomitee Frysk Verlenging tijdelijk budget Spreidingswet Verlenging tijdelijk budget Bestuurlijke vernieuwing Verlenging tijdelijk budget Weerbaar bestuur
2. Infrastructuur	II 1 VC 4	Verkoop woning, toevoeging aan begrotingssaldo Verlenging tijdelijk budget verbeteren toegankelijkheid OV
3. Natuur en Landbouw	-	-
4. Ruimte en Klimaat	IV 1 IV 2 IV 3	Programma Wetterwaarmte 2025 Kosten externe advisering Windpark Fryslân Financiering project PROSIT (Tidalkite)
5. Economie en Mienskip	I 3 I 4 I 5 I 6 I 7 I 8 IV 4 IV 5 IV 6 VC 5	Bestedingsritme subsidies MIT regeling Bestedingsritme Ryk BFTK Taal literatuer/poadiumkeunsten Bestedingsritme Interreg projecten Nessie en Plastix Bestedingsritme Ryk BFTK Meartaligenskoordinator gemeenten Bestedingsritme Cofinanciering Regio Deals Verlenging en lastneming subsidie tijdelijk budget 2026 Netwerk mienskipsinisiatieven Correctie bijdrage cofinanciering Regiodeal Wadden Ophoging budget Realisatie Meer van Oudega (onderdeel van RSP investeringsagenda Drachten – Heerenveen) Cofinanciering IKW-programma Wad gaat Om Verlenging tijdelijke budgetten Leefbaarheid
6. Bedrijfsvoering	I 9	Bestedingsritme formatiebudget bestuursakkoord
7. Provinciefinanciën	I 10 II 2 VA VB VI VII	IBOI vergoeding ten behoeve van RSP Toevoeging onvoorzien aan begrotingssaldo Bestedingsritme tijdelijke budgetten categorie A Bestedingsritme tijdelijke budgetten categorie B Bestedingsritme reserves Lastneming subsidiebeschikkingen

Rapportage wijzigingen onder mandaat GS

Inleiding

Op basis van de nota uitvoering begroting hebben wij de bevoegdheid om voor specifieke onderdelen de begroting te wijzigen.

Bedrijfsvoering

In de nota uitvoering begroting is opgenomen dat wij de verplichte toerekening van uren naar investeringsprojecten kunnen actualiseren in de begroting. Met onderstaande wijziging wordt een correctie verwerkt op de teamplannen 2025 die eerder in de begroting is verwerkt. Dit betreft onder andere de werkzaamheden welke wij verrichten voor het Waddenfonds en die abusievelijk ook na 2026 in de begroting zijn opgenomen.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
6	Bedrijfsvoering	-140	-85	-1.337	-1.283	-1.258
	Totaal lasten	-140	-85	-1.337	-1.283	-1.258
Baten						
6	Bedrijfsvoering	-140	-85	-1.337	-1.283	-1.258
	Totaal baten	-140	-85	-1.337	-1.283	-1.258

Bijdrage derden

In het geval dat bijdragen van derden voor een bepaald doel worden ontvangen, nemen wij deze in de begroting op. In onderstaande tabel is per beleidsprogramma aangegeven welke middelen van derden wij hebben ontvangen.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
1	Bestuur	983	33	33	33	33
2	Infrastructuur	0	408	0	0	0
3	Natuur en Landbouw	-649	73	73	73	0
4	Ruimte en Klimaat	2.782	1.906	95	0	0
6	Bedrijfsvoering	1.331	190	190	-1	-1
7	Provinciefinanciën	270	345	-1.188	0	0
	Totaal lasten	4.717	2.955	-798	105	32
Baten						
1	Bestuur	983	33	33	33	33
2	Infrastructuur	0	408	0	0	0
3	Natuur en Landbouw	-649	73	73	73	0
4	Ruimte en Klimaat	2.782	1.906	95	0	0
6	Bedrijfsvoering	1.331	190	190	-1	-1
7	Provinciefinanciën	270	345	-1.188	0	0
	Totaal baten	4.717	2.955	-798	105	32

Overlopende passiva x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	0	408	0	0	0
3	Natuur en Landbouw	92	0	0	0	0
4	Ruimte en Klimaat	2.497	1.906	95	0	0
	Totaal lasten	2.589	2.314	95	0	0
Baten						
3	Natuur en Landbouw	-553	0	0	0	0
	Totaal baten	-553	0	0	0	0

Bijdrage derden bestedingsritme

Wanneer het bestedingsritme van uitgaven die gedekt wordt door bijdragen van derden, dan wordt het bestedingsritme van de inkomsten op gelijke wijze aangepast. Het betreft hier zowel specifieke uitkeringen die via de overlopende passiva post lopen als investeringen

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	-414	1.447	0	0	0
3	Natuur en Landbouw	-31.051	22.048	10.804	1.979	0
4	Ruimte en Klimaat	-17.200	15.200	2.000	0	0
5	Economie en Mienskip	-2.700	0	2.700	0	0
7	Provinciefinanciën	-860	860	0	0	0
	Totaal lasten	-52.225	39.555	15.504	1.979	0
Baten						
2	Infrastructuur	-414	1.447	0	0	0
3	Natuur en Landbouw	-31.051	22.048	10.804	1.979	0
4	Ruimte en Klimaat	-17.200	15.200	2.000	0	0
5	Economie en Mienskip	-2.700	0	2.700	0	0
7	Provinciefinanciën	-860	860	0	0	0
	Totaal baten	-52.225	39.555	15.504	1.979	0

Investerings x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	0	-1.000	0	0	0
4	Ruimte en Klimaat	-8.000	6.000	2.000	0	0
	Totaal lasten	-8.000	5.000	2.000	0	0
Baten						
2	Infrastructuur	-1.000	0	0	0	0
4	Ruimte en Klimaat	-8.000	6.000	2.000	0	0
	Totaal baten	-9.000	6.000	2.000	0	0

Overlopende passiva x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	-414	1.447	0	0	0
3	Natuur en Landbouw	-31.051	22.048	10.804	1.979	0
4	Ruimte en Klimaat	-17.200	15.200	2.000	0	0
	Totaal lasten	-48.665	38.695	12.804	1.979	0

Financieel kader

In de nota uitvoering begroting is opgenomen dat de wijzigingen met betrekking tot onder andere dividend en rente onder het mandaat van GS vallen. Bij de actualisatie financieel kader Kadernota 2026 zijn de verwachte rentebaten vanuit financiering korte termijn abusievelijk niet meegenomen. Dit wordt met onderstaande wijziging gecorrigeerd. Daarnaast wordt € 80.000 aan advieskosten vermogensbeheer in de begroting opgenomen ten laste van het begrotingssaldo.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
7	Provinciefinanciën	80	0	0	0	0
	Begrotingssaldo	236	1.000	900	1.000	900
	Totaal lasten	316	1.000	900	1.000	900
Baten						
7	Provinciefinanciën	316	1.000	900	1.000	900
	Totaal baten	316	1.000	900	1.000	900

Investerings bestedingsritme

Met onderstaande begrotingswijzigingen wordt het bestedingsritme van een aantal investeringen aangepast. Dit betreft onder andere de Sluis Kornwerderzand, Meerjarenprogramma Kunstwerken en gebiedsproject Hege Warren.

Investerings x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	-29.839	28.689	1.150	824	0
3	Natuur en Landbouw	-1.431	443	988	0	0
4	Ruimte en Klimaat	-14.000	14.000	0	0	0
	Totaal lasten	-45.270	43.132	2.138	824	0
Baten						
2	Infrastructuur	-29.839	28.689	1.150	824	0
3	Natuur en Landbouw	-1.431	443	988	0	0
4	Ruimte en Klimaat	-14.000	14.000	0	0	0
	Totaal baten	-45.270	43.132	2.138	824	0

Investerings bijdrage derden

Voor een aantal investeringen zijn bijdrage van derden ontvangen, deze worden met onderstaande wijziging in de begroting opgenomen.

Investerings x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
3	Natuur en Landbouw	593	0	0	0	0
4	Ruimte en Klimaat	1.869	0	0	0	0
	Totaal lasten	2.462	0	0	0	0
Baten						
3	Natuur en Landbouw	593	0	0	0	0
4	Ruimte en Klimaat	1.869	0	0	0	0
	Totaal baten	2.462	0	0	0	0

Investerings nieuw

Het betreft hier een aantal vervangingsinvesteringen op het gebied van beheer en onderhoud infrastructuur. De hieruit voortvloeiende afschrijvingslasten zijn beschikbaar in de begroting.

Investerings x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	692	0	0	0	0
	Totaal lasten	692	0	0	0	0

Investerings overig

Op basis van de jaarovergang investeringen 2024, zijn de afschrijvingslasten opnieuw berekend van de investeringen die gedekt worden vanuit de reserve kapitaallasten. Daarnaast worden bij het Investeringskrediet Gronden (IKG) in programma 3 natuur en landbouw, het restant plafond in de begroting opgenomen en worden de kredieten aangepast aan de juiste waarden.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	-1.210	-1.004	-232	-222	62
	Totaal lasten	-1.210	-1.004	-232	-222	62
Baten						
	Beschikking over reserve	-1.210	-1.004	-232	-222	62
	Totaal baten	-1.210	-1.004	-232	-222	62

Investerings x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	0	-191	-474	0	0
3	Natuur en Landbouw	7.553	0	0	0	0
	Totaal lasten	7.553	-191	-474	0	0
Baten						
2	Infrastructuur	-191	-474	0	0	0
3	Natuur en Landbouw	12.725	0	0	0	0
	Totaal baten	12.535	-474	0	0	0

Reserves x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
	Beschikking over reserve	-1.210	-1.004	-232	-222	62
	Totaal lasten	-1.210	-1.004	-232	-222	62
Baten						
	Totaal baten	0	0	0	0	0

Jaarovergang 2024 - 2025

In de nota uitvoering begroting en de nota reserves is opgenomen voor welke budgetten de jaarovergang gemandateerd is aan het college. Met deze wijziging wordt het saldo van de jaarrekening 2024 verrekend met de begroting 2025 en verder. Bij een onderschrijding van het budget wordt de begroting 2025 verhoogd, bij een overschrijding wordt dit ten laste van de begroting 2025 gebracht. De wijziging verloopt budgettair neutraal via de diverse reserves.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
1	Bestuur	75	0	0	0	0
2	Infrastructuur	5.383	-171	-170	0	0
3	Natuur en Landbouw	693	0	0	0	0
4	Ruimte en Klimaat	5.355	0	0	0	0
5	Economie en Mienskip	8.155	-325	0	0	0
6	Bedrijfsvoering	382	0	0	0	0
7	Provinciefinanciën	1.777	0	0	0	0
	Vorming van reserve	10.751	496	170	0	0
	Totaal lasten	32.571	0	0	0	0
Baten						
3	Natuur en Landbouw	1.421	0	0	0	0
4	Ruimte en Klimaat	98	0	0	0	0
5	Economie en Mienskip	1.225	0	0	0	0
	Beschikking over reserve	29.827	0	0	0	0
	Totaal baten	32.571	0	0	0	0

Reserves x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
	Beschikking over reserve	10.751	496	170	0	0
	Totaal lasten	10.751	496	170	0	0
Baten						
	Vorming van reserve	29.827	0	0	0	0
	Totaal baten	29.827	0	0	0	0

Lastneming subsidie bestedingsritme

Op basis van het BBV moeten wij de lastneming van subsidies boven de € 900.000 doen op basis van verrichte prestaties. Met onderstaande begrotingswijziging wordt de verwachte lastneming in de komende jaren aangepast op basis van de opgave van de subsidieontvanger bij de jaarrekening 2024. Dit verloopt budgettair neutraal via de bekleemde reserve afgegeven subsidiebeschikkingen.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Infrastructuur	-5.800	-1.700	900	2.900	4.900
4	Ruimte en Klimaat	-13	13	0	0	0
5	Economie en Mienskip	-1.257	1.257	0	0	0
	Totaal lasten	-7.070	-430	900	2.900	4.900

Baten						
	Beschikking over reserve	-7.070	-430	900	2.900	4.900
	Totaal lasten	-7.070	-430	900	2.900	4.900

Reserves x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
	Beschikking over reserve	-7.070	-430	900	2.900	4.900
	Totaal lasten	-7.070	-430	900	2.900	4.900
Baten						
	Totaal baten	0	0	0	0	0

Nominaal

Op basis van de nota uitvoering begroting kunnen wij nominaal toedelen aan posten binnen de begroting. Dekking vindt plaats vanuit de stelpost nominaal die in programma 7 is opgenomen.

De post in programma 2 infrastructuur betreft de actualisatie van de index Openbaar Vervoer.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
1	Bestuur	58	58	58	58	58
2	Infrastructuur	876	876	876	876	876
5	Economie en Mienskip	218	101	123	145	168
7	Provinciefinanciën	-1.152	-1.035	-1.057	-1.079	-1.102
	Totaal lasten	0	0	0	0	0

Schuiven binnen programma

Binnen de programma's zijn enkele budgetten verschoven. In onderstaande tabel zijn deze budgetten benoemd.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
2	Onvoorzien onderzoek, aanbesteding, rechtzaken contracten	-170	-170	-170	-170	-170
2	Onderzoek, aanbesteding, rechtzaken mobiliteit	170	170	170	170	170
2	CROW onderzoek budget contracten tijdelijk	0	0	0	0	-170
2	CROW onderzoek budget mobiliteit structureel	0	0	0	0	170
3	Vismigratie LIFE	5.000	0	0	0	0
3	Vismigratie deel 2	-5.000	0	0	0	0
	Totaal lasten	0	0	0	0	0

Schuiven binnen reserve Breed Cofinancieringsbudget

In onderstaande tabel zijn de mutaties binnen de reserve Breed Cofinancieringsbudget per programma opgenomen.

Exploitatie x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 7 innovaties	-91				
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 8 EIP grote projecten	-2				
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 1 trainingen	-81				
3	R. BCB P3 POP 3 SP mr 2 fysieke investeringen	-128				
3	R. BCB P3 POP 3 Overcommitting	589				
5	R. BCB P3 POP 3 SP mr 9 Leader	-287				
	Totaal lasten	0	0	0	0	0

Ontwikkeling financieel kader

Financieel kader Begroting 2025

In dit hoofdstuk worden de volgende onderdelen van het financieel kader nader toegelicht:

1. Onze uitgangspunten
2. Ontwikkeling begrotingssaldo
3. Vrij Aanwendbare Reserve (VAR)

1 – Onze uitgangspunten

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend. Dit betekent dat de begroting op een termijn van zo'n 10 jaar sluitend is.
- Om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen streven wij er naar om hiervoor structurele financiële ruimte beschikbaar te houden.
- De minimale stand van de Vrije Aanwendbare Reserve bedraagt € 10 mln..
- Structurele uitgaven dekken wij uit structurele middelen.
- Bij inzet van revolverende middelen zijn de gederfde rendementen gedekt: de rente die wij mislopen of die wij moeten betalen dekken we af.
- Geld geven we alleen uit als we alle initiële kosten en (eventuele) structurele financiële gevolgen van een activiteit kunnen betalen.
- Bij elk voorstel aan Provinciale Staten dat geld kost, maken wij duidelijk hoe wij dit op verantwoorde wijze betalen.
- Gedeputeerde Staten voeren alleen moties uit die financieel gedekt zijn. Bij amendementen verwachten wij van Provinciale Staten dezelfde discipline.
- Aan het meefinancieren van projecten van anderen stellen we voorwaarden zodat we goed zicht kunnen houden op de resultaten. De verplichting tot verantwoording moet in verhouding staan tot de inspanning die de ander levert.
- Als wij financiële afspraken maken met anderen zijn die voor ons hard. Tegenvallers of extra benodigde middelen zijn voor rekening van de partij die deze het beste had kunnen voorzien. Dat is over het algemeen de partij waarmee we die afspraken hebben gemaakt.

2 - Ontwikkeling begrotingssaldo

Het financieel kader actualiseren we periodiek. Dit gebeurt naar aanleiding van externe wijzigingen (zoals veranderingen in het provinciefonds) of door besluiten van Provinciale en Gedeputeerde Staten. Vaak stellen uw Staten deze wijzigingen vast bij de behandeling van een begroting, de jaarstukken, of een bestuursrapportage. Daarnaast heeft het college het mandaat om een aantal niet beleidsmatige wijzigingen zelf in de begroting te verwerken. Het betreft hier bijvoorbeeld wijzigingen in het provinciefonds, opbrengst motorrijtuigenbelasting, rendement vermogensbeheer of dividenduitkering. Hieronder geven we de ontwikkeling van het begrotingssaldo vanaf de begroting 2025 tot aan de berap 2025 stapsgewijs weer.

Bij de begroting 2025 hebben we de stand van het begrotingssaldo op dat moment gepresenteerd. Daarna hebben uw Staten enkele begrotingswijzigingen vastgesteld bij het autorisatiemoment december 2024. Daarnaast heeft u op 23 oktober 2024 besloten over het ontwerp programma erfgoed. Onder het mandaat van GS is o.a. de septembercirculaire provinciefonds 2024 verwerkt. Na het autorisatiemoment is nog de decembercirculaire provinciefonds 2024 verwerkt wat resulteert in het begrotingssaldo bij de jaarrekening 2024.

De berap heeft als peildatum 1 juni 2025 maar voor de ontwikkeling begrotingssaldo nemen we ook de volgende besluitvorming mee: In juni hebben uw Staten besloten over de resultaatbestemming bij de Jaarstukken 2024 en de Kadernota 2026. De uit dit laatste voortvloeiende mutatie betreft de verwerking

van de actualisatie financieel kader en de kadernota voorstellen zelf. Ook is de meicirculaire 2025 inmiddels verwerkt, daarover bent u per brief geïnformeerd. Bij de nu voorliggende berap 2025 zijn mutaties onder GS mandaat en wijzigingen die voorgelegd worden aan PS.

Het begrotingssaldo bij de begroting 2025 is voor alle jaren positief en daarmee heeft er geen onttrekking aan de Vrij Aanwendbare Reserve plaatsgevonden*.

In de tabel hieronder staan de verschillende stappen cijfermatig weergegeven.

*) Als er een negatief begrotingssaldo is wordt dat direct verwerkt met de vrij aanwendbare reserve door daar daadwerkelijk al over te beschikken. Deze werkwijze wordt alleen bij de begroting gevolgd zodat mutaties in het jaar en de effecten daarvan zichtbaar blijven.

Ontwikkeling begrotingssaldo	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1 mln.					
Begrotingssaldo bij begroting 2025	4,9	8,8	9,3	10,0	8,4
GS septembercirculaire 2024 provinciefonds	-0,5	3,4	3,5	4,2	3,4
GS dividenduitkering FHW BV	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 23-10-2024 ontwerp programma erfgoed 2025-2028	-0,8	0,3	0,3	0,3	0,0
GS mandaat autorisatiemoment december 2024	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
PS 18-12-2024 Autorisatiemoment december 2024	1,1	0,9	0,6	-0,2	-0,2
Begrotingssaldo bij autorisatiemoment december 2024	6,7	14,1	14,5	15,1	12,4
GS decembercirculaire 2024 provinciefonds	-0,5	0,7	0,9	1,1	1,6
Begrotingssaldo bij jaarrekening 2024	6,1	14,8	15,4	16,2	14,0
PS 25-06-2025 Kadernota 2026 actualisatie financieel kader	16,3	11,5	11,0	9,8	10,1
Begrotingssaldo bij kadernota 2026 voor kadernotavoorstellen	22,5	26,3	26,4	26,0	24,1
PS 25-06-2025 Jaarstukken 2024 resultaatbestemming	-7,9	-0,4	0,0	0,0	0,0
PS 25-06-2025 Kadernota 2026 voorstellen	0,1	-9,2	-6,1	-0,3	-0,1
GS wijziging meicirculaire provinciefonds 2025	17,2	2,9	1,3	2,8	0,7
Begrotingssaldo actueel na meicirculaire 2025	31,8	19,7	21,6	28,5	24,7
GS mandaat berap 2025	0,2	1,0	0,9	1,0	0,9
PS 24-09-2025 berap 2025	-9,9	3,9	5,6	0,8	-0,0
Begrotingssaldo bij berap 2025	22,2	24,6	28,0	30,3	25,6

3 - Vrij Aanwendbare Reserve (VAR)

Hieronder staat de ontwikkeling van de VAR. Conform de afspraak met uw Staten vloeit het rekening- en begrotingssaldo aan het eind van het jaar automatisch in de VAR. Het rekeningsaldo 2024 en de verwachte begrotingssaldi 2025-2029 zijn hier in opgenomen.

In de financiële uitgangspunten is opgenomen dat de minimale stand van de VAR altijd € 10 mln. bedraagt. Aan het eind van deze bestuursperiode (2027) bedraagt het saldo, onder aftrek van een minimale stand van de VAR van € 10 mln., totaal € 217,4 mln. Dit saldo is meegenomen bij de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit. Hiermee komt de weerstandsratio uit boven de, in het bestuursakkoord afgesproken, 1,4 zijnde ruim voldoende. De vrij inzetbare ruimte binnen de VAR

bedraagt daarmee eind 2027 € 115,4 mln. Dit uitgaande dat de baten en lasten zich conform de begroting ontwikkelen.

VAR	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1 mln.					
Beginsaldo *)	255,4	253,2	240,8	227,4	257,7
Beschikking over reserve	-24,3	-37,0	-41,4		
Begrotingssaldo	22,2	24,6	28,0	30,3	25,6
Stand ultimo	253,2	240,8	227,4	257,7	283,3
Minimale stand VAR			-10,0		
Stand VAR ná mutaties	253,2	240,8	217,4	257,7	283,3
Benodigd voor weerstandsratio 1,4			-102,0		
Vrij inzetbaar			115,4		

*) incl rekeningsaldo voorgaand jaar

Treasury: financiering en beleggingen

Treasury

Beleggingen en uitzettingen Nuon-vermogen

De opbrengst van de aandelenverkoop Nuon Energy zijn in het verleden voor een groot deel langlopend belegd in obligaties, Hybride kapitaal of uitgeleend aan decentrale overheden. Daarnaast is een deel van de middelen uitgezet als revolverende middelen, onder andere via de Friese Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (FOM) en het Fûns Skjinne Fryske Enerzjy B.V. (FSFE). Inmiddels zijn alle obligaties afgelost of verkocht en worden er geen nieuwe langlopende beleggingen gedaan vanwege de liquiditeitsbehoefte de komende jaren. De liquide middelen worden aangehouden bij de schatkist.

Schatkistbankieren

Sinds de invoering van het schatkistbankieren kunnen de provinciale middelen bij het agentschap worden belegd in (langlopende) deposito's of op de rekening courant worden aangehouden. De rentepercentages van de schatkist zijn gekoppeld aan de Nederlandse kapitaalmarktrente en de rente van de ECB. Geruime tijd is de rentevergoeding over het rekening courant-tegoed bij de Schatkist hoger geweest dan de rentevergoeding op kort- en langlopende deposito's. Daarom heeft provincie Fryslân haar middelen voor lange tijd in rekening courant aangehouden. Het saldo van de liquide middelen en deposito's bedraagt medio juni 2025 € 385,4 mln.

Verwachte rendement Schatkistbankieren 2025: € 7,8 mln.

Hybride kapitaal

Provincie Fryslân heeft € 50 mln. Hybride kapitaal verstrekt aan de Nederlandsche Waterschapsbank (NWB). Hybride kapitaal is een achtergestelde lening die voor de bank meetelt tot het eigen vermogen. Provincie Fryslân is medeaandeelhouder van de NWB en de kapitaalverstrekking vindt plaats vanuit de publieke taak. Door het Hybride kapitaal kan de bank de functie van kapitaalverstrekkers aan decentrale overheden en semipublieke instellingen blijven uitoefenen. Het saldo van het verstrekte Hybride kapitaal bedraagt per medio juni 2025: € 50 mln.

Verwachte rendement Hybride kapitaal 2025: € 1,0 mln.

Leningen aan decentrale overheden

Naast het stallen van vermogen bij de schatkist is het onder bepaalde voorwaarden mogelijk om leningen te verstekken aan decentrale medeoverheden. Per eind juni 2024 is er in totaal € 1,2 mln. uitgeleend aan decentrale overheden.

Verwachte rendement lenen aan decentrale overheden 2025: € 10.000.

Totaal verwachte rendement Treasury vermogen 2025: € 8,8 mln.

Financieringen en rentelasten

Langlopende financieringen

Provincie Fryslân heeft eind 2021 een langlopende lening van € 76 mln. afgesloten voor de kapitaalversterking van Alliander. De lening is afgesloten tegen een rentepercentage van +/- 0,01% en daardoor zijn er geen rentelasten.

Kortlopende financieringen

De provincie heeft meer dan voldoende liquide middelen beschikbaar en worden naar verwachting geen kortlopende financieringen afgesloten. De verwachte rentelasten voor kortlopende financieringen zijn nihil.

Fûns Skjinne Fryske Enerzjy BV

Op 16 oktober 2013 heeft PS aan gegeven geen wensen en bedelingen te hebben t.a.v. het instellen van Fûns Skjinne Fryske Enerzjy besloten vennootschap (FSFE). FSFE is op 2 september 2014 opgericht voor een periode van 15 jaar en de provincie is enig aandeelhouder. Het doel van het fonds is het financieren van projecten op het gebied van duurzame energie. Hiervoor heeft het een budget van € 90 mln. Dit jaar hebben er nog geen trekkingen plaatsgevonden. Eind juni 2025 is er € 6,8 mln. aan middelen beschikbaar.

Het fonds heeft met het PS-besluit van 26 januari 2022 voor twee provinciale maatschappelijke doelen de opdracht gekregen om een substantiële bijdrage te verlenen namelijk:

- 33% duurzame energieproductie in 2030;
- In 2030, 25% energiebesparing t.o.v. 2010.

Op 26 januari 2022 heeft PS ingestemd met:

- Het FSFE als primaire opdracht mee te geven: het leveren van een significante bijdrage aan de uitvoering van het Energieprogramma 2022-2025;
- In te stemmen met de gewenste wijzigingen in het fonds zoals omschreven in de samenvatting van de bijgevoegde Strategische Uitgangspuntennotitie FSFE 2022-2025;
- GS opdracht te geven de wijzigingen zoals onder 2 benoemd te verwerken in de betreffende investeringsdocumentatie en daarover, evenals over het uiteindelijke nieuwe Meerjarenplan van het FSFE, terug te rapporteren naar PS;
- GS opdracht te geven om medio 2023 te komen met een voorstel omtrent een mogelijke verlenging van de looptijd van het fonds en hierbij ook inzicht te geven in de verwachte consequenties en extra financieringsbehoefte van het fonds, inclusief mogelijke dekkingsvoorstellen. Deze zal naar verwachting rond de zomer van 2025 aan u worden voorgelegd.

Friese Ontwikkelingsmaatschappij BV

Op 24 januari 2018 heeft PS ingestemd met de uitbreiding van de Friese Ontwikkelingsmaatschappij besloten vennootschap (FOM). De provincie is enig aandeelhouder in de FOM BV. Doel van het fonds is het verstrekken van financieringen middels garanties, (achtergestelde) leningen en/of participatie aan ondernemingen actief binnen het grondgebied van de provincie Fryslân.

De FOM heeft de beschikking over een provinciaal budget van € 30,9 mln., verdeeld over de thema's: Innovatie maximaal € 12 mln., Groei maximaal € 12 mln., Export maximaal € 3 mln., Starters maximaal € 2,5 mln. en Ondernemersimpuls € 1,4 mln. In de eerste helft van 2025 is door de FOM € 2,5 mln. bij de provincie opgevraagd. Eind juni 2025 is er € 12,2 mln. aan middelen beschikbaar.

Taheakken

Bijlage 1. Begrotingswijzigingen PS

Begrotingswijzigingen PS

Het bestand met de PS begrotingswijzigingen is te vinden bij de 'bijlagen', rechts bovenaan deze pagina.

Bijlage 2. Aansluiting tussen de jaarstukken 2024 en de bestuursrapportage 2025

In deze bijlage worden per beleidsprogramma de begrotingsmutaties weergegeven die hebben plaatsgevonden tussen de besluitvorming van de jaarstukken 2024 en de bestuursrapportage 2025.

Programma 1: Bestuur

Lasten en baten

Van jaarstukken 2024 naar berap 2025.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten begroting t/m jaarstukken 2024	23.956	22.930	12.942	12.969	12.969
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	1.051	33	33	33	33
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	75	0	0	0	0
GS nominaal	58	58	58	58	58
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.183</i>	<i>91</i>	<i>91</i>	<i>91</i>	<i>91</i>
Lasten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	25.140	23.021	13.033	13.060	13.060
Baten begroting t/m jaarstukken 2024	761	761	761	761	761
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	1.052	33	33	33	33
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.052</i>	<i>33</i>	<i>33</i>	<i>33</i>	<i>33</i>
Baten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	1.813	794	794	794	794
Lasten - Baten	23.327	22.227	12.239	12.266	12.266

Programma 2: Infrastructuur

Lasten en baten

Van jaarstukken 2024 naar berap 2025.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten begroting t/m jaarstukken 2024	157.956	131.996	127.057	129.549	121.676
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS actualisatie investeringen	-1.210	-1.004	-232	-222	62
GS bijdrage derden	9.680	3.806	5.013	1.436	1.483
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	5.383	-171	-170	0	0
GS lastneming subsidies	-5.800	-1.700	900	2.900	4.900
GS nominaal	876	876	876	876	876
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>8.929</i>	<i>1.807</i>	<i>6.387</i>	<i>4.989</i>	<i>7.320</i>
Lasten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	166.885	133.804	133.444	134.539	128.996
Baten begroting t/m jaarstukken 2024	7.644	3.656	3.656	3.656	3.226
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	9.680	3.806	5.013	1.436	1.483
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>9.680</i>	<i>3.806</i>	<i>5.013</i>	<i>1.436</i>	<i>1.483</i>
Baten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	17.324	7.463	8.669	5.092	4.709
Lasten - Baten	149.561	126.341	124.775	129.447	124.287

Programma 3: Natuur en Landbouw

Lasten en baten

Van jaarstukken 2024 naar berap 2025.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten begroting t/m jaarstukken 2024	164.884	85.195	64.413	61.952	54.281
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	-24.515	56.941	53.306	161.395	32.415
GS breed cofinancieringsbudget	2.101	611	611	611	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	693	0	0	0	0
GS nominaal	0	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-21.721</i>	<i>57.552</i>	<i>53.917</i>	<i>162.006</i>	<i>32.415</i>
Lasten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	143.164	142.746	118.330	223.958	86.695
Baten begroting t/m jaarstukken 2024	81.003	8.329	2.871	2.792	1.263
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	-24.515	56.941	53.306	161.395	32.415
GS breed cofinancieringsbudget	546	546	546	546	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	1.421	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-22.549</i>	<i>57.486</i>	<i>53.851</i>	<i>161.941</i>	<i>32.415</i>
Baten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	58.454	65.815	56.722	164.733	33.677
Lasten - Baten	84.709	76.931	61.608	59.225	53.018

Programma 4: Ruimte en Klimaat

Lasten en baten

Van jaarstukken 2024 naar berap 2025.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten begroting t/m jaarstukken 2024	64.740	32.858	26.252	19.427	16.698
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	-12.456	23.284	10.110	730	0
GS breed cofinancieringsbudget	625	0	0	0	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	5.355	0	0	0	0
GS lastneming subsidies	-13	13	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-6.489</i>	<i>23.297</i>	<i>10.110</i>	<i>730</i>	<i>0</i>
Lasten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	58.252	56.154	36.362	20.157	16.698
Baten begroting t/m jaarstukken 2024	30.816	10.936	6.401	3.980	2.390
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	-12.456	23.284	10.110	730	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	98	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-12.358</i>	<i>23.284</i>	<i>10.110</i>	<i>730</i>	<i>0</i>
Baten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	18.458	34.219	16.511	4.710	2.390
Lasten - Baten	39.794	21.935	19.851	15.447	14.308

Programma 5: Economie en Mienskip

Lasten en baten

Van jaarstukken 2024 naar berap 2025.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten begroting t/m jaarstukken 2024	105.099	72.305	67.453	51.383	38.488
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	-1.114	1.288	3.870	8	0
GS breed cofinancieringsbudget	3.077	1.918	1.918	0	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	8.155	-325	0	0	0
GS lastneming subsidies	-1.257	1.257	0	0	0
GS nominaal	237	419	441	464	486
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>9.098</i>	<i>4.557</i>	<i>6.228</i>	<i>471</i>	<i>486</i>
Lasten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	114.198	76.862	73.681	51.854	38.974
Baten begroting t/m jaarstukken 2024	14.690	5.956	2.046	1.535	264
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	-1.114	1.288	3.870	8	0
GS breed cofinancieringsbudget	1.830	1.830	1.830	0	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	1.225	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.942</i>	<i>3.118</i>	<i>5.700</i>	<i>8</i>	<i>0</i>
Baten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	16.632	9.075	7.746	1.543	264
Lasten - Baten	97.566	67.788	65.935	50.311	38.710

Programma 6: Bedrijfsvoering

Lasten en baten

Van jaarstukken 2024 naar berap 2025.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten begroting t/m jaarstukken 2024	97.794	96.915	95.075	90.206	89.951
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bedrijfsvoering	-2.086	-2.479	-2.479	-2.288	-2.288
GS bijdrage derden	1.344	190	190	-1	-1
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	382	0	0	0	0
GS nominaal	0	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-361</i>	<i>-2.289</i>	<i>-2.289</i>	<i>-2.289</i>	<i>-2.289</i>
Lasten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	97.433	94.626	92.787	87.918	87.663
Baten begroting t/m jaarstukken 2024	791	781	781	781	781
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bedrijfsvoering	-335	-191	-191	0	0
GS bijdrage derden	1.342	190	190	-1	-1
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.007</i>	<i>-1</i>	<i>-1</i>	<i>-1</i>	<i>-1</i>
Baten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	1.798	780	780	780	780
Lasten - Baten	95.635	93.847	92.007	87.138	86.883

Programma 7: Provinciefinanciën

Lasten en baten

Van jaarstukken 2024 naar berap 2025.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten begroting t/m jaarstukken 2024	16.933	10.927	39.006	30.085	43.976
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bedrijfsvoering	1.751	2.288	2.288	2.288	2.288
GS bijdrage derden	-418	1.376	-920	172	0
GS breed cofinancieringsbudget	-3.431	-153	-153	-65	0
GS financieel kader	80	0	0	0	0
GS jaarovergang tijdelijke budgetten en reserves	1.777	0	0	0	0
GS nominaal	-1.171	-1.353	-1.375	-1.398	-1.420
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-1.412</i>	<i>2.158</i>	<i>-159</i>	<i>997</i>	<i>868</i>
Lasten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	15.521	13.085	38.847	31.082	44.843
Baten begroting t/m jaarstukken 2024	379.313	372.554	373.300	376.484	382.366
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	-418	1.376	-920	172	0
GS financieel kader	316	1.000	900	1.000	900
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-101</i>	<i>2.376</i>	<i>-20</i>	<i>1.172</i>	<i>900</i>
Baten begroting t/m berap 2025 (voor besluitvorming PS)	379.212	374.929	373.281	377.656	383.266
Lasten - Baten	-363.690	-361.844	-334.434	-346.575	-338.423

Bijlage 3. Aanvullingen op de subsidiestaat 2025

Aanvullingen op of verbeteringen van subsidiestaat begroting 2025 (volledige bedragen in €)

Artikel 4.23 lid 1 Awb schrijft voor dat een subsidie alleen verstrekt mag worden op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Op de periodieke subsidieverstreking, zoals budgetsubsidies, zijn de algemene bepalingen uit hoofdstuk 2 van de Algemene subsidieverordening provincie Fryslân 2013 (ASV) van toepassing. Dit is echter geen wettelijk voorschrift zoals bedoelt in artikel 4.23 Awb. Artikel 4.23, derde lid, aanhef en onder c Awb biedt in deze situatie uitkomst. Indien de begroting de subsidieontvanger en het maximale subsidiebedrag vermeldt dan is er voldoende grondslag voor subsidieverstreking. In de begroting wordt de subsidiestaat opgenomen om hieraan te voldoen. Bij de berap en het autorisatiemoment in december wordt de subsidiestaat indien nodig geactualiseerd.

Leeswijzer: de volledige subsidiestaat wordt gepresenteerd met daarin de wijzigingen ten opzichte van de voorgaande subsidiestaat geel gearceerd.

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
1	2	Stichting Veteranendag Friesland	Organisatie jaarlijkse provinciale veteranendag	37.400	
1	2	Tienskip	Jongerenparticipatie, toekomstbestendige en toegankelijke overheid	45.000	Boekjaarsubsidie meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 45.000 per jaar
2	1	C.R.O.W.	Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV)	684.000	
2	3	C.R.O.W.	Met deze subsidie ontwikkelt CROW collectieve kennis op het gebied van mobiliteit, door middel van het programma Kennisprogramma Beheer en Bouw (KpBB)	436.040	Voor een periode van 4 jaar (2024-2027)
2	4	ROCOV	ROCOV Fryslân komt op voor de belangen van de reizigers in het openbaar vervoer in Fryslân. Iedere provincie in Nederland heeft een ROCOV. De basis voor deze overleg- en adviestaak is vastgelegd in de Wet Personenvervoer 2000. Het werk van ROCOV Fryslân bestaat uit het voeren van overleg met de provincie en met de vervoerbedrijven en het geven van adviezen aan deze partijen over allerlei kwaliteitsaspecten van het openbaar vervoer in Fryslân. ROCOV Fryslân is een onafhankelijke stichting. De stichting wordt gerund door vrijwilligers.	47.400	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 47.400 per jaar
3	1	Bond Friese Vogelwachten	Met deze boekjaarsubsidie wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de vrijwillige bescherming en het behoud van Weidevogelpopulaties en andere soorten vogels in Fryslân. Dit doet de BFWW door middel van bescherming, bewustwording en monitoring. Producten: Stimulering en professionalisering vrijwillige weidevogelbescherming. Opzetten/ ondersteunen jeugdvogelwachten, organiseren jaarlijkse jeugdvogelwachtdag. Deelnemen aan provinciale overlegverbanden stimuleren van voorbeeldprojecten op het gebied van soortenbescherming. Leveren van een bijdrage om op gebiedsniveau samen te werken. Het ondersteunen van bestuur en commissies BFWW en de monitoring van het aantal broedparen (nesten) en alarm-tellingen.	261.900	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 171.900 per jaar. In 2025 € 90.000 extra voor bewustwordingscampagnes.
3	1	Bond Friese Vogelwachten	Voor het Stimuleringsfonds 2025. Het beschermen van weidevogelnesten -en kuikens buiten het leefgebied Open Grasland (percelen met ANLb beheer)	100.000	
3	1	BoerenNatuur	Het onderhoud en de doorontwikkeling van SCAN-ICT in de jaren 2025 tot en met 2028, zodat SCAN-ICT goed functioneert en de collectieven efficiënt ondersteund worden in hun werkzaamheden.	618.380	
3	1	Agrarisch collectief Waadrâne	Aanschaf predatiebeheermiddelen ter bescherming van de weidevogelpopulatie	10.715	
3	1	BoerenNatuur Westergo	Aanschaf predatiebeheermiddelen ter bescherming van de weidevogelpopulatie	10.715	
3	1	ELAN Zuidoost Friesland	Aanschaf predatiebeheermiddelen ter bescherming van de weidevogelpopulatie	10.715	
3	1	Vereniging Noardlike Fryske Wâlden	Aanschaf predatiebeheermiddelen ter bescherming van de weidevogelpopulatie	10.715	
3	1	ANV Waddenvogels	Aanschaf predatiebeheermiddelen ter bescherming van de weidevogelpopulatie	10.715	

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
3	1	Coöperatieve Vereniging Sudwestkust U.A.	Aanschaf predatiebeheermiddelen ter bescherming van de weidevogelpopulatie	10.715	
3	1	Gebiedscoöperatie It Lege Midden U.A.	Aanschaf predatiebeheermiddelen ter bescherming van de weidevogelpopulatie	10.715	
3	1	Faunabeheereenheid budgetsubsidie	Het beheer van inheems beschermde diersoorten en het voorkomen van belangrijke schade aan landbouwgewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren of schade aan de fauna. Gebiedscoördinator ganzen en opstellen gebiedsplan	439.700	Boekjaarsubsidie, waarvan € 50.000 voor gebiedscoördinator ganzen en € 50.000 voor opstellen gebiedsplan.
3	1	Friese Milieu Federatie	Het beoogde project van FMF draagt bij aan het behalen van provinciale doelen (o.a. CO2 opslag, biodiversiteitsherstel, groenblauwe dooradering, telen van natuurlijke en lokale bio-based bouwmaterialen en het creëren van alternatieve verdienmodellen voor agrariërs). Daarnaast draagt het bij aan dierenwelzijn en een meer natuur inclusieve kringlooplandbouw.	25.000	
3	1	It Fryske Gea	De rol van It Fryske Gea is het helpen vertalen van beleidsambities naar concrete kansen en projecten door inzet van eigen grond, eigen leden en eigen kennis. De werkwijze is om vanuit kennis over inhoud en beheer maatschappelijke opgaven te integreren en een plaats te geven in uitvoeringsprojecten waarmee provinciale ambities worden gerealiseerd. Dit doet It Fryske Gea voor natuur en landschap. Voor het thema landschap worden deze taken uitgevoerd in nauwe samenwerking met Landschapsbeheer Friesland. It Fryske Gea zet haar kennis en terreinen mede in om ruimte te bieden aan kennisontwikkeling en experimenten die ervaring opleveren hoe provinciaal beleid in de praktijk kan worden gebracht. It Fryske Gea zoekt hierbij enerzijds de uitwisseling met de provinciale en andere overheden, anderzijds draagt zij de resultaten uit aan de Friese Mienskip in educatieve programma's.	980.100	Boekjaarsubsidie
3	1	IVN consulentenschap Fryslân	In de transitie van natuur en milieu educatie (NME) en het uitvoering geven aan het Akkoord Fan Earnewâld, een samenwerkingsafpraak van alle natuurorganisaties en de provincie op het gebied van NME, vervult IVN een voortrekkersrol. Via bijeenkomsten, arrangementen, trainingen en workshops nodigt IVN beroepskrachten en vrijwilligers uit om mee te gaan in deze transitie, zodat NME als een deskundige organisatie ingezet wordt bij het betrekken van (school)kinderen, jongeren en volwassenen bij hun leefomgeving. IVN zet zijn kennis en ervaring in om mensen met hoofd, hart en handen de leefomgeving te laten ervaren en waarderen. Inclusief jeugdeducatie weidevogels.	246.300	Boekjaarsubsidie, waarvan € 25.000 eenjarig voor 2025 voor jeugdeducatie weidevogels.
3	1	IVN (Instituut voor Natuureducatie)	NP Lauwersmeer, Projectsubsidie voor de Decentrale Uitkering (DU) voor 2025 (1//3 van totaal). De DU wordt door het Rijk overgemaakt aan de betreffende provincie die dit bedrag aan het betreffende Nationale Park moet overmaken (grotendeels).	25.000	
3	1	Stichting Nationaal Park De Alde Feanen	Basisfinanciering NP De Alde Feanen	126.300	Boekjaarsubsidie
3	1	Beheerstichting Nationaal Park Schiermonnikoog	Basisfinanciering NP Schiermonnikoog	126.300	Boekjaarsubsidie
3	1	IVN Instituut voor Natuurbescherming	Stuurgroep Lauwersmeer: IVN Natuureducatie. IVN verbindt mens en natuur en laten volwassenen en kinderen beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is. Dit doet	22.800	

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
			IVN in het NP Lauwersmeer met natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes waarbij zelf leren en doen centraal staan. En door communicatie zowel online als fysiek.		
3	1	Staatsbosbeheer (Groningen)	NP Lauwersmeer. Reguliere boekjaarsubsidie plus exploitatie Lauwersnest.	55.510	Boekjaarsubsidie
3	1	Rijksuniversiteit Groningen (RUG)	Stuurgroep Lauwersmeer: Masterplan Donkerte Lauwersoog. Het project streeft een lichtreductie na van 50%, voor Lauwersoog, waardoor de kernkwaliteit 'donkerte' en daardoor de biodiversiteit versterkt wordt voor het Lauwersmeergebied en het Waddengebied	40.000	
3	1	Rijksuniversiteit Groningen (RuG)	Onderzoek naar de sleutelrol van kuikenoverleving in het lot van weidevogels. Het onderzoek zal zich focussen op de rol van grondgebruik, voedsel, predatie en de interactie daartussen met als doel het realiseren van een weidevogelbeschermingsplan gebaseerd op fundamentele kennis over het complexe samenspel van deze drie factoren.	100.000	
3	2	Stichting Living Lab Natuurinclusieve Landbouw	Stichting Living Lab Natuurinclusieve Landbouw draagt als onafhankelijke stichting bij aan de transitie van de landbouw naar natuurinclusief en circulaire landbouw in Fryslân	60.000	Cofinanciering SABE regeling.
4	1	Stichting Erfgoed Natuur en Landschap	Bevorderen van het behoud, beheer, draagvlak en bekendheid van de waarden van het Nationaal Landschap Súdwest Fryslân	58.200	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 58.200 per jaar
4	1	Stichting Landschapsbeheer Friesland	Landschapsbeheer Friesland heeft als oogmerk het behoud en versterking van het Friese (agrarisch cultuur-)landschap in al haar facetten alsmede soortenbescherming en -monitoring. Hiervoor ontvangt Landschapsbeheer Friesland jaarlijkse een budgetsubsidie uit de provinciale middelen.	478.800	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 478.800 per jaar
4	1	Vereniging Noardlike Fryske Wâlden	Bevorderen van het behoud, beheer, draagvlak en bekendheid van de waarden van het Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden	58.200	Boekjaarsubsidie. Meerjarensusidie voor 2025-2028 € 58.200 per jaar
4	2	Friese Milieu Federatie	De FMF is een netwerkorganisatie die zich begeeft op het raakvlak van klimaat, biodiversiteit en omgevingskwaliteit en fungeert als schakel tussen de provincie en de mienskip voor de uitvoering van provinciale opgaven en beleid op verschillende thema's, waaronder circulaire economie, landbouw, natuur, landschap en duurzame energie. Dit gebeurt onder andere via de ontwikkeling en coördinatie van campagnes, de ondersteuning van initiatieven van onderop, het opzetten van projecten en het agenderen van nieuwe vraagstukken. Daarnaast adviseert de FMF de provincie, gemeenten en inwoners op de verschillende bovengenoemde thema's.	456.000	Boekjaarsubsidie
4	2	Landgoedcoöperatie Akkrumer Goedland	Realisatie project NL2120 het groene verdienvermogen voor de locatie Akkrumer Goedland	4.332.133	
4	2	Stichting Veen Innovatie Polder Hegewarren (VIP-Hegewarren)	Realisatie project NL2120, exploitatie / beheer innovatiebedrijven Hegewarren	578.500	
4	4	InnovatiepactBud Fryslan (IPF)	Uitvoering SPUK BV Extra middelen voor het spoor "Ontzorgingsprogramma Verduurzaming klein en micro MKB", binnen de SPUK-regeling Verduurzaming Bedrijfsmatig Vastgoed. Uitvoering SPUK BV	388.600	Aanvullend op 2024

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
			En we zetten een ondersteuningsstructuur voor het Friese MKB op o.a. via het bedrijvenloket IPF/Ynbusiness. We voeren de landelijke SPUK regeling verduurzaming bedrijfsmatig vastgoed uit waarbij: -Het beoogd aantal van 341 mkb'ers worden ontzorgd bij het verduurzamen van hun bedrijf. -het beoogd aantal van 46 bedrijventerreinen worden begeleid bij het verbeteren van de organisatiegraad op de bedrijventerreinen		
5	1	InnovatieclusterOp Drachten	Bestemd voor het projectplan 2025-2027. Het Innovatiecluster Drachten (ICD) bestaat uit 23 bedrijven in Noord Nederland, met 4.300 medewerkers, die landelijk en internationaal opereren, met het zwaartepunt in Drachten. De bedrijven maken allemaal deel uit van de hoogtechnologische maakindustrie, één van de kurken van de Nederlandse economie. De bedrijven leveren een stevige bijdrage aan de regionale economie met (hoogwaardige) werkgelegenheid, innovatiekracht en economische en maatschappelijke waarde. Het ICD neemt een belangrijke plaats in de triple helix (overheid-ondernemers-onderwijs) door het bieden van een groot aantal stageplaatsen, onderwijs- en onderzoeksfaciliteiten voor opleidingen op mbo-, hbo- en universitair niveau. Voor de continuïteit van de programma's van het ICD is het belangrijk dat de provinciale bijdrage meerjarig wordt vastgelegd.	1.320.000	Voor de jaren 2025-2027 (€ 440.000 per jaar)
5	1	Vereniging Circulair Fryslân (VCF)	Het binnen de 3 o's aanjagen van de circulaire doelstellingen in de provincie Fryslân	200.000	Boekjaarsubsidie. Meerjarig 2024-2027 € 200.000 per jaar
5	1	Stichting Wetsus	Financiering van de randvoorwaarden (state of the art (onderzoeks)infrastructuur) en adequate personeelondersteuning voor het uitvoeren van het wetenschappelijk excellente en economisch relevante onderzoeksprogramma van Wetsus in Leeuwarden. De activiteit zorgt ervoor dat Wetsus haar innovatieprogramma kan voortzetten, waardoor de in het Wetsus Businessplan 2021-2032 beschreven performance indicatoren gerealiseerd kunnen worden.	1.000.000	Boekjaarsubsidie. Meerjarig voor 2025-2027 € 1.000.000 per jaar
5	1	Stichting Wetsus (penvoerder)	Impact Programma Watercampus (IPW) 2025-2027 (hiervoor bekend als Watercampus Actieplan (WAP))	611.000	
5	2	St. Merk Fryslân	Merk Fryslân is de regiomarketingorganisatie van de provincie Fryslân die invulling geeft aan een overkoepelende regiomarketingstructuur in de provincie. De stichting werkt primair aan de toeristische marketing en promotie, ondersteunt productontwikkeling en het gastheerschap van Friesland. De Waddeneilanden worden hierbij als apart merk vermarkt. Om de regiomarketing te realiseren, is samenwerking met de ondernemers, gemeenten, provincie en andere stakeholders onontbeerlijk.	2.100.000	Boekjaarsubsidie
5	2	Stichting Innovatiepact Fryslân (IPF)	Financiering IPF om ervoor te zorgen dat binnen de 3 o's de economische agenda voor Fryslân gezamenlijk wordt aangejaagd en uitgevoerd	940.000	Boekjaarsubsidie basisorganisatie € 24.0000 TAF € 200.000 Ynbusiness € 350.000 Innovatiebudget € 150.000
5	2	Wandelnet	Beheren van de landelijke wandelinfrastructuur. O.a. aanbrengen van bebording, het communiceren over de routes en het beheer wanneer er onvolkomenheden optreden.	51.200	Boekjaarsubsidie
5	2	Fietsplatform	Beheren van de landelijke fietsinfrastructuur. O.a. het beheren van de LF-routes en de routedatabank, in stand houden van een meldsysteem bij problemen bij routes,	25.600	Boekjaarsubsidie

Prg	BeI.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
			communicatie rondom de routes en aanspreekpunt in internationaal verband. Daarnaast beheer van de Europese routes (EuroVelo) en het opstellen van een provinciale kennisrapportages.		
5	3	Cultuurfonds (voorheen Prins Bernard Cultuurfonds)	Herbestemmen en restaureren van monumenten (via laagrenteleninglening) Storting in het revolverende Cultuurfonds voor Monumenten. Opgenomen in programma Erfgoed 2025-2028	1.000.000	Eenmalige subsidie in 2025 (storting in fonds)
5	3	Stichting Het Cultuurfonds	Uitvoeren van een regeling t.b.v. projecten van individuele jonge makers in Fryslân	400.000	Meerjarige subsidie periode 2025-2028
5	3	Stichting Fries Productiehuis Popcultuur	Ontwikkeling van Friese makers en acts in de popcultuur	166.666	
5	3	Stichting Centrum voor Film in Friesland	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	193.988	
5	3	Forum Groningen	Activiteiten van het netwerk Filmhub Noord, dat filmeducatie in het primair en voortgezet onderwijs verzorgt in de noordelijke provincies, in de schooljaren 2025-2026 en 2026-2027.	50.000	Voor de periode 2027-2029 is nogmaals € 50.000 gereserveerd.
5	3	We the North	Bijdrage aan de activiteiten van de cultuurregio We the North, waaronder financiering van talentontwikkelingsnetwerken in Noord-Nederland, en gezamenlijke lobby richting Den Haag.	110.000	Jaarlijkse bijdrage voor de periode 2025-2028, wordt conform bestuurlijke afspraken geïndexeerd en vanaf 2027 structureel verhoogd.
5	3	Stichting Explore the North	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	117.613	
5	3	St. Fries Productiehuis popcultuur / Popfabryk	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	117.613	
5	3	Stichting Fries Straatfestival	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	58.910	
5	3	Stichting. Frysk film en media platform (New Nordic Wave)	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	235.122	
5	3	Stichting Fryskjeugd Orkest	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	53.019	
5	3	Stichting Het Achterland	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	117.613	
5	3	Stichting Illustere Figuren	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	94.049	
5	3	Stichting Internationaal Kamermuziekfestival Schiermonnikoog	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	41.340	
5	3	Stichting Into the Great Wide Open	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	58.910	
5	3	Stichting Ivgi & Greben	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	352.631	

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
5	3	Stichting Jeugd Dans Opleiding Fryslân	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	144.690	
5	3	Stichting Kunsthuis SYB	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	35.450	
5	3	Stichting Media Art Friesland	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	117.613	
5	3	Stichting. Meeuw - Jonge Theatermakers	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	323.279	
5	3	Stichting Noord Nederlands Orkest	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	82.370	
5	3	Stichting Noorderlicht	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	111.825	
5	3	Stichting Nootstroom	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	47.025	
5	3	Stichting Open Stal Oldeberkoop	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	29.559	
5	3	Stichting Oranjewoud Festival	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	190.973	
5	3	Stichting Pier21	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	293.825	
5	3	Stifting Simmerdeis	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	58.910	
5	3	Stichting Spanga Verona van Weststellingwerf	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	141.177	
5	3	Stichting Terschellings Oerol Festival	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	411.333	
5	3	Stifting Tryater (Fryske Toaniel Stifting Tryater)	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	440.582	
5	3	Stichting VoorHeen De Gemeente	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	58.910	
5	3	CityProms	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	51.675	
5	3	Stichting Friesland Pop	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	188.924	
5	3	Stichting Dans op recept	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele kunstinfrastructuur in de provincie Fryslân.	103.350	
5	3	Museum Belvédère	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele musea in de provincie Fryslân.	235.122	

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
5	3	Fries Scheepvaart Museum	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele musea in de provincie Fryslân.	345.500	
5	3	Natuur museum Fryslân	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele musea in de provincie Fryslân.	742.570	
5	3	Museum Dr888	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele musea in de provincie Fryslân.	117.613	
5	3	Koninklijk Eise Eisinga Planetarium	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele musea in de provincie Fryslân.	95.496	
5	3	Museum Martena	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele musea in de provincie Fryslân.	81.027	
5	3	Fries Museum	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele musea in de provincie Fryslân.	3.524.442	
5	3	Fries Landbouwmuseum	Project in het kader van de instandhouding van het kwalitatief hoogwaardig aanbod van professionele musea in de provincie Fryslân.	230.264	
5	3	Stichting LF2028 (Arcadia)	Vorbereiding voor en organisatie van triënnales in 2025 en 2028	2.000.000	Boekjaarsubsidie. In de periode 2024-2028 is in totaal € 5 miljoen gereserveerd voor Stichting LF2028. Eerste inschatting is dat voor 2025 € 2 miljoen nodig zal zijn.
5	3	Firda CIOS	Het betreft de activiteiten fierljeppen, zeilen/skûtsjesilen, schaatsen en opleiden buurtsportcoaches	30.600	Boekjaarsubsidie. Meerjarensusidie voor 2025-2028 € 30.600 per jaar
5	3	Koninklijke Nederlandse Kaatsbond	Verhogen deelname aan het kaatsen (door jongeren) en bevordering bekendheid van het kaatsen in het algemeen.	105.000	Boekjaarsubsidie. Structureel € 55.000. Tijdelijk voor de periode 2025 t/m 2028 jaarlijks € 50.000 voor Us keats takomst.
5	3	Dambûn Frysk Spul	Verhogen deelname aan het Frysk damjen (door jongeren) en bevordering bekendheid van het Frysk damjen in het algemeen	25.500	Boekjaarsubsidie. Structureel € 10.500. Tijdelijk voor de periode 2025 t/m 2028 jaarlijks € 15.000 voor gezamenlijk positionering, digitalisering en het aantrekken van kinderen en jongeren.
5	3	Frysk Ljeppers Boun	Verhogen deelname aan het fierljeppen (door jongeren) en bevordering bekendheid van het fierljeppen in het algemeen.	30.500	Boekjaarsubsidie. Structureel € 10.500. Tijdelijk voor de periode 2025 t/m 2028 jaarlijks € 20.000 voor gezamenlijk positionering, digitalisering en het aantrekken van kinderen en jongeren.
5	3	Stichting Foar de Neiteam	Verhogen deelname aan het skûtsjesilen (door jongeren) en bevordering bekendheid van het skûtsjesilen in het algemeen.	10.500	Boekjaarsubsidie. Meerjarensusidie voor 2025-2028 € 10.500 per jaar.
5	3	Stichting Sport Fryslân	Expertisecentrum op het gebied van sport, ter ondersteuning van sportbonden en -verenigingen, gemeenten, onderwijs, instellingen en bedrijven in Fryslân, inclusief aangepast sporten.	893.300	Boekjaarsubsidie. Structureel € 728.300. Tijdelijk voor de periode 2025 t/m 2028 jaarlijks voor een breder Sportfonds € 65.000, voor Sport en bewegen bereikbaar maken € 50.000 Sportoefreprijs en mooiste sportmoment € 20.000 en Fryske sport yn dyn Klasse € 30.000. Aanvullend voor het Schoolschaatsen in 2027 en 2028 jaarlijks € 125.000.
5	3	Topsport Noord	Individuele en collectieve begeleiding en ondersteuning van Friese sporttalenten en Topsporters.	432.100	Boekjaarsubsidie. Structureel € 382.100. Tijdelijk voor de periode 2025 t/m 2028 jaarlijks € 50.000 voor de uitvoering van de Noordelijke Topsport Agenda.

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
5	3	Museumfederatie Fryslân/Museumstifting Fryslân	De instelling levert ondersteuning aan de kleine musea en oudheidskamers. Daarnaast ook projectleiding en -coördinatie van de activiteitenweek 'Help pake en beppe de vakantie door' en Museumnacht Frl.	277.500	Boekjaarsubsidie. € 228.600.- regulier en aanvullend € 48.900,- per jaar tijdelijk in de jaren 2025-2028 voor in ieder geval de projecten Museumnacht FRL en Help pake en beppe de winter door.
5	3	St. Erfgoed en Publiek	Ondersteuning Erfgoedvrijwilligers.nl Vergroten Erfgoedparticipatie & publieksbereik	20.000	Meerjarensubsidie voor programmaperiode Erfgoed 2025-2026
5	3	Stichting Tsjerkepaad	Verzorgen en bekendmaken van openstelling en evenementen in honderden Friese kerkgebouwen op de zaterdagen in de zomermaanden.	17.800	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 17.800 per jaar
5	3	Stichting Alde Fryske Tsjerken	Beheer en behoud van de bij de stichting in bezit zijnde monumentale kerken.	324.600	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 324.600 per jaar
5	3	Stichting De Fryske Mole	Beheer en behoud van de bij de stichting in bezit zijnde monumentale molens.	135.700	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 135.700 per jaar. Rijksvolgend bedrag met € 14.000 verhoogd
5	3	Stichting Befrijdingsfestival Fryslân	Organisatie Fries Befrijdingsfestival	50.200	Structureel per jaar
5	3	Stichting Befrijdingsfestival Fryslân	Aanvullende subsidie voor organisatie Fries Befrijdingsfestival	11.500	Jaarlijks voor de periode 2025-2028
5	3	Stichting Centrum voor film in Friesland	De activiteiten van het Fries Film- en Audioarchief.	55.000	Projectsubsidie voor de periode 2025-2028.
5	3	Stichting Frysk Jeugdorkest	VERVALLEN Jonge musici (leeftijd 12-24 jaar) uit Friesland een podium te bieden om in een orkest met symfonische bezetting plezier te beleven aan samen muziek maken, streven naar professionele kwaliteit en bijzondere talenten door laten groeien naar het conservatorium.	VERVALLEN	
5	3	Stichting Het Fries Museum	Bijdrage voor de aankoop van hedendaagse Friese kunst.	180.000	Totaalbedrag voor de periode 2025-2028.
5	3	Stichting Keunstwurk – KEK PO	Voor het programma Kultuuredukaasje mei Kwaliteit; een landelijke regeling (Cultuureducatie met Kwaliteit) van het FCP. Dit programma heeft als doel om programma's op terrein van cultuureducatie in het primair onderwijs (PO) te ontwikkelen en te borgen. Het programma zet in op deskundigheidsbevordering, ondersteuning van scholen en culturele aanbieders. Daarnaast zet het in op vakoverstijgend werken (onder andere de verbinding tussen taal en cultuur) via de zogenaamde 'meimakers'.	467.000	Boekjiersubsydzje. Foar de jierren 2025-2028 € 467.000 it jier
5	3	Stichting Keunstwurk – Basisorganisatie	• Het stimuleren van cultuurparticipatie door ondersteuning van het amateurkunstenveld; • Het stimuleren van de verbinding tussen cultuur en het sociaal domein, waaronder zorg om tot een groter bereik van cultuurparticipatie te komen en • Het vergroten van kennis en professionalisering binnen het amateurkunstenveld onder meer vanuit de landelijke regeling gericht op cultuurparticipatie. Bij de steunfunctie legt de provincie de nadruk op drie taken: · Informatievoorziening · Deskundigheidsbevordering · Netwerkvorming en collectieve activiteiten	1.174.900	Boekjiersubsydzje. Foar de jierren 2025-2028 € 1.174.900 it jier

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
5	3	Stichting Keunstwurk	Uitvoeringskosten van het programma Kultueredukaasje mei Kwaliteit (KEK)	200.000	Boekjiersubsydzje. Foar de jierren 2025-2028 € 200.000 it jier
5	3	Stichting Keunstwurk	Activiteiten op het gebied van talentontwikkeling: uitvoering programma Fulkaan en coördinatie van Kunstbende Fryslân	93.000	Boekjiersubsydzje. Fulkaan: Foar de jierren 2025-2028 € 63.000 it jier en Kunstbende foar de jierren 2025-2026 € 30.000 it jier.
5	3	Stichting Keunstwurk – Taalplan Frysk 2030	Utfiering jaan oan de realisasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellingen foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	75.000	Foar de jierren 2025-2028 €75.000 it jier yn totaal € 300.000,-.
5	3	Stichting Monumentenwacht Fryslân	Inspectie van de bij de Monumentenwacht aangesloten monumenten.	321.300	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 321.300 per jaar
5	3	Stichting Steunpunt Monumentenzorg Fryslân	Onbetaalde dienstverlening voor gemeenten, monumentenorganisaties en particulieren op het gebied van monumentenzorg, waaronder herbestemming, archeologie en cultuurhistorie. Het bieden van een platformfunctie voor de monumentenzorg. Onder deze subsidie valt ook de € 15.300 die jaarlijks beschikbaar is voor de vrijwilligersorganisaties. St. Steunpunt Monumentenzorg stelt dit budget beschikbaar aan deze organisaties.	224.800	Boekjaarsubsidie. Meerjarensubsidie voor 2025-2028 € 224.800 per jaar
5	3	Stichting Restauratie OpleidingsProjecten Noord-Nederland (ROP Noord)	Stimuleren/zoeken van leerlingen voor het restauratieambacht bij monumenten (samenwerking drie Noordelijke Provincies)	10.000	2025-2028
5	3	Algemene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	It stypjen fan aktiviteiten yn de folwoeksene-edukaasje wat de Fryske taal oanbelanget. It giet hjir om it trochbeteljen fan it bedrach dat hjirfoar yn de Rykspost foar it fuortsterkjen fan de Fryske taal en kultuer opnommen is. Draachflakferbreedzjen/ fersterkjen fan de Fryske taal yn alle sektoren fan it maatskippielik libben. Ynformaasjefoarsjenning en algemiene promoasje fan 'e Fryske taal. Dêrneist Boeken fan Fryslân: (ynter)nasjonale promoasje fan de Fryske literatuer. Aktiviteiten op it mêd fan de taalstimulearring yn de foarskoalske perioade: Alden en professionals yn Fryslân dy't te krijen hawwe mei bern yn de foarskoalske perioade (VVE= Voor- en Vroegschoolse Educatie) ynformearje oer meartalich grutbringen. Professionals stimulearje om aktyf mei taalbelied dwaande te bliuwen. Brûkber en oantreklik materiaal oanbiede om in goede taalomjouwing te stimulearjen, sawol thús as op pjutteboartersplakken en bernedeiferbliuwen. Utfiering jaan oan de realisasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellingen foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne. Subsydzje y.f.m. de kurrikulumferoaring foar it lêzen/skriuwen fan it Frysk yn it	2.609.900	Boekjiersubsydzje Foar it jier 2025 € 2.459.900 foar de ûnderdielen: € 675.800 basis € 227.500 BFF € 260.000 Taalbelied € 96.600 Frysk yn de skreane media € 200.000 Foarskoalsk € 100.000 MYF lisinsjes en begelieding Spoar 8 en Searje 36 € 900.000 Taalplan Frysk 2030 Foar de jierren 2026-2028 it jier € 2.611.600 foar de ûnderdielen: € 675.800 Edukaasje & stipepunt € 227.500 BFF € 260.000 Taalbelied € 48.300 Frysk yn de skreane media € 200.000 Foarskoalsk € 300.000 MYF lisinsjes en begelieding Spoar 8 en Searje 36

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
			ûnderwiis en útwurking learline en kearndoelen ûnderwiis wêr ûnder ek it spesjaal ûnderwiis.		€ 900.000 Taalplan Frysk 2030 Ryk Kurrikulum € 75.000,-
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	Subsydzje oangeande de aktiviteiten fan it taalkado.	185.400	
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	Subsydzje n.o.f. de ôfspraken út de BFTK 2024-2028 oangeande it taalfitaliteitsmodel fan UNESCO wêr't it Ryk en de provinsje it ûnderdiel taalbefoarding as prioriteit oanwiisd hawwe om geandewei dizze BFTK dizze ambysje te ferheegjen.	1.000.000	Foar de jierren 2025-2028 neffens de BFTK 2024-2028 side 78.
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	Subsydzje n.o.f. de ôfspraken út de BFTK 2024-2028 oangeande it ûnderdiel fan de meartalichheidskoördinator om de gemeenten te stypjen by it realisearjen fan de langetermyn doelstellingen en it ferdjipjen en ûntjaan fan it taalbelied binnen de gemeenten.	1.700.000	Foar de jierren 2025-2028 neffens de útfiering fan de ôfspraken BFTK 2024-2028 side 55.
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	Undersyk en ûntwikkeljen fan in nij Frysk foarlê- en taalstimulearringsprogramma foar bern fan 2 oant 4 jier. As doel in rike, meartalige omjouwing te kreëarjen om de taalûntwikkeling en de lêswille fan bern te fergrutsjen en te stimulearjen.	150.000	
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	Projektsubsydzje oangeande de aktiviteiten fan it ûnderdiel Yung Frysk.	290.000	Foar de jierren 2025-2028 yn totaal 290k.
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	Bydrage foar de kommunikaasje-aktiviteiten Taalplan Frysk 2030 sektor Mbû.	25.000	
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	Bydrage foar it lêsplatfoarm Lêze foar de List.	50.000	Foar de jierren 2025-2028 yn totaal 50k.
5	3	Algemiene Fryske Underrjocht Kommissje (AFUK)	Projektsubsydzje foar it trochûntwikkeljen fan de taallearapp foar de Fryske taal mei û.o. útwreidingen foar oare talen foar nije sprekkers en trochsetters.	105.000	Neffens de ôfspraken BFTK 2024-2028.
5	3	CEDIN	Útfiering jaan oan de realisasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellingen foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêrbinnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne. De aktiviteiten stypje it Frysk yn it basisûnderwiis, befoarderjen fan Fryske taal ûnder bern mei it tydskrift Tsjil en befoarderjen fan de Fryske taal ûnder jongerein mei it tydskrift LinKk.	1.280.733	Boekjiersubsydzje Taalplan Frysk 2030-ambysje útfiering realisasjeplan. Foar it jier 2025 € 1.220.733 foar de ûnderdielen: Taalplan € 1.187.400 Taalplan MYF Tsjil & LinKk € 33.333 Foar de jierren 2026-2028 it jier € 1.287.400 foar de ûnderdielen: Taalplan € 1.187.400 Taalplan MYF Tsjil & LinKk € 100.000 Klasse Frysk € 60.000
5	3	CEDIN	Subsydzje y.f.m. de kurrikulumferoaring foar it lêzen/skriuwen fan it Frysk yn it ûnderwiis en útwurking learline en kearndoelen ûnderwiis wêr ûnder ek it spesjaal ûnderwiis.	550.000	Ryksbydrage BFTK 2024-2028 & provinsjale bydrage

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
5	3	Cedin	Bydrage foar de kommunikaasje-aktiviteiten Taalplan Frysk 2030 sektoren Fuortset en Spesjaal.	27.500	
5	3	Explore the North - Taalproduksjehûs	Explore the North ferkent en trotsearret de grinzen fan dissiplinen mei literatuer, taal en meartaligens as gids mei de poadiumkeunsten as fêste partner en mei oare keunstfoarmen én wittenskip as goede, krityske freonen.	200.000	Boekjiersubsydye. Foar de jierren 2025-2028 € 200.000 it jier
5	3	Stichting Fers	Foarlêsfilmkes fan Fryske boeken	20.000	
5	3	Stichting Fers	Projektsubsydze oangeande de stipe by netwurkfoarming en projekten op it mêd fan lêze en taal (Nederlânsk en Frysk) dy't bydrage oan taalfeardigens jouwe mei ynfolling oan de wetlike taken dy't de provinsje hat op it mêd fan biblioteekwurk (ûntwikkeling en behear systeem foar monitoaring / kennisbank) en Frysk taalbelied (Frysk Lêsoffensyf).	375.000	Projektsubsydze foar de jierren 2025-2027
5	3	Stichting Fers	Via Fers, de provinciale ondersteuningsinstelling bibliotheken (POI), geeft de provincie uitvoering aan de provinciale wettelijke taak vanuit de Wet Stelsel Openbare Bibliotheek-voorzieningen (WSOB). Bibliotheken spelen een rol op het gebied van taal en lezen en dragen bij aan sociale cohesie. Fers biedt een pakket ondersteunende diensten en activiteiten aan bibliotheken. Vanuit de WSOB is Fers verantwoordelijk voor interbibliothecair leenverkeer, ondersteuning bij bedrijfsvoering, marketing en de ontwikkeling van innovaties ten behoeve van het Fries bibliotheekwerk. Ook levert Fers inzet voor de leesbevorderingsprojecten Tomke en LêsNo en het Taalplan Frysk.	3.857.800	Boekjiersubsydze Waarvan voor: * Regulier: € 3.737.400 * Tomke: € 33.700 * LêsNo: € 26.700 * Taalplan: € 60.000
5	3	Fryske Akademy	a. Stifting, dy't har taleit op it wittenskiplik ûndersyk en ûnderwiis yn en oangeande Fryslân en synmianskip, skiednis, taal en kultuer. b. Bydrage ûnderwiiskundige taak F.A. oan de Universiteit fan Amsterdam.	3.189.200	Boekjiersubsydze De subzysje bestiet út: -In ryksbydrage (lumpsum) fan € 1.791.700,- dy't OCW earmerke oermakket fia it provinsjefûns. -In provinsjale eksploitaasje-subsydze fan € 1.397.500,-.
5	3	Fryske Akademy - Europees Buro foar Lytse Talen	Fuortsterking fan de relaasje tusken Europeeske fûnsen & belied (ek fia NPLD) mei it belied & praktyk fan de Fryske en Nedersaksyske Taal- en Kultuer-organisaasjes.	12.300	Boekjiersubsydze. Foar 2025-2028 € 12.300 it jier
5	3	Fryske Akademy - Mercator Europeesk Kennisintrum foar Meartaligens en Taallearen en EBLT	It Mercator Europeesk Kennisintrum fiert ferlykjend wittenskiplik ûndersyk yn Europa út en ferbynt dat mei maatskiplike fraachstikken yn Fryslân oangeande ûnder oare ûnderwiis (Taalplan Frysk 2030), taalbelied en taal-fitaliteit fan it Frysk. Dêrfoar wurket sy nau gear mei de provinsje en Fryske taal- en ûnderwiisorganisaasjes, ynventarisearret de ûndersyksfragen út 'e praktyk en lûkt de nedige (Europeeske) fûnsen oan.	244.400	Boekjiersubsydze foar 2025-2028. Foar 2025 € 244.400. Foar de jierren 2026-2028 € 236.400 it jier.
5	3	Skriuwerboun	It besterkjen fan de Fryske literatuer en kultuer.	4.700	Boekjiersubsydze
5	3	Stichting Fierder Onderwijs (CSG Liudger)	Subsydze foar de aktiviteiten foar it ûnderdiel MFU. CSG Liudger is ponghâlder fan it mfû-netwurk. Skoallen oansletten mei it mfû-netwurk biede meartalich fuortset ûnderwiis oan. It Frysk wurdt hjir brûkt as ynstruksjetaal en omgongstaal.	111.500	
5	3	Stichting Bildts Aigene	De stifting stelt him ta doel it Bildtsk as libbene streektaal en it Bildtsk eigene te hanthavenjen en te befoarderjen.	3.200	Boekjiersubsydze
5	3	St. City of Literature (i.o)	Subsydze foar it yn stân hâlden fan it ûnderdiel UNESCO City of Literature oangeande it literêre libben yn Fryslân troch it útfieren fan plannen mei as doel om:	388.165	Foar de jierren 2026-2028 € 300.000,- it jier. Yn totaal oer de jierren 2025-2028 € 1.288.165,-

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
			It hjoeddeistige literêre fjild bliuwt ferienigjen. Gebrûk meitsje fan in bestaand, profesjoneel en tige produktif ynternasjonaal netwurk. Yn gearwurking mei dat ynternasjonale netwurk op lokaal nivo in duorsume literêre ynfrastuktuer opbouwe. In takomstperspektyf biede oan de hjoeddeiske en takomstige generaasje skriuwers. Har kennis fan meartaligens útdrage, ek bûten Europa. Him profilearje mei en konsintrearje op Global Goals as ynklusiviteit en erfgoed, wêryn 't Fryslân al langere tiid in foarlûkersrol hat.		
5	3	Stichting De Moanne	In eigentiids opinyblêd dat der neistribbet in bydrage te leverjen oan it ynlibben hâlden fan kultuer en taal yn Fryslân sûnder ûndergeskikt te wezen oan in bepaalde (maatskiplike) ideologie.	88.100	Boekjiersubsydzje. Foar 2025-2028 € 88.100 it jier
5	3	Stifting Fryske Rie	De Fryske Rie underhâldt kontakten tusken Fryslân en Noard- en East Fryslân yn Dútslân. De Fryske Rie organisearret utwisselings en befoardert dermei ynterfryske kontakten.	5.700	Boekjiersubsydzje
5	3	Stifting Frysktalige berne-opfang, Ekspertizesintrum foar Frysk yn de foarskoalske perioade	Utfiering jaan oan de realisasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen alle learlingen optimaal Frysk leare kinne. Benammen rjochte op it foarkomme fan taalferlies en it rjochtdwaan oan de thústaal en it befoarderjen fan taaloerdracht troch it stimulearjen fan de taalûntwikkeling fan pjutten benammen rjochte op it Frysk en it ferbetterjen fan de oansluting op it primêr ûnderwiis.	733.445	Boekjiersubsydzje foar de jierren 2025-2028.
5	3	Stifting Frysktalige berne-opfang (SFBO)	Bydrage foar de kommunikaasje-aktiviteiten Taalplan Frysk 2030 sektor Foarskoalsk.	7.000	
5	3	Stichting Historisch Centrum Westergo 'De Tiid'	Fuortsterkjen fan it Frysk en meartaligens, yn it bysûnder fanwege de betsjutting fan Gysbert Japicx foar it skreaune Frysk (it taalerfgoed) fan hjoed-de-dei.	10.400	Boekjiersubsydzje
5	3	Stichting Hyspel	Frysk literêr (ynernet)tiidskrift mei de ambysje om in (digitaal) literatuerplein te wêzen.	41.900	Boekjiersubsydzje. Foar 2025-2028 € 41.900 it jier
5	3	Stichting Hyspel	Projektsubsydzje foar it literatuerkollektif Ensafh, de Moanne en RIXT, mei as doel foar de ferbreiding en ferdjipping fan de Fryske literatuer nije doelgroepen te binen en it stimulearjen fan de literêre úterings.	200.000	
5	3	Tresoar	Bydrage foar in oantrún foar de Fryske literatuer mei it projekt It mei de pinne winne mei as doel it Frysk literêre fjild te fuortsterkjen.	150.000	
5	3	Stifting It Frysk Amateur Toaniel (Stichting I.F.A.T.)	Aktiviteiten op it mêd fan it Fryske Amateurtoaniel.	12.200	Boekjiersubsydzje
5	3	Stichting NHL Stenden Hogeschool	Utfiering jaan oan de realisasjeplannen fan alle ûnderwiissectoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêrbinnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	966.100	Boekjiersugsydzje Taalplan Frysk 2030-ambysje útfiering realisasjeplan. Foar it jierren 2025-2028 € 966.100 it jier foar de ûnderdielen:

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
					44.600 Taalkoördinatoaren 289.500 Learare-oplieding Frysk PU & FU 132.000 Lektoraat Meertaligheid & Geletterheid 500.000 Taalplan Frysk
5	3	NHL Stenden Hegeskoalle	Subsydzje foar de útfiering fan de aktiviteiten neffens foar de ambysje fan de BFTK 2024-2028 oangeande it oanlûken, stimulearjen, oplieden, by- en nei-oplieden en begelieden fan de leararen yn it primêr en fuortset ûnderwiis.	4.800.000	Foar de jierren 2025-2028
5	3	NHL Stenden Hegeskoalle	Subsydzje, n.o.f. de útkomsten fan in ûndersyk, oangeande de PR en kommunikaasje foar de útfiering fan de aktiviteiten neffens foar de ambysje fan de BFTK 2024-2028 oangeande it oanlûken, stimulearjen, oplieden, by- en nei-oplieden en begelieden fan de leararen yn it primêr en fuortset ûnderwiis.	800.000	Foar de jierren 2025-2028
5	3	NHL Stenden Hogeschool	Bydrage foar de kommunikaasje-aktiviteiten Taalplan Frysk 2030 sektoren Primêr en Hbû.	95.000	
5	3	Stichting Omrop Fryslân	Utfiering jaan oan it konvenant "Bestuursafspraken Fries in de Media 2016", spesifyk de realisasje fan de programma's dy't mei elkoar de folsleine en alsidige Frysktalige programmearring foarmje op ferskate mediaplatforms. Utfiering jaan oan de realisasjeplannen fan de ûnderwiissektoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen't alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	877.600	Boekjiersubsydze
5	3	Stichting Omrop Fryslân	Utfiering jaan oan de realisasjeplannen fan de ûnderwiissektoren t.g.f. de Taalplan Frysk-2030 ambysje en doelstellings foar in rike Fryske ûnderwiisomjouwing wêr binnen alle learlingen optimaal Frysk leare kinne.	175.000	Boekjiersubsydze. Taalplan Frysk 2030-ambysje útfiering realisasjeplan. Foar de jierren 2025-2028 175.000 it jier
5	3	Stichting Ried fan de Fryske beweging	It bewarjen en befoarderjen fan de Fryske identiteit, taal en kultuer.	23.500	Boekjiersubsydze
5	3	Stichting Stellingwarver Schrieversronte	It ynstânhâlden en befoarderjen fan de Stellingwarver taal en kultuer. It dwaan fan: a. taalûndersyk en b. taalkundichûndersyk	29.600	Boekjiersubsydze
5	3	Stichting Stellingwarver Schrieversronte	Fernijingsympuls yn de regio foar gearwurking, fuortsterkjen en fernijing fan de Stellingwarver taal en kultuer.	27.300	Boekjiersubsydze
5	3	Stichting Utjouwerij Frysk Toaniel (STUFT)	Fersterking fan it Frysk troch de útjefte fan Frysktalige toaniel tekstboekjes.	20.300	Boekjiersubsydze
5	3	Rijksuniversiteit Groningen (RUG)	Bacheloroplieding foar it duorsum fersterkjen fan de frisytyk, wêrûnder de mooglikheden foar de realisasje fan in folweardige, duorsume en tagonklike universitêre bacheloroplieding Fryske taal en kultuer mei ek as doel foar it lêste part fan de akademyske learline, nammentlik it oplieden fan akademyske, takomstige talinten lykas promovendy.	440.000	Bydrage provinsje neffens de ynhâldlike ôfspraken BFTK
5	4	Planbureau Fryslân (voorheen Fries Sociaal Planbureau)	Begeleiding, kadervorming, documentatie, informatie, onderzoek en studie, verbinden van partijen, ondersteuning van gemeenten bij de ontwikkelingen rond de wet maatschappelijke ondersteuning, welzijn nieuwe stijl en aanpalende terreinen.	1.823.200	Boekjiersubsydze
5	4	Keunstwurk	In het bestuursakkoord 'Oparbeidzje foar Fryslân' (2024-2027) is de ambitie opgenomen is om te komen tot een Mienskipsnêtwurk:	320.000	

Prg	Bel.veld	Subsidieontvanger	Doelstelling	Bedrag in € Begroting 2025	Toelichting
			"Er is al een proef hoe Doarpswurk samen met Sport Fryslân en Keunstwurk een rol kunnen spelen bij het ondersteunen van verenigingen, organisaties en vrijwilligers. Hier maken wij de provinciale inzet van... Met deze organisaties bouwen wij aan een sterke ondersteuning voor initiatieven van onze mienskip. Voor de ondersteuning komt één loket dat makkelijk te vinden en bereiken is". Op dit moment is netwerk operationeel in 2 van de 5 provinciale regio's. Om te voldoen aan de ambitie uit het bestuursakkoord dient het Mienshipsnetwerk verder uitgebreid te worden naar alle 5 regio's. Dit vraagt extra inzet vanuit Keunstwurk als een van deelnemende partijen in het Netwerk.		
5	4	Stichting Doarpswurk	Bevordering van de leefomstandigheden op het platteland. Het bieden van begeleiding, kadervorming, documentatie, informatie en ondersteuning t.b.v. vrijwilligers, verenigingen, dorpshuizen, plaatselijk belang en gemeenten in Fryslân.	742.500	Boekjaarsubsidie
6	2	S. Vis h.o. The House of Carrynette Kiltmakers	Winkelruimte exploiteren (Oude Oosterstraat 9)	10.000	
6	2	Maatschap Ogenblik	Winkelruimte exploiteren (Tweebaksmarkt 70)	7.000	

Bijlage 4. Overzicht investeringen

Onderhanden en opgeleverde investeringen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de onderhanden en opgeleverde investeringen per categorie.

x € 1.000	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO		
	Bestedingen	Begroot	Bestedingen	Inkomsten	Begroot	Inkomsten	Aanschafwaarde		
	1-1-2025	2025	2025	1-1-2025	2025	2025	1-1-2025	2025	31-12-2025
Project									
Totaal Bedrijfsmiddelen	18.527	3.151	579	9.646	0	0	8.881	3.151	9.460
Totaal Grondbeleid	114.506	18.138	5.120	51.382	4.441	535	63.124	13.696	67.709
Totaal Projecten	1.065.634	57.204	7.420	663.900	16.913	424	401.734	40.291	408.730
Eindtotaal	1.198.667	78.493	13.119	724.927	21.355	959	473.740	57.139	485.899

In onderstaande tabellen is de stand van zaken van de lopende investeringen in 2025 per categorie weergegeven.

Project	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Voortgang tijdsplanning	Voortgang financieel
	Bestedingen	Begroo	Bestedingen	Inkomsten	Begroo	Inkomsten	Aanschafwaarde				
	1-1-2025	2025	2025	1-1-2025	2025	2025	1-1-2025	2025	31-12-2025		
Doorstep 3 2024	1.173	555	80	0	0	0	1.173	555	1.254	ligt op schema	ligt op schema
Smartphones 2023	12	428	114	0	0	0	12	428	126	ligt op schema	ligt op schema
Netwerk 2024	115	85	17	0	0	0	115	85	132	ligt op schema	ligt op schema
Telefooncentrale 2024	19	181	49	0	0	0	19	181	69	ligt op schema	ligt op schema
Totaal bedrijfsmiddel ICT	1.320	1.248	260	0	0	0	1.320	1.248	1.580		
4 GPS ontvangers	0	82	0	0	0	0	0	82	0	ligt op schema	ligt op schema
2 tachymeters	0	60	0	0	0	0	0	60	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Bedrijfsmiddelen wegen	0	142	0	0	0	0	0	142	0		
Hekkeldepot de Bakkerij	43	0	0	21	0	0	21	0	21	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Depotbeheer	43	0	0	21	0	0	21	0	21		
Stelpost energieneutrale gebouwen programma 2	0	20	0	0	0	0	0	20	0	ligt op schema	ligt op schema
Glas vervangen monumentaal deel energie neutr geb	35	26	0	0	0	0	35	26	35	ligt op schema	ligt op schema
Aanwezigheidsdetectie energie neutrale gebouwen	41	39	20	0	0	0	41	39	61	ligt op schema	ligt op schema
PV panelen op dak energie neutrale gebouwen	4	143	0	0	0	0	4	143	4	ligt op schema	ligt op schema
Aansl warmtenet va 2027 energie neutrale gebouwen	22	63	0	0	0	0	22	63	22	ligt op schema	ligt op schema
Led verlichting energie neutrale gebouwen	354	184	102	0	0	0	354	184	457	ligt op schema	ligt op schema
Energie neutraal maken 4 steunpunten	47	90	14	0	0	0	47	90	61	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Energie neutrale provincie	502	565	137	0	0	0	502	565	638		
1 zoutmenginstallatie	0	55	0	0	0	0	0	55	0	ligt op schema	ligt op schema
4 zoutmenginstallaties	0	220	0	0	0	0	0	220	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Gladheidsbestrijding algemeen	0	275	0	0	0	0	0	275	0		
Vervangen vitrage PH 2024	10	30	24	0	0	0	10	30	34	ligt op schema	ligt op schema
Keukenapparatuur bedrijfsrestaurant	0	50	29	0	0	0	0	50	29	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Huisvesting	10	80	53	0	0	0	10	80	63		
Swettehus totaal	12.886	400	96	9.624	0	0	3.262	400	3.358	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 12 jaar	290	0	0	0	0	0	290	0	290	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema

	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO				
Steunpunt Swettehus totaal 24 jaar	1.710	0	0	0	0	0	1.710	0	1.710	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 48 jaar	1.537	0	0	0	0	0	1.537	0	1.537	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Steunpunt Bolsward	127	50	0	0	0	0	127	50	127	ligt op schema	ligt op schema
Kaplods Dokkum	0	40	1	0	0	0	0	40	1	ligt op schema	ligt op schema
Rieten dak Skulherne	103	47	31	0	0	0	103	47	133	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Steunpunten	16.653	537	128	9.624	0	0	7.029	537	7.157		
Vervangen mast PW2	0	28	0	0	0	0	0	28	0	ligt op schema	ligt op schema
Vervanging kraan PW 105 2024	0	100	0	0	0	0	0	100	0	ligt op schema	ligt op schema
Vervanging kraan PW 104 2024	0	175	1	0	0	0	0	175	1	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Vaarwegen Vaartuigen algemeen	0	303	1	0	0	0	0	303	1		
Totaal Bedrijfsmiddelen	18.527	3.151	579	9.646	0	0	8.881	3.151	9.460		

Project	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Voortgang tijdsplanning	Voortgang financieel
	Bestedingen 1-1-2025	Begroo t 2025	Bestedingen 2025	Inkomsten 1-1-2025	Begroo t 2025	Inkomsten 2025	Aanschafwaarde 1-1-2025	2025	31-12-2025		
Strategische grondvoorraad	19.150	4.398	25	197	-149	12	18.953	4.547	18.967	nvt	nvt
Totaal Grondbeleid	19.150	4.398	25	197	-149	12	18.953	4.547	18.967		
Natuurgrond tbv internationale opgave	12.849	9.364	1.008	3.603	0	0	9.245	9.364	10.254	nvt	nvt
Natuurgrond tbv provinciale opgave	12.063	0	-468	5.785	0	0	6.278	0	5.810	nvt	nvt
IKG Gronden buiten herijkte NNN	45.238	0	2.478	19.313	0	518	25.926	0	27.885	nvt	nvt
Grond in expl. Natuurgrond tbv internat. opgave	650	0	0	-111	0	0	761	0	761	nvt	nvt
Grond in expl. Natuurgrond tnv prov. opgave	1.832	0	468	505	0	0	1.327	0	1.794	nvt	nvt
Totaal Natuurpact	72.631	9.364	3.486	29.095	0	518	43.536	9.364	46.504		
Veenweidevisie grond De Welle Woudsend	172	0	0	11	160	0	160	-160	160	nvt	nvt
Gebiedsproject Aldeboarn - De Deelen	8.799	357	196	8.795	360	0	3	-3	199	nvt	nvt
Gebiedsproject Hege Warren	13.132	2.726	1.212	12.661	2.777	5	471	-51	1.678	nvt	nvt
Gebiedsproject Idzegea	622	1.293	201	622	1.293	0	0	0	201	nvt	nvt
Totaal Veenweide	22.725	4.376	1.609	22.090	4.590	5	635	-214	2.239		
Totaal Grondbeleid	114.506	18.138	5.120	51.382	4.441	535	63.124	13.696	67.709		

	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO				
--	----------	--	--	-----------	--	--	-------	--	--	--	--

Project	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Voortgang	
	Bestedingen	Begroo t	Bestedingen	Inkomsten	Begroo t	Inkomsten	Aanschafwaarde				
	1-1-2025	2025	2025	1-1-2025	2025	2025	1-1- 2025	2025	31-12- 2025	tijdsplanning	financieel
PAB Glasvezel en programmakosten	10.566	483	50	1.546	0	0	9.020	483	9.070	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen
FMP Afstbed bruggen cluster Leeuwarden	2.661	881	0	2.661	1.394	0	0	-513	0	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
PAB Aansluiting bruggen op swettehus 10 jr.	720	0	0	0	0	0	720	0	720	ligt op schema	ligt op schema
PAB Aansluiting bruggen op Swettehus 25 jr.	499	0	0	0	0	0	499	0	499	ligt op schema	ligt op schema
PAB Aansluiting bruggen op Swettehus	1.376	404	9	1.218	0	0	158	404	167	ligt op schema	ligt op schema
Afstandsbediening overig	0	74	0	0	0	0	0	74	0	ligt op schema	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 100 jaar	1.197	0	0	0	0	0	1.197	0	1.197	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Steunpunt Swettehus totaal 30 jaar	171	0	0	0	0	0	171	0	171	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema
Totaal Afstandsbediening	17.190	1.843	59	5.425	1.394	0	11.765	449	11.823		
Aanpassing busstation Sneek	948	52	0	0	0	0	948	52	948	ligt op schema	ligt op schema
Aanpassing bus/treinhalt	337	663	3	0	0	0	337	663	341	ligt op schema	ligt op schema
Busstation Heerenveen	938	1.450	244	0	300	0	938	1.150	1.182	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Busremise Leeuwarden tijdelijk	2.220	576	265	0	0	0	2.220	576	2.486	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Dokkum grond	572	120	6	0	0	0	572	120	578	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Heerenveen grond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Sneek/Bolsward grond	0	675	0	0	0	0	0	675	0	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Terschelling grond	0	0	1	0	0	0	0	0	1	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Drachten opstallen	0	50	0	0	0	0	0	50	0	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Leeuwarden opstallen	0	50	204	0	0	0	0	50	204	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Lemmer opstallen	0	50	0	0	0	0	0	50	0	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Oosterwolde opstallen	0	1.050	1.145	0	133	0	0	917	1.145	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Sneek/Bolsward opstallen	0	50	0	0	0	0	0	50	0	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Terschelling opstallen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Vlieland opstallen	0	300	0	0	0	0	0	300	0	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Dokkum opstallen	0	50	9	0	30	0	0	20	9	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Vlieland grond	0	300	0	0	0	0	0	300	0	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Oosterwolde grond	0	650	3	0	0	0	0	650	3	ligt op schema	ligt op schema
Busremise Lemmer grond	0	675	0	0	0	0	0	675	0	ligt op schema	ligt op schema

	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO						
Busremise Leeuwarden grond	0	2.000	71	0	0	0	0	2.000	71	ligt op schema		ligt op schema	
Busremise Drachten grond	0	780	0	0	0	0	0	780	0	ligt op schema		ligt op schema	
Totaal Busremises	5.016	9.541	1.952	0	463	0	5.016	9.078	6.968				
CA: Algemeen	400.335	1.721	334	243.717	3.500	60	156.618	-1.779	156.892	met risico voor mogelijke afwijkingen		met overschrijding	
Totaal De Centrale As	400.335	1.721	334	243.717	3.500	60	156.618	-1.779	156.892				
ESGL-tunnel Hurdegaryp	8.575	43	0	0	0	0	8.575	43	8.575	ligt op schema		ligt op schema	
Project ESGL Extra Sneltrain Gron Lwd	37.763	667	49	37.763	667	0	0	0	49	ligt op schema		ligt op schema	
Totaal Extra sneltrain Gron Lwd	46.338	710	49	37.763	667	0	8.575	43	8.625				
Hoofdfietsroutes	52	171	34	0	-822	0	52	993	86	ligt op schema		ligt op schema	
Hoofdfietsroutes N358 Blauforleat - Surhuisterveen	0	40	0	0	0	0	0	40	0	met risico voor mogelijke afwijkingen		ligt op schema	
Hoofdfietsroutes Bebording	0	130	0	0	0	0	0	130	0	ligt op schema		ligt op schema	
Hoofdfietsroutes ombouw F357	0	96	1	0	0	0	0	96	1	ligt op schema		ligt op schema	
Hoofdfietsroutes belijning	0	24	0	0	0	0	0	24	0	ligt op schema		ligt op schema	
Totaal Hoofdfietsroutes	52	461	36	0	-822	0	52	1.283	87				
N359 Bolsward-A7 aansluiting noordzijde	1.256	473	302	0	0	0	1.256	473	1.558	met risico voor mogelijke afwijkingen		ligt op schema	
N354 Tsiengerbuorren- Dearsum	5.985	162	13	1.102	0	0	4.883	162	4.896	ligt op schema		ligt op schema	
Totaal KIP	7.241	635	316	1.102	0	0	6.139	635	6.454				
Onderzoek en voorbereiding kunstwerken	31	69	12	0	0	0	31	69	43	ligt op schema		ligt op schema	
Brug Hallummervaat te Hallum	87	200	0	0	0	0	87	200	87	ligt op schema		ligt op schema	
Brug Dokkumer Grootdiep Engwierum	2.928	127	5	0	0	0	2.928	127	2.932	ligt op schema		ligt op schema	
Brug Kiesterzijl	98	56	0	0	0	0	98	56	98	met risico voor mogelijke afwijkingen		met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Dronrijp	15.046	285	242	55	-35	0	14.991	320	15.233	met risico voor mogelijke afwijkingen		met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Kunstwerken N359	20.075	149	74	14.137	687	127	5.938	-538	5.885	met risico voor mogelijke afwijkingen		met overschrijding	
Vaste brug Hijum	42	332	0	0	0	0	42	332	42	met risico voor mogelijke afwijkingen		met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Prikkedam te Makkinga	58	0	0	0	0	0	58	0	58	met risico voor mogelijke afwijkingen		met risico voor mogelijke overschrijdingen	
MPK Bedrijfsvoering	50	0	0	50	0	0	0	0	0	ligt op schema		ligt op schema	
Brug Rottum	135	0	2	0	0	0	135	0	137	met risico voor mogelijke afwijkingen		met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Jousterbrug Heerenveen	25	5	0	0	0	0	25	5	25	met risico voor mogelijke afwijkingen		met risico voor mogelijke overschrijdingen	

	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO					
Skarsterbrug	4	0	0	0	0	0	4	0	4	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Gerke Numanbrug Gorredijk	4	0	0	0	0	0	4	0	4	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Zijlsterrijd Kollum	2.491	124	5	0	0	0	2.491	124	2.496	ligt op schema	ligt op schema	
Oldetrijnsterbrug	14	-1	0	0	0	0	14	-1	14	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Nieuweschoot	26	130	0	0	0	0	26	130	26	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Mildam	4	0	0	0	0	0	4	0	4	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Oldelamer Munnekeburen	4	0	0	0	0	0	4	0	4	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Zijlroede Lemmer	95	0	16	0	0	0	95	0	111	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Ravenswoud Appelscha	4	0	0	0	0	0	4	0	4	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Noorder Oudeweg Broek	25	64	27	0	0	0	25	64	52	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Linthorst Homansluis	4	0	0	0	0	0	4	0	4	ligt op schema	ligt op schema	
Brug Donkerbroek	4	0	0	0	0	0	4	0	4	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Koebrug bij Metslawier	888	118	0	0	0	0	888	118	888	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Brug Willem Loresluis	61	0	3	0	0	0	61	0	64	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Aquaduct Jelteloot en Galamadammen	68	2.382	203	0	450	0	68	1.932	271	ligt op schema	met overschrijding	
Frisiabrug	176	36	17	0	0	0	176	36	193	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
Visvliet Lauwers	173	1.857	100	0	0	0	173	1.857	273	ligt op schema	met overschrijding	
Friese Sluis Zoutkamp	4	0	0	0	0	0	4	0	4	ligt op schema	ligt op schema	
Johan Frisosluis	5	25	26	0	0	0	5	25	31	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Stationsbrug Franeker	16	14	17	0	0	0	16	14	33	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Tsjerk Hiddessluizen	4.271	455	37	0	0	0	4.271	455	4.308	ligt op schema	ligt op schema	
Convenant Tsjerk Hiddessluizen Harlingen	18	2	7	0	0	0	18	2	25	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
Totaal Kunstwerken (MPK)	92.590	8.453	2.818	59.900	3.126	2.152	78.349	7.352	79.379			

	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO					
N358 Uterwei (Noordelijke deel)	6.732	6.875	60	1.765	824	0	4.967	6.051	5.027	met risico voor mogelijke afwijkingen		ligt op schema
Reconstructie N359 Lemmer	13.052	0	0	1.333	0	0	11.719	0	11.719	ligt op schema		ligt op schema
Totaal MPI	19.784	6.875	60	3.098	824	0	16.686	6.051	16.746			
N31 Haak om Leeuwarden	162.410	178	6	150.016	0	0	12.393	178	12.399	ligt op schema		ligt op schema
Totaal N31 Haak om Leeuwarden	162.410	178	6	150.016	0	0	12.393	178	12.399			
N358 Skieding	11.717	4.930	572	8.207	158	0	3.510	4.773	4.082	met risico voor mogelijke afwijkingen		met risico voor mogelijke overschrijdingen
Totaal N358 Skieding	11.717	4.930	572	8.207	158	0	3.510	4.773	4.082			
N359 drie tunnels	13.100	224	0	1.700	0	0	11.400	224	11.400	met risico voor mogelijke afwijkingen		ligt op schema
Totaal N359 3 tunnels	13.100	224	0	1.700	0	0	11.400	224	11.400			
N381	172.953	963	6	96.367	0	5	76.586	963	76.588	ligt op schema		ligt op schema
Totaal N381	172.953	963	6	96.367	0	5	76.586	963	76.588			
Oever Polder De Waard 19-14-VB	530	0	0	0	308	0	530	-308	530	ligt op schema		ligt op schema
Oever Leeuwarden-Zuid	34	1.491	0	0	0	0	34	1.491	34	ligt op schema		ligt op schema
Oever Jelteloot Heeg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	ligt op schema		ligt op schema
Oever Franeker-West	78	1.083	1.146	0	0	0	78	1.083	1.224	ligt op schema		ligt op schema
Oever Franeker-Oost	13	300	7	0	0	0	13	300	20	ligt op schema		ligt op schema
Oevers VHK Dronryp en Deinum 23-09VB	606	202	157	0	0	0	606	202	763	ligt op schema		ligt op schema
Oever Depot Deinum-Skalkewiid 19-42-VB	1.344	0	0	268	269	0	1.076	-269	1.076	ligt op schema		ligt op schema
Oever Wilde Greons en optimalisatie bocht Oost	26	794	0	0	0	0	26	794	26	ligt op schema		ligt op schema
Oever vaarweg Drachten Earnewald	0	0	0	0	0	0	0	0	0	ligt op schema		ligt op schema
Oever vaarweg Drachten Smelle Ie	3	102	32	0	0	0	3	102	35	ligt op schema		ligt op schema
Oever Franeker	0	0	4	0	0	0	0	0	4	ligt op schema		ligt op schema
Oever Van Harinxmakanaal verspreid	0	0	25	0	0	0	0	0	25	ligt op schema		ligt op schema
Grootschalig oeveronderhoud Leeuwarden Zuid	109	4.716	26	105	4.720	0	4	-4	30	ligt op schema		ligt op schema
Totaal Oeverinvesteringen	2.743	8.687	1.398	373	5.297	0	2.370	3.390	3.768			
Duurzame Openbare Verlichting	2.479	103	12	32	0	0	2.447	103	2.459	ligt op schema		ligt op schema
Refurbishment	0	150	0	0	0	0	0	150	0			
OV plushaltes	208	242	8	0	0	0	208	242	216	met risico voor mogelijke afwijkingen		ligt op schema
Busremise Schiermonnikoog	1.461	623	654	0	0	0	1.461	623	2.115	ligt op schema		met risico voor mogelijke overschrijdingen
Dris panelen	5	565	21	0	0	0	5	565	26	ligt op schema		ligt op schema

	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO					
Busremise Schiermonnikoog inrichting	0	57	0	0	0	0	0	57	0	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Busremise Schiermonnikoog Aanschaf grond	194	26	194	0	0	0	194	26	388	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Busremise Schiermonnikoog Installaties	0	202	0	0	0	0	0	202	0	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
Totaal OV duurzaam	4.347	1.969	888	32	0	0	4.315	1.969	5.203			
RSP Joure	82.742	3.834	245	64.371	-48	0	18.371	3.882	18.616	ligt op schema	ligt op schema	
Totaal RSP Joure	82.742	3.834	245	64.371	-48	0	18.371	3.882	18.616			
RSP Startkrediet	10.107	26	0	3.743	0	0	6.365	26	6.365	ligt op schema	ligt op schema	
Totaal RSP startkrediet	10.107	26	0	3.743	0	0	6.365	26	6.365			
N369 Drachten-Kootstert: bajon. en fietsover. RYP	2.740	265	0	943	0	0	1.798	265	1.798	ligt op schema	ligt op schema	
N359 Bolsward Workum RYP	7.327	1.312	31	1.563	1.591	0	5.764	-279	5.796	ligt op schema	ligt op schema	
N355 Twijzel Quatrebras RYP	5.181	327	220	2.524	1.840	0	2.658	-1.513	2.878	ligt op schema	ligt op schema	
N351 Slikkenburg - Wolvega RYP	4.291	50	9	2.769	0	0	1.523	50	1.532	ligt op schema	ligt op schema	
Bermverharding RYP	1.279	56	0	58	0	0	1.220	56	1.220	ligt op schema	ligt op schema	
Totaal RYP	66.477	4.036	2.286	53.514	5.456	2.025	58.621	605	59.246			
N357 Hallum (Doniawei) RYP 2	1.253	83	0	0	0	0	1.253	83	1.253	ligt op schema	ligt op schema	
N924 - Rohel - Echtenerbrug - Oosterzee RYP 2	89	205	51	0	0	0	89	205	140	ligt op schema	ligt op schema	
N361 Dokkum - Aldtsjerk RYP 2	2.342	222	72	1.600	242	0	742	-21	814	ligt op schema	met overschrijding	
N359 Wyckel (Vogelenzang) RYP 2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	ligt op schema	ligt op schema	
N392 Akkrum - Aldeboarn RYP 2	90	141	17	0	156	0	90	-16	107	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
N355 kom Noardburgum RYP 2	57	70	12	0	317	0	57	-247	69	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
N355 Kruispunt Burum RYP 2	14	186	103	0	0	0	14	186	117	ligt op schema	met overschrijding	
N353 kruispunt Westvierdeparten RYP 2	60	55	0	0	0	0	60	55	60	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
N369 Krp Reitsmastr nabij Harkema RYP 2	4	56	12	0	0	0	4	56	16	ligt op schema	met risico voor mogelijke overschrijdingen	
N393 Oosterbierum Sexbierum	0	40	40	0	0	0	0	40	40	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
N361 Trynwalden	21	30	0	0	0	0	21	30	21	met risico voor mogelijke afwijkingen	ligt op schema	
N359 Afslag Koudum	3	57	0	0	0	0	3	57	3	ligt op schema	ligt op schema	
Bermmaatregelen	8	52	0	0	0	0	8	52	8	ligt op schema	ligt op schema	
N359 Afslag Hindeloopen	3	129	0	0	0	0	3	129	3	ligt op schema	ligt op schema	

	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO				
Totaal RYP2	3.943	1.325	308	1.600	715	0	2.343	610	2.652		
Sluis Kornwerderzand 1e fase bruggen	11.894	1.106	65	0	0	0	11.894	1.106	11.959	met risico voor mogelijke afwijkingen	met risico voor mogelijke overschrijdingen
Totaal Sluis/bruggen KWZ	11.894	1.106	65	0	0	0	11.894	1.106	11.959		
Vervanging brug Burgum	23.180	0	0	23.180	0	0	0	0	0	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Vervanging brug Burgum	23.180	0	0	23.180	0	0	0	0	0		
Vervanging brug Skulenboarch en Kootstertille	1.109	233	0	1.109	233	233	0	0	-233	ligt op schema	ligt op schema
Totaal Vervanging brug Skulenboarch en Kootstertille	1.109	233	0	1.109	233	233	0	0	-233		
Bochtverruiming Franeker	386	93	27	0	0	0	386	93	413	ligt op schema	ligt op schema
Bochtverruiming Leeuwarden Fonejacht	22	958	0	0	0	0	22	958	22	ligt op schema	ligt op schema
Oevers VH kanaal	500	738	0	0	0	0	500	738	500	ligt op schema	ligt op schema
Ligplaatsen/wachtvoorziening VH kanaal	742	250	55	0	0	0	742	250	797	ligt op schema	ligt op schema
Bocht Froskepolle VH kanaal	32	1.468	-10	0	0	0	32	1.468	22	ligt op schema	ligt op schema
Totaal VH-kanaal	1.682	3.507	73	0	0	0	1.682	3.507	1.755		
Totaal Projecten	1.065.634	57.204	7.420	663.900	16.913	424	401.734	40.291	408.730		
Eindtotaal	1.198.667	78.493	13.119	724.927	21.355	959	473.740	57.139	485.899		

Bijlage 5. Moties en toezeggingen

Het bestand met de Moties en toezeggingen is te vinden bij de 'bijlagen', rechts bovenaan deze pagina.

Bijlage 6. Afgehandelde aanbevelingen

Afgehandelde aanbevelingen onder verantwoordelijkheid van Provinciale Staten

Onderwerp	Id.	Bron	Datum	Korte aanbeveling	Afhandeling
Invoering rechtmatigheidsverantwoording 2022	722	Accountant	26-4-2022	Met ingang van 2022 moeten Gedeputeerde Staten zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. Dit heeft gevolgen voor de (interne) beheersing van de provinciale organisatie. Ook de rol van de accountant verandert hierdoor. Wij concluderen dat een aantal belangrijke randvoorwaarden bij de provincie reeds aanwezig zijn. Het opstellen en implementeren van een concreet plan van aanpak is nog onderhanden.	In de jaarrekening 2023 is de Rechtmatigheidsverantwoording opgenomen met een toelichting in de bedrijfsvoeringparagraaf. Daarmee is deze aanbeveling opgevolgd en dus afgehandeld.